

ციური ნოზაძე

სამართლებრივი ინფორმატიკა

ლექციების კურსი

გორი 2010

თავი 1. სამართლებრივი ინფორმაცია და სამართლებრივი ინფორმატიკა

1.1 სამართლებრივი ინფორმატიკის საგანი და ამოცანები

სამართლებრივი ინფორმატიკა გამოყენებითი მეცნიერებაა, რომელიც შეისწავლის სამართლის სფეროში ინფორმაციის (ნორმატიული, საცნობარო და სხვა) შეგროვების, შენახვის, დამუშავების და გამოყენების პრობლემებს, გადაწყვეტის მეთოდებსა და საშუალებებს. ანუ, სამართლებრივი ინფორმატიკა ინფორმატიკაა, რომელიც შეისწავლის სამართლებრივი ინფორმაციის ფორმირების, ინტერპრეტაციის და კომუნიკაციის პროცესებს.

სამეცნიერო დისციპლინის "ინფორმატიკა" საგანს ინფორმაციის შეკრება, სისტემატიზაცია, განზოგადება და ანალიზი წარმოადგენს.

ტერმინი - ინფორმატიკა წარმოიშვა საფრანგეთში 60-ან წლებში იმ სფეროს აღსანიშნავად, რომელიც დაკავებულია ელექტრონული გამომთვლელი მანქანების საშუალებით ინფორმაციის ავტომატიზირებული დამუშავებისათვის. ფრანგული ტერმინი *informatique* (ინფორმატიკა) წარმოქმნილია ორი სიტყვის *information* (ინფორმაცია) და *automatique* (ავტომატიკა) შერწყმის შედეგად და აღნიშნავს "ინფორმაციულ ავტონატიკას ანუ ინფორმაციის ავტომატიზირებულ დამუშავებას". ინგლისურენოვან ქვეყნებში ამ ტერმინს შეესაბამება სინონიმია *computer science* (მეცნიერება კომპიუტერულ ტექნიკაზე). ინფორმატიკის, როგორც ადამიანის საქმიანობის დამოუკიდებელი სფეროს გამოყოფა პირველ რიგში დაკავშირებულია კომპიუტერული ტექნიკის განვითარებასთან. ამასთან მთავარი დამსახურება მიუძღვის მიკროპროცესორულ ტექნიკას, რომელის გამოჩენამ 70-ანი წლებში სათავე დაუდო მეორე ელექტრონულ რევოლუციას.

ინფორმატიკა - არის ადამიანის საქმიანობის სფერო, რომელიც დაკავშირებულია კომპიუტერის საშუალებით ინფორმაციის გარდაქმნის პროცესთან და მათ გარემოსთან ურთიერთქმედებაში გამოყენებასთან.

სამართლებრივი ინფორმატიკა წარმოადგენს ზოგადი ინფორმატიკის ერთერთ გამოყენებით ნაწილს. არსებობს ინფორმატიკის საგნისა და ამოცანების გაგების სხვადასხვაგვარი მიდგომები.

სამართლებრივი ინფორმატიკა მეცნიერებაა, რომელიც შეისწავლის სამართლის სისტემაში ინფორმაციის მიმოქცევის სამართლებრივ პრობლემებს. სამართლებრივი ინფორმატიკა, ერთის მხრივ წარმოადგენს ინფორმატიკის ერთერთ მიმართულებას, მეორეს მხრივ გამოიყენება სამართლებრივი სისტემის პირობებში და ამ სისტემის საჭიროებისათვის, ანუ ითვალისწინებს სამართლებრივი სისტემის თავისებურებებს.

სამართლებრივი ინფორმატიკის განვითარებაში დიდი წვლილი შეიტანეს რუსმა მეცნიერებმა: ს.ს. მოსკვინი, ნ.ს. პოლევოი, ა.რ. შლიახოვი, ო.მ. ბატურინი და სხვა. მაგრამ ს.ს. მოსკვინი, ნ.ს. პოლევოი, ა.რ. შლიახოვი სამართლებრივ ინფორმატიკას განიხილავდნენ მხოლოდ კიბერნეტიკის პოზიციიდან, ანუ სამართლებრივი კიბერნეტიკული სისტემის მართვის ფარგლებში სადაც იკვლევა მართვის პროცესი, პირდაპირი და უკუკავშირები, რომელშიც

ბრუნავს სამართლებრივი ინფორმაცია. ი.მ. ბატურიანი სამართლებრივ ინფორმატიკაში გამოყოფს სამ შემადგენელ ნაწილს:

- ინფორმაციული სამართლის ტექნიკურ მხარე და სამართლის ამოცანების პროგრამული უზრუნველყოფა;
- სპეციალიზირებული იურიდიული სისტემები და იურიდიული გადაწყვეტილებების მიღება კომპიუტერის საშუალებით;
- ინფორმაციის თეორიის საფუძვლები სამართლებრივ მასალებთან მიმართებაში.

მ.მ რასლოვი და ვ. დ. ელკინი სამართლებრივ ინფორმატიკას შემდეგნაირად განმარტავდნენ: "სამართლებრივ ინფორმატიკას გააჩნია რა ფესვები სახელმწიფოსა და სამართლის თეორიასა და ზოგად "დიდ ინფორმატიკაში", სამართალსა და ყველა იურიდიულ საქმიანობას უდგება დამოუკიდებელი პოზიციიდან, რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვა იურიდიული მეცნიერებების მიდგომებისაგან; იგი იკვლევს სამართლისა და სამართლებრივი მექანიზმების სფეროში საერთო და კონკრეტულ ინფორმაციულ პრობლემებსა და ამოცანებს".

უნდა აღიშნოს, რომ სამართლებრივი ინფორმატიკის საგნისადმი ეს მიდგომები არ ეწინააღმდეგებიან ერთმანეთს. პირიქით, მათ გააჩნიათ მრავალი საერთო, ავსებენ ერთმანეთს და შეიძლება განვიხილოთ როგორც ერთი მთლიანი, რომელშიც თითოეულ მიდგომას აქვს თავისი მიმართულება, თავისი პრობლემები და ამოცანები. კერძოდ, საერთო ყველა ზემოთ მოტანილ მიდგომისათვის უდავოა არის ის, რომ მისი შემოქმედი ავტორები საუბრობენ სამართალში ინფორმატიკის გამოყენების შესაძლებლობებზე. ამასთან, სამართლებრივი ინფორმატიკის ქვეშ გულისხმობენ სხვადასხვა ბუნების სამართლებრივი სისტემის წარმონაქმნებში სამართალწარმოების ახალ მიმართულებას ინფორმაციის ზოგადი კანონზომიერების შესახებ, ხოლო სამართალს განიხილავენ ინფორმატიკის პოზიციიდან. ამავდროულად, თვითოეულ მიდგომას აქვს საკუთარი თავისებურებები, ასპექტები და პრობლემები.

ზემოთ თქმულის განზოგადოებით, შეიძლება შევჩერდეთ ინფორმატიკის შემდეგ განმარტებაზე: სამართლებრივი ინფორმატიკა არის მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის ინფორმაციას, ინფორმაციულ პროცესებს და ინფორმაციულ სისტემებს სამართალში ან სამართლებრივ სისტემაში.

სამართლებრივი ინფორმატიკაში კვლევის ობიექტებს წარმოადგენს:

- სამართლებრივ სისტემაში ინფორმაცია, როგორც განსაკუთრებული სახის ობიექტი. სამართლებრივ სისტემაში წარმოებს ინფორმაციის კლასიფიკაცია სხვადასხვა ნიშნით. შეისწავლება ინფორმაციის შექმნისა და გამოყენების მოტივაცია, საფუძვლები და მიზნები; ინფორმაციის თავისებურებები და იურიდიული თვისებები; ინფორმაციის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი შეფასების პრობლემები; იურიდიული გადაწყვეტილებების მიღებაში ინფორმაციის როლი. აქ გამოიყენება ინფორმატიკის კვლევის მეთოდები და იმავდროულად იურიდიული მეცნიერებების მეთოდები.
- სამართლებრივ სისტემაში ინფორმაციული პროცესები და მათი განხორციელებისას წარმოქმნილი ინფორმაციული დამოკიდებულებები. ესაა ინფორმაციის მოპოვების,

წარმოების, გავრცელების, გარდაქმნის, მოძებნის, მიღების, გადაცემისა და მოხმარების პროცესები. სამართლებრივი ინფორმატიკა არსებით ყურადღებას აქცევს ინფორმაციულ პროცესში წარმოქმნილ საზოგადოებრივი ურთიერთობების შესწავლას, აგრეთვე ინფორმაციის იურიდიული თვისებებით გამოწვეული ამ ურთიერთობების თავისებურებების შესწავლას.

- ინფორმაციული სისტემები, საინფორმაციო-სატელეკომუნიკაციო ტექნოლოგიები და მათი უზრუნველყოფის საშუალებები, მათ შორის ავტომატიზირებული ინფორმაციული სისტემები - fbc, მონაცემთა ბაზები და ბანკები, მათი ქსელები, გამოთვლითი ტექნიკის, კავშირის და სხვა ტელეკომუნიკაციის საშუალებების ბაზაზე შექმნილი სამართლებრივი მიზნებისათვის გამოყენებული საინფორმაციო ტექნოლოგიები. იკვლევს მათი შექმნის და გამოყენების პროცესები. სერიოზული ყურადღება ეთმობა ამ პროცესების დროს წარმოქმნილ ინფორმაციულ დამოკიდებულებებს.

მაგრამ მაინც ღიად რჩება საკითხი: რა უნდა ჩავდოთ სამართლებრივი ინფორმატიკის შინაარსში. მოყვანილი განსაზღვრებებისა და მიდგომების სინთეზიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ სამართლებრივი ინფორმატიკა არის გამოყენებითი მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის საზოგადოების სამართლებრივ სისტემაში და მის ქვესისტემებში, როგორც სპეციფიურ სამართლებრივ ინფორმაციულ წარმონაქმნებში სოციალურ-სამართლებრივი ინფორმაციის მოპოვების, აღქმის, რეგისტრაციის, შენახვის, დამუშავებისა და გამოყენების პრობლემებს. სამართლებრივი ინფორმატიკის ასეთ განმარტებაში ნათლად ჩანს ორი საწყისის არსებობა: სამართლებრივი (სამართლებრივი ინფორმაციული წარმონაქმნები საზოგადოების სამართლებრივი სისტემა, მისი ქვეგანყოფილებები, სოციალურ-სამართლებრივი ინფორმაცია და სხვა) და ზოგად საინფორმაციო (ინფორმაციის მოძრაობის ფაზები, ინფორმაციის მოპოვება, რეგისტრაცია, დამუშავება და სხვა).

მაშასადამე, სამართლებრივი ინფორმატიკა სამართლისა და ინფორმატიკის სინთეზი, მათი უწყვეტი კავშირი და ერთიანობაა და არა მექანიკური გაერთიანება. აქედან გამომდინარე - სამართლებრივი ინფორმატიკა, როგორც ცოდნის დამოუკიდებელი დარგი, განიხილავს და შეისწავლის სამართალს, სამართლებრივ სისტემას და იურიდიულ საქმიანობას მთლიანად ინფორმაციის თვალსაზრისით, როგორც ერთიანი ინფორმაციულ-სამართლებრივი წარმონაქმნი.

სამართლებრივი მოვლენების და პროცესების და სამართლის განვითარების ძირითადი ასტექტებისადმი ინფორმაციული მიდგომიდან გამომდინარე, სამართლებრივი ინფორმატიკის საგნის ფარგლებში შეიძლება გამოვყოთ *ამოცანების ორი კლასი*, რომლებიც უშუალოდ დაკავშირებულია სამართლებრივი რეალობის ინფორმატიზაციასთან.

პირველი კლასი - თეორიული ამოცანები:

- სამართლებრივი ინფორმატიკის საგნის, მეთოდებისა და თეორიული იდეების დაზუსტება;
- სამართლის მწყობრი ინფორმაციული კონცეფციის დამუშავება, ანუ სწავლება სამართლის ინფორმაციული ბუნების შესახებ;
- საზოგადოების სამართლებრივი სისტემის, მისი ქვესისტემების და ელემენტების ფუნქციონირების ინფორმაციული ასპექტის შესწავლა მთლიანობაში;

- საზოგადოებაში ინფორმაციულ-სამართლებრივი ზემოქმედების ეფექტური სტრუქტურებისა და მოდელების დამუშავება;
- სამართლებრივი ინფორმაციის თეორიის შექმნა;
- კომპიუტერული ტექნიკის, პროგრამირების დ.ა.შ. გამოყენების მეთოდური საფუძვლების დამუშავება, რომლებიც შეიძლება გამოყენებული იყოს სამართლის ნორმების და სამართლებრივი რეგულირების ინფორმაციული ბუნების შესწავლისას;
- სამართლის სფეროში ინფორმაციული მოდელების თეორიული საფუძვლების დამუშავება და სხვა.

მეორე კლასი - პრაქტიკული ამოცანები რომლებიც შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს:

- იურისტების პრაქტიკული საქმიანობის სრულყოფა მრავალგვარი საინფორმაციო ტექნიკის ფართო გამოყენებით, კერძოდ იურიდიული ფორმების, ცენტრების სააგენტოების ასოციაციების მუშაობაში კომპიუტერული ტექნიკის გამოყენების ოპტიმიზაციის ამოცანები;
- კომპიუტერული და სხვა ტექნიკის გამოყენების სრულყოფა საწარმოების იურიდიული სამსახურების, ბირჟების, კომპანიებისა და ბანკების საქმიანობაში;
- ქმედითი საინფორმაციო-საძიებო სისტემების გამართვა;
- სამართალშემოქმედებასა და კანონმდებლობის სისტემატიზაციაში, სამართალდაცვითი ორგანოების თანამშრომლების მუშაობაში, სამართლის პროპაგანდაში პერსონალური კომპიუტერის გამოყენება;
- სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნაში პლურალისტური დემოკრატიის პრინციპების საფუძველზე, საზოგადოების ყველა წევრისათვის ნორმატიული აქტების მთელი ერთობლიობის ხელმისაწვდომობა, საჭირო დროს საჭირო ინფორმაციის საჭირო ფორმით თანისუფლად მიღება;
- კანონმდებლობის დამუშავება თანამედროვე ინფორმატიკისათვის;
- სახელმწიფოს მთელი სამართლებრივი სისტემის ინფორმატიზაციის კონცეფციის დამუშავება;
- სამართლებრივ სფეროში სამართლებრივი ინფორმაციის ავტომატიზირებული სისტემებისა და ცენტრების აგების თეორიული და პრაქტიკული საფუძვლების დამუშავება;
- იურიდიული დაწესებულებებისა და ორგანოების საქმიანობის ინტელექტუალიზაცია, იურიდიული მუშაობის სხვადასხვა დაწესებულებებში შრომის ნაყოფიერებისა და კულტურის ამაღლება;
- პრაქტიკაში ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილების (ასა), ინტელექტუალური და საკონსულტაციო სისტემების დანერგვის მეცნიერული საფუძვლების დამუშავება;
- ავტომატიზირებული სასწავლო სისტემების შექმნა.

ამგვარად, სამართლებრივი ინფორმატიკა იღებს რა სათავეს სახელმწიფოსა და სამართლის და ზოგადი ინფორმატიკის სათავეებთან, სამართალს და იურიდიული საქმიანობის

ყველა სფეროს უდგება დამოუკიდებელი პოზიციიდან, რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვა იურიდიული მეცნიერებების მიდგომებისაგან. იგი იკვლევს ზოგად და კერძო ინფორმაციულ პრობლემებსა და ამოცანებს სამართლისა და სამართლებრივი მექანიზმების სფეროში. სამართლებრივი ინფორმატიკა საშუალებას იძლევა შესწავლილ იქნას არსებული სამართლებრივი სისტემები, მოვლენები და პროცესები ახალი თვალთახედვით, განზოგადებული ინფორმაციული პოზიციის თვალთახედვიდან წარმოადგინოს ისინი ერთიანი, მთლიანი ინფორმაციული განათლების სახით.

1.2 ინფორმაცია, ინფორმაციულისაზოგადოება, ინფორმაციისკლასიფიკაცია.

საზოგადოებისგანვითარებასთანახლავს, როგორცსაზოგადოებისსეგარემომცველისამყაროსშესახებდაგროვილიცოდნისადამონაცემებისმოცულობისზრდა. მეოცესაუკუნიდანმოყოლებულიმკვეთრადგაიზარდაინფორმაციისწარმოშობისტემპიდაშექმნილსიტუაციასახასიათებენროგორც “ინფორმაციულბუმს”. ესმეტწილადკვლევებისშედეგადმიღებულიინფორმაციისხარჯზეხდება. მეტნაკლებადმნიშვნელოვანიინფორმაციისძირითადიწყაროსმეცნიერებაწარმოადგენს, რომელიცწარმოშობსმეცნიერულცოდნას - ინფორმაციისუმადლესფორმას. მეცნიერებისინტელექტუალურიპოტენციალიგანისაზღვრებამოხმარებულისაწყისინფორმაციისერთეულზეახალიმეცნიერულიინფორმაციისწარმოქმნისუნარით.

ინფორმატიკისსფეროსსპეციალისტებისმიერდადგენილიიქნა, რომსაზოგადოებაშიინფორმაციისზრდისრაოდენობრივიკანონიწარმოდგენილიაექსპონენციალურიფორმით.

საქართველოსკანონში“ინფორმაციის, ინფორმატიზაციისდაინფორმაციისდაცვისშესახებ”, რომელიცმიღებულიიქნა2005 წელს, მოცემულიაინფორმაციისდაინფორმაციულიწყაროსშემდეგიანმარტება: ინფორმაციაარისცნობებიპიროვნებებზე, საგნებზე, ფაქტებზე, მოვლენებზედაპროცესებზემათიწარმოდგენისფორმებისაგანდამოუკიდებლად.

• ინფორმაციულირესურსი - ცალკეულიდოკუმენტებიდადოკუმენტებისმასივიზაბილიოთეკებში, ფონდებში, მონაცემთაბანკებშიდასხვასაინფორმაციოსისტემებში.

ნებისმიერსაზოგადოებაშიინფორმაციაასრულებსშემდეგიძირითადფუნქციებს:

- ინტეგრაციის–საზოგადოებისწევრებისდასოციალურიჯგუფებისგაერთიანება;
- კომუნიკაციის–ურთიერთიზადაურთიერთგაგება;
- ინსტრუმენტული–წარმოებისადამართვისორგანიზაციაშიმონაწილეობა;
- შემეცნებითი–ობიექტურირეალობისასახვადამონაცემებისგადაცემა.

ჩვენ ვხდებით ინფორმაციის როლის ადადგილის გაზრდის მოწმენი პიროვნების ცხოვრებაში ი, საზოგადოებაში, სახელმწიფოში. ინფორმაცია დღეს გახდა რეალური ხელშესახები რესურსი, რომელსაც აქვს მეტი ფასი ვიდრე ბუნებრივი, ფინანსური, სამუშაო და სხვა რესურსებს. ინფორმაცია გახდა საქონელი, რომელის გადაცემა და იყიდება, ინფორმაცია გადაიქცა იარაღად – იწყება დაწყდება ინფორმაციული ომები.

აქტიურად ვითარდება და შემოდის ჩვენს ცხოვრებაში ინფორმაციული ესელი – ინტერნეტისა და ზღვრების გარეშე.

ყველაფერი ეს სერიოზულად გარდაქმნის პიროვნების ცხოვრებას, საზოგადოებას, სახელმწიფოს.

ცივილიზაციამ თლია ნობაში და თვითოეული ჩვენგანი იმყოფება ახალი ტიპის საზოგადოების – ინფორმაციული საზოგადოების ფორმირების პროცესში.

ეს საზოგადოება ჯერ კიდევ გაუგებარია ბევრისთვის. სოციალურის ისტემად აუფლებები, როგორც ამის ტემის ერთერთი მარეგულირებელი ფაქტორი მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ინფორმაციული საზოგადოების განვითარების ტემპებს, ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და ინფორმაციული საზოგადოების “სამშენებლო მასალის” - ინტერნეტის განვითარების წარმოუდგენელ სისწრაფეს.

რა არის ინფორმაციული საზოგადოება? ზ. ბჟეზინსკის, დ. ბელის, ო. ტოფლერის კონცეფციის და ამკონცეფციის მხარდამჭერის ხვაუცხოელი მეცნიერების თანახმად ინფორმაციული საზოგადოება – პოსტინდუსტრიული საზოგადოების ნაირსახეობაა. განვიხილავთ რასა საზოგადოებრივ განვითარებას, როგორც “სტადიების ცვლილებას”, ინფორმაციული საზოგადოების ამკონცეფციის მომხრეები იმის წარმოქმნას უკავშირებენ ეკონომიკის “მეოთხე” ინფორმაციული სექტორის დომინირებას, შემდეგის ამი ცნობილის სექტორის – სოფლის მეურნეობის, წარმოების დამომსახურების შემდეგ. ამასთან ისინი ამტკიცებენ, რომ მშრომად აკაპიტალი, როგორც ინდუსტრიული საზოგადოების საფუძველი, ადგილს უთმობს ინფორმაციასა და ცოდნას ინფორმაციულ საზოგადოებაში.

ინფორმაციული საზოგადოება – ისტორიულად უცნობი განსაკუთრებული საზოგადოებაა. მისი გამნარტებართულია, თუმცა მესამე ზღვრული ამის იძირითადი თვისებებისა და მახასიათებლების ჩამოთვლა:

- ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის არსებობა, რომელიც შედგება ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ქსელისა და მასში განაწილებული ინფორმაციული რესურსების, როგორც ცოდნის ჩანაწერებისაგან;

- პერსონალური კომპიუტერების მასიური გამოყენება, რომელიც მიერთებულია ინფორმაციულ-სატელეკომუნიკაციო ქსელთან (ტისქ - ტრანსინფორმაციული საკომუნიკაციო ქსელი), სწორედ მასიური – სხვანაირად ესარასაზოგადოება, არამედ მისი ცალკეული წევრების ერთობლიობა იქნება;

-

საზოგადოებისწევრებისმზადყოფნაპერსონალურკომპიუტერებსადასაკომუნიკაციოქსელებთანსამუშაოდ;

-

ტრანსინფორმაციულსაკომუნიკაციოქსელშიანუვირტუალურსივრცეშისაქმიანობისახალი ფორმებიდასახეები (ქსელშიყოველდღიურიშრომითისაქმიანობა, საქონლისადადამოსახურებისყიდვა-გაყიდვა, კავშირიდაკომუნიკაცია, დასვენებადაგართობა, სამედიცინომომსახურებადასხვა);

- თვითოეულისშესაძლებლობაწამიერადმიიღოსზუსტი, სარწმუნოინფორმაცია;

- საზოგადოებისპრაქტიკულადწამიერიკომუნიკაციათითოეულწევრთან, თითოეულიწევრისაყველასთანდაყველასითითოეულთან (მაგ. ინტერნეტ“საუბარი”ინტერესებისმიხედვით);

- მასობრივინფორმაციისსაშუალებების (მის) საქმიანობისტრანსფორმაცია, მისდატისქინტეგრაცია, მასობრივინფორმაციისგავრცელება - ერთიანისივრცისშექმნა-მულტიმედია;

-

ტრანსინფორმაციულსაკომუნიკაციოქსელისმონაწილესახელმწიფოებსშორისგეოგრაფიულიდაპოლიტიკურისაზღვრებისარარსებობა, ამქსელებშინაციონალურიკანონმდებლობის“შეჯახება”და“მსხვრევა”, ახალისაერთაშორისონფორმაციულიუფლებებისადაკანონმდებლობისშექმნა.

ასეთინფორმაციულსაზოგადოებისინფორმაციულიინფრასტრუქტურისტიპიურიმაგალითიანტერნეტი.

დღეისთვისინტერნეტიყველაქვეყანაშიდაყველაკონტინენტზეაქტიურადავსებსინფორმაციულსივრცესდაწარმოადგენსინფორმაციულსაზოგადოებისფორმირებისმთავარსაშუალებას.

როგორცუკვეავღნიშნეთ,

ინფორმაციულირესურსებისმოცულობაექსპონენციალურადიზრდება.

საზოგადოებაშიარსებულიინფორმაციისყველასახესშიძღვებასოციალურიდავარქვათ.

განასხვავებენსოციალურიინფორმაციისშემდეგსახეებს: პოლიტიკური, ეკონომიკური, მეცნიერულ-ტექნიკური, მასობრივი, სამართლებრივი, სტატისტიკური, ინფორმაციასაგანგებოსიტუაციებზე, მოქალაქეებზე, კომპიუტერულიდასხვა.

პოლიტიკურიინფორმაციაარისინფორმაციაპოლიტიკურიერთობებისდინამიკასადასტატიკაზე, სახელმწიფოსპოლიტიკურხაზზე,

პოლიტიკურიპარტიებსადასაზოგადოებრივიორგანიზაციებზე,

პოლიტიკურიმოღვაწეებისიმიჯზე, საზოგადოებისპოლიტიკურისისტემისყველაელემენტზე.

ეკონომიკური ინფორმაცია – ცნობების ერთობლიობაა, რომელიც სახავს ეკონომიკურ პროცესებს და ურთიერთობებს.

მეცნიერულ-ტექნიკური ინფორმაცია – დოკუმენტირებული ინსაზოგადოება მათ რეზულტიცნობები მეცნიერების სამამულო და უცხოურ იმ იღწევებზე, ტექნიკასა და წარმოებებზე.

მასობრივი ინფორმაცია არის პირების შეუზღუდავი წრისათვის განკუთვნილი ინაბექტი, აუდიო, აუდიო-ვიზუალური და სხვა შეტყობინებები.

პერსონალური ინფორმაცია არის ინფორმაცია მოქალაქის ცხოვრების ფაქტების, მოვლენების და გარემოებების შესახებ. პერსონალური ინფორმაციის ძირითადი ელემენტებია გვარი, სახელი, სქესი, დაბადების თარიღი და ადგილი, საცხოვრებელი ადგილი, განათლება, ოჯახური მდგომარეობა, ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ჯანმრთელობა, ნასამართლეობა, პოლიტიკური კუთვნილება, ქონება და სხვა.

კომპიუტერული ინფორმაციის გამნარტებასა ქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით არის ინფორმაცია მანქანურმა ტარებელზე, ელექტრონულ გამომთვლელ მანქანაში, ელექტრონული გამომთვლელი მანქანების სისტემაში და ქსელებში.

სტატისტიკური ინფორმაცია და ინფორმაცია საგანგებოს იტუაციებზე საკმაოდ ნათელია.

სამართლებრივი ინფორმაციის კლასიფიკაცია შეიძლება მოვახდინოთ სხვადასხვანი მანთვი სებების მიხედვით, კერძოთ:

ინფორმაცია სთან დაშვების მიხედვით ინფორმაცია შეიძლება დავეყოთ: ღია (ხელმისაწვდომი ყველასათვის) და შეზღუდული დაშვების (სახელმწიფოს აიდუმლო, კონფიდენციალური, კომერციულის აიდუმლო, პროფესიულის აიდუმლო, სამსახურებრივის აიდუმლო);

სახელმწიფოს აიდუმლო – სახელმწიფოს მიერ დაცული მისი სამხედრო სფეროს, საგარეო პოლიტიკური, ეკონომიკური, დაზვერვითი, და ოპერატიულ-სამმებროსაქმიანობის შესახებ, რომლის გავრცელება შეიძლება ზიანი მოუტანოს საქართველოს სახელმწიფოს უსაფრთხოებას (სტ. 5, “სახელმწიფოს უსაფრთხოების” შესახებ კანონი).

კონფიდენციალური ინფორმაცია – დოკუმენტირებული ინფორმაცია, რომელთანაც დაშვება შეზღუდულია კანონმდებლობით. საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანება “კონფიდენციალური ხასიათის ცნობების ჩამოვნათვალის დამტკიცების შესახებ” ადგენს კონფიდენციალური ინფორმაციის სახეებს. მათ მიეკუთვნებიან:

- მოქალაქის პირადი ცხოვრების ამსახველი ფაქტების, მოვლენებისა და გარემოებების შესახებ ცნობები, რომელიც მისი პიროვნების იდენტულობისა და შუალეობას იძლევა (პერსონალური მონაცემები), იმგამონაკლისი ცნობების გარდა,

რომლებიც კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით გავრცელებას ექვემდებარებიან;

- ცნობები, რომლებიც წარმოადგენენ გამოძიების ადასამართალწარმოების საიდუმლოს;
- სამსახურებრივი ცნობები,

რომელთა დაშვება შეზღუდულია ხელისუფლების ორგანოების მიერ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად (სამსახურებრივი საიდუმლო);

- პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებული ცნობები,

რომელთა დაშვება შეზღუდულია საქართველოს კონსტიტუციით (სამედიცინო, ნოტარიალური, საადვოკატო საიდუმლო, მიმოწერის საიდუმლო, სატელეფონო საუბრების, საფოსტო გზავნილების, სატელეგრაფო და სხვა შეტყობინებების და ასე შემდეგ).

- კომერციულ საქმიანობასთან დაკავშირებული ცნობები,

რომლებთან დაშვება შეზღუდულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით (კომერციული საიდუმლოება).

- ცნობები გამოგონებების არსის შესახებ,

სასარგებლო მოდელის ან საწარმოონი მუშის მათ შესახებ ინფორმაციის ოფიციალურ გამოქვეყნებამდე

ინფორმაციის მატარებლის მიხედვით ინფორმაცია შეიძლება წარმოადგენილი იყოს:

ქალაქში; მანქანურ წამკითხავ მატარებელზე; კომპიუტერის ეკრანზე გამოსახულების სახით; კომპიუტერის მეხსიერებაში; სხვა მატარებლებზე. შეიძლება წარმოადგენილი იყოს სხვა მატარებლებზე: ქალაქში; მანქანურ წამკითხავ მატარებელზე; კომპიუტერის ეკრანზე გამოსახულების სახით; კომპიუტერის მეხსიერებაში; სხვა მატარებლებზე.

1.3 სამართლებრივი ინფორმაცია და მისი კლასიფიკაცია.

სამართლებრივი ინფორმაცია მეტად მნიშვნელოვანია, რადგანაც სამართლებრივი ინფორმატიკა საბოლოო ჯამში ორიენტირებულია სახელმწიფო სტრუქტურებში სამართლებრივი ინფორმაციის ნაკადის ოპტიმიზაციასა და გამოყენების ეფექტურობის ამაღლებაზე.

სამართლებრივი ინფორმაცია არის ცნობები, შეტყობინებები, მონაცემები სამართლებრივ სფეროში მიმდინარე ფაქტებზე, საგნებზე, პირებზე, მოვლენებზე, რომლებიც სახელის სამართლებრივ წყაროებში და გამოიყენება კანონ შემოქმედებითი და კანონდაცვითი საქმიანობის, პიროვნების უფლებებისა და თავისუფლების დაცვის ამოცანების გადასაწყვეტად.

სამართლებრივ ინფორმაციას გააჩნია ოფიციალური და დოკუმენტური ხასიათი. მისთვის დამახასიათებელია სისტემურობა. მაგალითად, ყველა ნორმატიული სამართლებრივი აქტები ჯგუფდება საქართველოს კონსტიტუციის გარშემო.

სამართლებრივ ინფორმაციისადმი წაყენებული მოთხოვნები შემდეგნაირად შეიძლება ჩამოვაყალიბოთ:

- სამართლებრივი ინფორმაცია უნდა იყოს სარწმუნო ანუ ობიექტურად ასახავდეს რეალობას;
- უნდა იყოს სრული ანუ უნდა ასახავდეს მოცემულ შემთხვევასთან დაკავშირებულ ყველა ფაქტებს, მოვლენებს, პროცესებს.

სამართლის სფეროში ინფორმაცია, როგორც მეცნიერული კატეგორია ხასიათდება მთელი რიგი ნიშნებით (თვისებებით), რომელთა რიცხვს მიეკუთვნება:

- ცნობების, მონაცემების დამოუკიდებლობა; ამა თუ იმ ინფორმაციის მრავალჯერადი გამოყენების შესაძლებლობა; გადაცემული ინფორმაციის შენახვა გამგზავნელ ან მიმღებ სუბიექტთან; დამუშავების, ინტეგრაციის და დაარქივების შესაძლებლობა;
- ინფორმაციის მათემატიკური ანალიზის შესაძლებლობა; სისტემურობა;
- კომუნიკაციურობა.

ინფორმაციას სამართლის სფეროში გააჩნია მთელი რიგი ასპექტები, კერძოდ, ალბათური, სემანტიკური, სინტაქსური, პრაგმატული და სხვა.

სამართლის წარმონაქმნებში მბრუნავი ინფორმაცია სხვადასხვაგვარია. ის შეიძლება შედიოდეს კანონებში, სხვადასხვა ნორმატიულ აქტებში, იურიდიულ გადაწყვეტილებებში, სახელმწიფო მოხელეების, დეპუტატების ცნობიერებაში, პერფორანთებზე, მაგვიტურ ლენტებზე და სხვა.

სამართლებრივ რეჟიმთან დაკავშირებული ნორმატულ-სამართლებრივი აქტებით საზოგადოებრივი ურთიერთობები რეგულირდება საქართველოს კანონით "საქართველოს კონსტიტუციური კანონების, საქართველოს კანონების, გამოქვეყნებისა და ძალაში შესვლის წესების შესახებ", რომლის თანახმადაც საქართველოს ტერიტორიაზე გამოიყენება მხოლოდ ის აქტები და კანონები, რომლებიც ოფიციალურადაა გამოქვეყნებული. ეს დოკუმენტები გავრცელებული უნდა იქნას სხვადასხვა ბეჭდვითი ორგანოებით, ტელევიზიით ან რადიოთი, დაგზავნილი უნდა იქნას სახელმწიფო ორგანოებსა და სამართლის სხვა სუბიექტებისთვის, გავრცელებული უნდა იქნას ნაბეჭდი სახით .

ინფორმაცია სამართლის წარმონაქმნებში (ორგანოებში) კლასიფიცირდება სხვადასხვა საფუძვლითა და ნიშნებით. სამართლის სისტემაში როლის მიხედვით ინფორმაცია იყოფა ნორმატიულ და არანორმატიულ ინფორმაციად.

ნორმატიული სამართლებრივი ინფორმაცია იქმნება კანონშემოქმედებითი საქმიანობის წესით და შედის ნორმატიულ სამართლებრივ აქტებში. ნორმატიული სამართლებრივი ინფორმაციის წყაროს მიეკუთვნებიან კანონმდებლობითი და სხვა ნორმატიული სამართლებრივი აქტები, საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმები და პრინციპები. მასვე ეკუთვნის სამართლებრივ ნორმებზე მსჯელობა და სამართლებრივი პრაქტიკის განზოგადება (მაგ. სასამართლო).

უფლებების ნორმებზე მსჯელობისას ვლინდება კანონმდებლის ნება. დამატებით ინფორმაციას იძლევა მსჯელობის შემდეგი ხერხები: ლოგიკური მსჯელობა, სისტემატური მსჯელობა, ტერმინების, ცნებების განმარტება, სისხლის სამართლის, სამოქალაქო სამართლის და სასამართლო საქმიანობის სხვა სფეროების ტიპიური სიტუაციების ანალიზი.

ნორმატიული სამართლებრივი ინფორმაცია შეიძლება წარმოდგენილი იქნას 4 დონედ:

1. საერთაშორისო სამართლებრივი ინფორმაცია - ცნობები რომელიც შედის საერთაშორისო-სამართლებრივ ხელშეკრულებები, შეთანხმებები, კონვენციები და ახასიათებენ სახელმწიფოებს შორის, ხალხებს შორის, საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის ურთიერთობებს, აგრეთვე ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს.
2. სახელმწიფო დონის - ინფორმაცია, რომელიც შედის საქართველოს კონსტიტუციაში, კანონებში, მთავრობის დადგენილებებსა და განკარგულებებში, საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებებში და სხვა.
3. საქართველოს სუბიექტების (რეგიონალური) დონე. საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად საქართველოს შემადგენელ სუბიექტებს აქვთ თავისი კონსტიტუცია და კანონმდებლობა.
4. ადგილობრივი თვითმმართველობის აქტები, ადგილობრივი წარმომადგენლობითი ორგანოების, ადგილობრივი ადმინისტრაციის, ტერიტორიული საზოგადოებრივი თვითმმართველობის ორგანოების აქტები.

ადგილობრივი თვითმმართველობა არ შედის სახელმწიფო ორგანოების შემადგენლობაში, ხორციელდება ქალაქებში, სოფლებში ადგილობრივი საკითხების გადასაწყვეტად.

არანორმატიული სამართლებრივი ინფორმაცია, როგორც წესი იქმნება სამართალგამოყენებით და სამართალდაცვით საქმიანობისას. მაგალითად, სისხლის სამართლის, სამოქალაქო ან საარბიტრაჟო საქმის მტკიცებულება. ეს შეიძლება იყოს ინფორმაცია მიღებული მაგ. ხელწერის ან სხვა რომელიმე კრიმინალური ობიექტის სასამართლო ექსპერტიზის შედეგად. არანორმატიული ინფორმაცია სოციოლოგიური ან სტატისტიკური კვლევების მონაცემების სახით გამოიყენება სამართალშემოქმედებითი პროცესის ორგანიზაციის დრო. გამოიყენება მოქალაქეების, ყველა სამოქალაქო სტრუქტურების სისტემატური ინფორმირებისათვის სამართლებრივ სფეროში არსებულ აქტუალურ მოვლენებზე, ფაქტებზე, პრობლემებზე. ასეთი ინფორმაციის საშუალებით ხდება სამართლებრივი ნორმების გაწერა. ეს ინფორმაცია წარმოიქმნება მართვის ობიექტში და მოძრაობს სამართლებრივი მართვის სისტემის უკუკანშირის კონტურში.

არანორმატიულ სამართლებრივ ინფორმაციას მიეკუთვნება:

1. ზოგადი ინფორმაცია კანონიერებისა და მართლწესრიგის მდგომარეობის შესახებ:

პროკურატურაში, საკონსტიტუციო სასამართლოში, უმაღლეს საარბიტრაჟო სასამართლოში შემოსული განცხადებები კანონიერების დაცვის შესახებ;სასამართლო, სისხლის სამართლის და პროკურატორის სტატისტიკა;ინფორმაცია ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების დაცვის შესახებ (მათ შორის ადამიანების უფლებების დამცველის წარდგინებით);საკანონმდებლო და სხვა ნორმატიული სამართლებრივი აქტების ეფექტურობის სოციოლოგიური კვლევები;

2. ინფორმაცია სამოქალაქო-სამართლებრივ ურთიერთობებზე, სახელშეკრულებო და სხვა გარემოებებზე (ხელშეკრულებები, შეთანხმებები და სხვა დოკუმენტები);
3. ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს აღმასრულებელი ხელისუფლებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ადმინისტრაციულ საქმიანობას ნორმატიული განაწესის შესრულებისათვის;
4. სასამართლოების და სასამართლო ორგანოების ინფორმაცია (სასამართლო საქმეები, სასამართლო გადაწყვეტილებები და სხვა);
5. სამართალ დარღვევის გახსნასა და გამოძიებასთან დაკავშირებული ინფორმაცია:
 - კრიმინოგენული ინფორმაცია - დანაშაულობებისა და სხვა სამართალდარღვევების, სისხლის სამართლის სასჯელის ეფექტურობის მონაცემები;
 - კრიმინალური ინფორმაცია - რომელიც გამოიყენება დანაშაულის ფაქტის მტკიცებულებისას და დამნაშავეთა პირის ან პიროვნებების იდენტიფიკაციისას;
 - სასამართლო ექსპერტული ინფორმაცია - ინფორმაცია, რომელიც გამოიყენება სასამართლო ექსპერტიზის წარმოებისას დანაშაულის ფაქტის და ბრალდებულის დანაშაულის დასამტკიცებლად (ან გასაბათილებლად);
 - ოპერატიულ-სამძებრო ინფორმაცია - ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს ცნობებს ძებნილი პიროვნების მოძებნის ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებების მსვლელობისა და ძებნის შედეგების შესახებ;

სამართლებრივი ინფორმაცია რუსული საძიებო სისტემის «Консультант Плюс» სპეციალისტების ვერსიით შეიძლება განისაზღვროს, როგორც სამართლებრივი საქმიანობის ყველა სფეროს მომცველი სამართლებრივი აქტებისა და მათთან დაკავშირებული საცნობარო, ნორმატიულ-ტექნიკური და სამეცნიერო მასალების მასივი.

სამართლებრივი ინფორმაცია "ავტორი"-ის მიხედვით, ანუ ვისგან მოდის ან რაზეა მიმართული, შეიძლება დაიყოს სამ დიდ ჯგუფად:

- ოფიციალური სამართლებრივი ინფორმაცია;
- ინდივიდუალურ-სამართლებრივი ხასიათის ინფორმაცია, რომელსაც იურიდიული მნიშვნელობა აქვს;
- არაოფიციალური სამართლებრივი ინფორმაცია

ოფიციალური სამართლებრივი ინფორმაცია არის ინფორმაცია, რომელიც გამოდის უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოებიდან, აქვს იურიდიული მნიშვნელობა და მიმართულია საზოგადოებრივი ურთიერთობების რეგულირებისათვის.

ოფიციალური სამართლებრივი ინფორმაცია თავის მხრივ იყოფა ნორმატიულ და სხვა (არანორმატიულ) სამართლებრივ ინფორმაციად. სხვა (არანორმატიულ) ოფიციალურ სამართლებრივ ინფორმაციას შეიძლება მიეკუთვნოს:

- ზოგადი ხასიათის არანორმატიული აქტები;
- ოფიციალური განმარტების აქტები;
- სამართალ გამოყენებითი აქტები.

ინდივიდუალურ-სამართლებრივი ხასიათის ინფორმაცია, რომელსაც იურიდიული მნიშვნელობა აქვს არის ინფორმაცია, რომელიც გამოდის ხელისუფლების უფლებამოსილების არ მქონე სამართლის სხვადასხვა სუბიექტებიდან და მიმართულია კონკრეტული სამართალ-დამოკიდებულების შექმნის, შეცვლის ან შესაწყვეტისათვის;

არაოფიციალური სამართლებრივი ინფორმაცია არის მასალები და ცნობები კანონმდებლობისა და მისი განხორციელების (გამოყენების) პრაქტიკის შესახებ, რომელსაც არ ახლავს სამართლებრივი შედეგები და უზრუნველყოფს სამართლებრივი ნორმების ეფექტურ რეალიზაციას.

სამართლებრივი ინფორმაციის ზოგიერთი თვისება გამოდის სამართლებრივი რეგულირების ობიექტის ხარისხში. ინფორმაციის სამართლებრივი რეჟიმი - ეს არის ნორმატიულად დადგენილი წესები, რომლებიც განსაზღვრავენ გახსნილობის ხარისხს, დოკუმენტირების, დაშვების, შენახვის, გავრცელების და დაცვის წესს, ცალკეული სახის ინფორმაციის თავსებადობის ორგანიზაციას.

ა.ფ. შაბანოვი წიგნში ”სამართლებრივი ინფორმაცია” სამართლებრივი რეგულირების მექანიზმის ჩარჩოებში და სხვა სისტემებში მბრუნავ მთელ სამართლებრივ ინფორმაციას ყოფს ორ სახედ: ოფიციალურად და არაოფიციალურად.

ცნობილია სამართლებრივი ინფორმაციის კლასიფიკაციის პრობლემებისსხვა კვლევები სამართლებრივი რეგულირების მექანიზმის ჩარჩოებში და სხვა სამართლებრივ წარმონაქმნებში. მაგალითად, ნ.გ. ბელიაევი და ვ.ი. ივანოვი სამართლის წარმონაქმნებში ინფორმაციას განიხილავდნენ არა მარტო როგორც ცნობებისა და მონაცემების ერთობლიობას მოქმედ სამართალზე, მისი განხორციელების პრაქტიკაზე, არამედ აგრეთვე როგორც ცნობების ერთობლიობას კანონშემოქმედებაზე, მეცნიერულ თეორიულ ნაშრომებზე სამართლებრივი საქმიანობის სფეროში. ეს ინფორმაცია კლასიფიცირდებოდა მათი წყაროების თვალსაზრისიდან, რომელთა რიცხვს მიეკუთვნებოდა: სახელმწიფო ორგანოების მიერ გამოცემული ნორმატიული იურიდიული აქტები, ანუ კანონები, ბრძანებები, დადგენილებები და სხვა ნაწერი დოკუმენტები, რომლებიც ამაგრებენ შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებებს და მიმართულია

იურიდიული აქტების დადგენაზე, ცვლილებასა და გაუქმებაზე; საქმის განხილვის პრაქტიკა სასამართლო ორგანოებში და სახელმწიფო არბიტრაჟში, რომელიც აისახება შესაბამის ოფიციალურ დოკუმენტებში; სტატისტიკის მონაცემები დანაშაულებების მდგომარეობაზე; კრიმინოლოგიური კვლევები და სხვა.

ამასთან ერთად, სამართლებრივი ინფორმაცია, როგორც სამართლებრივი რეალობის შესახებ აუცილებელი ცნობების წყარო იყოფა ინფორმაციად, რომელიც მიმართულია კანონმდებლობის გაუმჯობესებაზე, კონკრეტული ფუნქციების განხორციელებაში სახელმწიფო მართვის ორგანოების და მართლმსაჯულების დასახმარებლად; სამართლის სფეროში კვლევითი საქმიანობისა და ნაშრომების განვითარებასა, იურიდიული კადრების მომზადების გაუმჯობესებასა, სამართლებრივი პროპაგანდის გაფართოებასა და სამართლის სფეროში მოწინავე გამოცდილების შესწავლასა და გავრცელებაზე.

ინფორმაცია და მისი ნაკადი კონკრეტულ სამართლებრივ ინფორმაციულ წარმონაქმნებში და სიტუაციებში შეიძლება განსხვავდებოდნენ:

- წყაროს მიხედვით (მიაკუთვნება გარე ინფორმაცია, რომელიც გამომუშავდება და გამოიყენება თითონ საზოგადოების სამართლებრივ სისტემაში მისი ფუნქციონირების მხარდასაჭერად აუცილებელ საზღვრებში);
- მომხრების მიმართულების მიხედვით (ამ შემთხვევაში შესაძლებელია გამოიყოს მმართველი ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს შემოსული ინფორმაციის დამუშავების საფუძველზე ამა თუ იმ იურიდიული გადაწყვეტილების მიღების შედეგს; აქვე შეიძლება მივაკუთნოთ შემოსული ინფორმაცია, რომელიც მიდის სუბიექტიდან სამართლებრივი ზემოქმედების ობიექტისაკენ);
- შინაარსის ხარისხის მიხედვით (აქ აუცილებელია გამოვყოთ ფასეული, შინაარსობრივი ინფორმაცია, რომელიც ეხება სამართლებრივი სისტემის საქმიანობის გარკვეულ სფეროებს);
- რაოდენობრივი მოთხოვნილებების მიხედვით (ამ შემთხვევაში მიზანშეწონილია გამოიყოს ალბათური, სტრუქტურული, სემანტიკური და ინფორმაციის სხვა საზომები, რომელთა გამოყენებითაც ხორციელდება სამართლებრივი რეგულირება, კანონშემოქმედება, კანონიერების დაცვა, სამართლებრივი აღზრდა და სხვა მრავალი) და ასე შემდეგ.

ინფორმაციის კლასიფიკაცია შეიძლება მოვახდინოთ მიმართულების ნიშნით (ვისკენაა მიმართული ან ვისგან გამოდის) და მატარებლის ხასიათის მიხედვით. ამ კლასიფიკაციით მიზანშეწონილია განვასხვაოთ ინფორმაციის შედეგი სახეები: ოფიციალური არა გადასაცემი, არაოფიციალური გადასაცემი, დოკუმენტური ფოსტისათვის, დოკუმენტური კავშირის სხვა სახეებისთვის; ინფორმაცია წარმოშობილი პირადი ურთიერთობებისას, ჰორიზონტალური და ვერტიკალური ინფორმაცია, პირდაპირი და ირიბი.

სამართლის სფეროში ინფორმაციის აღნიშნულ და ჯერ კიდევ აუღნიშნავ მახასიათებლებს შორის შეიძლება ცალკე გამოვყოთ განყოფილებებს შორის ინფორმაციის გადაცემის წესი (სატელეფონო, სატელეგრაფო, ადამიანი, ფოსტა), ინფორმაციის გარდაქმნის წესი (ადამიანი, მანქანა, ადამიანი-მანქანა), უტყუარობის ხარისხი (უტყუარი და არაუტყუარი შეტყობინობები), გამოთვლით პროცესში მონაწილეობა (საწყისი, მუდმივი, ცვლადი, შუალედური, საბოლოო ინფორმაციის გამოთვლები), ინფორმაციის ალფავიტი (სიმბოლური, ციფრული, ალფავიტურ-ციფრული) და სხვა.

საზოგადოებრივ სამართლებრივ სივრცეში მბრუნავი სოციალურ-სამართლებრივი ინფორმაციული ნაკადი ასევე შეიძლება დავახასიათოდ:

- წარმოშობის წყაროს მიხედვით (აქ ინფორმაციის წყაროს წარმოადგენს სამართალშემოქმედების, სამართლებრივი რეგულირების, მართლწესრიგის, სამართლებრივი კულტურის, სახელწიფო ხელისუფლების ორგანოები, კანონმდებლობის და სხვა კონკრეტული მექანიზმი და მათთან დაკავშირებული გარე ობიექტები, მოვლენები, პროცესები);
- მიმართულების მიხედვით (ინფორმაცია ამ შემთხვევაში შეიძლება მოძრაობდეს სამართლებრივი სისტემის ზემოქმედების სუბიექტიდან მთლიანობაში ობიექტებისაკენ და პირიქით); წარმოშობისა და გადაცემის პერიოდულობის მიხედვით (ხუთწლიანი, წლიური, ნახევარწლიური და ა. შ.);
- ურთიერთკავშირის ხარისხის მიხედვით (ხასიათდება სოციალურ-სამართლებრივი ინფორმაციის და მასთან დაკავშირებული იურიდიული შეტყობინებების, ცნობების რაოდენობით);
- მუდმივობის ხარისხის მიხედვით (განიხილება დროის ხანგრძლივი მონაკვეთი, რომლის განმავლობაშიც ესა თუ ის ინფორმაცია ინარჩუნებს თავის მნიშვნელობას); სტრუქტურის მიხედვით (ძირითადი - ყველა ოფიციალური, დამხმარე - ყველა არაოფიციალური და რაოდენობრივი);
- წარმოშობის მეთოდის მიხედვით (ინფორმაციის ფორმირება საზოგადოების სამართლებრივი ზემოქმედების სუბიექტების და ობიექტების საქმიანობის ანალიზის საფუძველზე, საკანონმდებლო აქტების მასივების კვლევის მსვლელობისას, დანაშაულების საერთო დონის გამოთვლისას, მოსახლეობის სამართლებრივი ცნობიერების და სხვა);
- გამოყენების ხარისხის მიხედვით (ერთჯერად გამოყენებული სამართლებრივი ინფორმაციის შეფარდება საზოგადოებაში გამოყენებული მოცემული ინფორმაციის მთლიან მოცულობასთან, გამოყენებული სამართლებრივი ინფორმაციის შეფარდება მიღებული და წარმოქმნილი სამართლებრივი ინფორმაციის მთლიან მოცულობასთან) და სხვა მრავალი ნისან თვისებების მიხედვით.

სოციალურ-სამართლებრივი ინფორმაციის კლასიფიკაცია მთლიანობაში საშუალებას იძლევა მივიღოთ მნიშვნელოვანი მონაცემები იმ ინფორმაციაზე, რომელიც შედის სხვადასხვაგვარ სამართლებრივი ინფორმაციის წარმონაქმნებში; გვადლევს მონაცემებს, რომელთა გარეშე შეუძლებელია სამართლის სფეროში შიდა და გარე რეგულირებისა და მართვის მექანიზმების პროექტირების მრავალი პრინციპული საკითხის გადაწყვეტა და ასევე რომელთა გარეშე შეუძლებელია მთლიანობაში იურიდიული საქმიანობის ინფორმაციული უზრუნველყოფის ანალიზი. თუ არ გვექნება სამართლებრივი ინფორმაციის წარმონაქმნებში ინფორმაციის უმნიშვნელოვანეს თვისებებსა და მახასიათებლებზე ამომწურავი მონაცემები შეუძლებელია მათი ოპტიმალური სტრუქტურის მოძებნა, საჭირო სიზუსტის უზრუნველყოფა, მათი მუშაობის საიმედოობა და ეფექტურობა.

თავი 2. ინფორმატიკის პროგრამული საშუალებები

2.1 სამართლებრივი ინფორმატიზაცია

სამართლებრივი რეფორმის პრობლემების გადაწყვეტაში მნიშვნელოვანი ადგილი სამართლებრივ ინფორმატიზაციასაც ეკუთვნის. 1993 წელს საქართველოში მიღებული იქნა სამართლებრივ ინფორმატიზაციის კონცეფცია, რომელშიც ჩამოყალიბებულია ერთდროულად მუშაობის მეცნიერული და ორგანიზაციული საფუძვლები შემდეგი მიმართულებებით:

- სამართალშემოქმედებითი საქმიანობის ინფორმატიზაცია;
- სამართალრეალიზაციის საქმიანობის ინფორმატიზაცია;
- ინფორმატიზაციის პროცესის სამართლებრივი უზრუნველყოფა.

გათვალისწინებულია პრობლემის ეტაპობრივი გადაწყვეტა. საუბარია ღია სისტემაზე, ამიტომ ამ სამუშაოს საზღვარი არ აქვს. მაგრამ დღეისათვის მიღწევები პროგრამული საშუალებების მეცნიერული დამუშავებისა და პროექტირების სფეროში წინ უსწრებს პრაქტიკოსების მოთხოვნებს.

რატომაც ასე მნიშვნელოვანი, რომ იურისტი ფლობდეს კომპიუტერულ ტექნოლოგიებს: ჯერ ერთი, იურისტის საქმიანობა ნებისმიერ თანამდებობაზე დაკავშირებულია ტექსტური დოკუმენტების შექმნასთან, დამუშავებასა და შენახვასთან, როგორცაა: ხელშეკრულებები, საჩივრები, განაჩენები, ოქმები და ყოველგვარი მათი დანართები. კომპიუტერი საშუალებას იძლევა არა მარტო შევასრულოთ ეს სამუშაოები, არამედ ნებისმიერ დროს დაიბეჭდოს ქაღალდზე, მოიძებნოს, გაკეთდეს დოკუმენტის ასლი ელექტრონულ მატარებელზე, გადაეცეს აბონენტს ელექტრონული მატარებელი ან გაეგზავნოს ელექტრონული ფოსტით.

მეორეც, ეფექტური მუშაობისათვის იურიდიული დოკუმენტების მნიშვნელოვანი ნაწილი მოითხოვს წარმოდგენის განსაკუთრებულ ფორმას. საუბარია ცხრილებზე, როგორც ინფორმაციის შენახვის ძირითად სტრუქტურაზე და მონაცემთა ბაზის მართვის სისტემაზე, რომლებიც საშუალებას იძლევიან შეიქმნას მონაცემთა ბაზები, შევასრულოთ მომხმარებლისათვის აუცილებელი მოთხოვნები და გაიცეს ინფორმაცია მოხერხებული ფორმით. ასეთი რიგის

დოკუმენტებს განეკუთვნებიან ყოველგვარი კატეგორიები საქმეების აღწერით, კლიენტების, ბიბლიოგრაფიების, აგრეთვე წიგნები, რეესტრები და სხვა მსგავსი დოკუმენტები.

მესამე, ახალ ეკონომიკურ ფორმაციაზე გადასვლისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს შენების პროცესში იურისტები "წალეკა" ნორმატიული აქტების ნაკადმა, რომლებთან გამკლავებაც კომპიუტერის გარეშე ძნელია, რამაც გამოიწვია კომპიუტერულ ტექნოლოგიებში მთელი მიმართულება - სამართლებრივ-საცნობარო კომპიუტერული სისტემების დამუშავება.

მეოთხე, კომპიუტერი განკუთვნილია არა მარტო აქტების, არქივების, საქმიანი ქაღალდების, ბიულეტენების, გაზეთებისა და ჟურნალების შესანახად, არამედ მნიშვნელოვნად აჩქარებს ურთიერთობას სხვა ორგანიზაციებთან და კლიენტებთან მივლინებებისა და სატრანსპორტო დანახარჯების გარეშე, ვინაიდან წარმოადგენს კავშირის მძლავრ საშუალებას/

მეხუთე, კომპიუტერიზაცია ყველა სამართალდამცავ ორგანოებში არა მარტო საქმის წარმოების ამოცანების გადაწყვეტის საშუალებას იძლევა, არამედ შეუძლია გავლენა მოახდინოს საგამომძიებლო პროცესის ხარისხობრივ მხარეზე (სიტუაციის იმიტაცია, ექსპერტიზა) და მნიშვნელოვანი სამართლებრივი გადაწყვეტილების მიღებაზე.

იმ პირობებში, როდესაც კომპიუტერისა და პროგრამების შექმნაში პრობლემა არ არის, განსაკუთრებით შესამჩნევია ტექნიკურ სიახლეებთან მიმართებაში იურისტების კონსერვატივიზმი, და ხშირად იმის გაუცნობიერებაში რაც კომპიუტერული სისტემის, კომპიუტერული კავშირის, კომპიუტერული ტექნოლოგიების ცნების მიღმა იმალება.

2.2 სამართლებრივი საცნობარო ავტომატიზირებული სისტემები

სამართლებრივ სახელმწიფოში საზოგადოებრივი ურთიერთობები უნდა ემყარებოდეს კანონს. კანონის ცოდნა აუცილებელი პირობაა საზოგადოებისა და სახელმწიფოს ნორმალური თანაარსებობისათვის. სამართლებრივი სახელმწიფო ვალდებულია თავისი მოქალაქეები და სტრუქტურები უზრუნველყოს მოქმედი კანონების შესახებ ინფორმაციით, მისთვის საჭირო სამართლის ნორმებზე ინფორმაციის ოპერატიული მიღების პირობები შექმნას ნებისმიერი სუბიექტისათვის. ამისათვის კი საჭიროა სამართლებრივი საინფორმაციო სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს ნორმატიული სამართლებრივი აქტების ფართო მომხმარებლისათვის მიწოდებას.

საქართველოს კანონმდებლობაში მუდმივი ცვლილებების პირობებში მრავალი სპეციალისტისათვის აუცილებელია უწყვეტი კავშირი აქტუალურ სამართლებრივ ინფორმაციასთან. ჯერ ერთი, შესაძლებლობების მიერ დროს მიმართოს სამართლებრივ აქტებს საშუალებას აძლევს სპეციალისტებს მუდმივად იყოს საქმის კურსში ბილო დროს კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებების შესახებ. მეორეც, რაც უფრო ფართეა ადამიანისათვის სამართლებრივი ინფორმაციის სპექტრი, მით უფრო სერიოზულად და არსებითად შეუძლია მიუდგეს სხვადასხვა ამოცანების გადაწყვეტას, ამასთან გაითვალისწინოს მათი სამართლებრივი რეგულირების ყველა დეტალი და ნიუანსი.

თუნცა საქართველოს ხელისუფლების მიერ მიღებული კანონები და აქტები ქვეყნდება პერიოდულ გამოცემებში და გამოიცემა სპეციალურ ბიულეტენსი, სულ ერთია ეს ვერ წყვეტს

ინფორმაციულ სამართლებრივი უზრუნველყოფის ყველა პრობლემას. ნორმატიულ-სამართლებრივი აქტები იცვლებიან და სრულყოფილი ხდებიან მიმდინარე კანონშემოქმედებით პროცესში, რაც აუცილებელს ხდის მათ მუდმივ აქტუალიზაციას. მომხმარებელს ჭირდება ინფორმაცია არა მარტო ახლად გამოცემულ აქტებზე, არამედ დიდი ხნის განმავლობაში მოქმედ და მოძველებულ აქტებზე, მაშინ როდესაც მომხმარებელი დაინტერესებულია რეალურ მოქმედ კანონმდებლობაზე ინფორმაციის მიღებით. უფრო რთულადაა საქმე საუწყებო აქტების, სახელმწიფოში შემავალი სუბიექტების აქტების და ადგილობრივი თვითმმართველობის აქტების შემთხვევაში. ამ ორგანოების აქტების ძირითადი მასა არა მხოლოდ არ აქტუალიზირდება, არამედ არც ქვეყნდება პერიოდულ გამოცემებში.

შექმნილი ვითარებიდან გამოსავალი შეიძლება იყოს მხოლოდ სამართლებრივი ინფორმაციის ავტომატიზირებული სისტემის შექმნა. მან უნდა მოაწესრიგოს საინფორმაციო სამართლებრივი რესურსების ფორმირება და გამოყენება, უზრუნველყოს რიგითი მოქალაქე ნორმატიული სამართლებრივი ინფორმაციით. საქართველოში ამისათვის იქმნება ნორმატიული სამართლებრივი აქტების ერთიანი ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემა.

2.3 სამართლებრივი ინფორმაციის უცხოურისა მიეზოსის სისტემები.

საზღვარგარეთ კომპიუტერი დიდი ხანია ეფექტურად გამოიყენება სამართლებრივ სფეროში. პრაქტიკულად ყველა განვითარებულ ქვეყანას აქნს სამართლებრივი ინფორმაციის მძლავრი მონაცემთა ბანკი, საიდანაც მრავალი ათასობით მომხმარებელი იღებს ინფორმაციას ტელეფონით. კომპიუტერული სამართლებრივი საცნობარო სისტემები ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 60-იანი წლების მეორე ნახევარში გამოჩნდა თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და საკომუნიკაციო სისტემების განვითარებასთან ერთად. ევროპაში პირველი ელექტრონული კართოთეკა სამართლებრივი ინფორმაციის კომპიუტერული მოძებნისათვის გახდა ბელგიური სისტემა CREDOC, რომელიც 1967 წელს ამუშავდა. სისტემა შეიქმნა ბელგიის უნივერსიტეტების და ბელგიის ადვოკატებისა და ნოტარიუსების კავშირის ერთობლივი ძალისხმევით. სისტემის ინფორმაციულ ბანკში შევიდა შიდა და საერთაშორისო სამართლის დოკუმენტები, აგრეთვე საპარლამენტო მასალები. მაგრამ სისტემა CREDOC არ ითვალისწინებდა მომხმარებელთან უშუალო კავშირს ინფორმაციის ბანკთან, მისთვის საჭირო ინფორმაციის მისაღებად საჭირო იყო სპეციალურ საინფორმაციო ბიუროსთან მიმართვა. პასუხებიც მიიღებოდა საინფორმაციო ბიუროდან, ამასთან მიღების ვადა შეადგენდა 8 დღემდე.

ამერიკის შეერთებული შტატების ერთერთი ყველაზე ცნობილი სამართლებრივი საცნობარო სისტემის - LEXIS დამუშავება დაიწყო 1967 წელს ოჰაიოს შტატის ადვოკატთა კოლეგიისა და ფირმის DATA Corp შეთანხმებით. ამჟამად სისტემა ვრცელდება წარმომადგენლობების ქსელით 20-ზე მეტ შტატში, 1980 წლიდან იგი ხელმისაწვდომია დიდი ბრიტანეთის მომხმარებლებისათვის, ხოლო 1985 წლიდან ავსტრალიელი მომხმარებლებისათვის. ყოველდღიურად სისტემა თითქმის 20 000 მოთხოვნას პასუხობს. საინფორმაციო ბანკში აშშ-ს ყველა სასამართლო პრეცედენტია მოთავსებული, აგრეთვე შტატების ნორმატიული დოკუმენტები და ფედერალური მნიშვნელობის აქტები, მათ შორის აშშ-ს კონსტიტუციის

მთლიანი ტექსტი. LEXIS-ში შეტანილია ბრიტანეთის კანონმდებლობა, ხოლო 1981 წლიდან კი ინგლისური სასამართლო პრეცედენტები.

ამჟამად პრაქტიკულად ყველა ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყანას აქვს სამართლებრივი საცნობარო სისტემა. აშშ-ში ესენია WRU, LEXIS, WESTLAW, JURIS, FLITE; დიდბრიტანეთში — INFOLEX, PRESTEL, POLIS, LEXIS; იტალიაში — ITALGUIRE, ENLEX; ბელგიაში — Credos; გერმანიაში — ბუნდესტაგის სისტემა, JURIS, LEXinform, NOMOS DATA POOL; ავსტრიაში — RDB; კანადაში — DATUM; ფინლანდიაში — Finlex; საფრანგეთში IRETIV, CEDIJ, JURISDATA, SINDONI; რუსეთში — Консультант Плюс და ა. შ.

ეს ინფორმაციები განთავსებულია საიტებზე:

<http://www.learning.ge/index.php?do=cat&category=law>

<http://www.wdl.org/en/>

<http://www.freebook-s.com/>

<http://www.books.google.com/>

<http://www.questia.com/library/law/>

<http://www.ebook-search-engine.com/>

<http://www.kanoni.justice.gov.ge/>

<http://www.laws.codexserver.com/>

<http://www.president.gov.ge/>

<http://www.lav.justia.com/> აშშ

worldli.org/databases.htm/

მსოფლიო Global Legal Information Network

ამერიკის შეერთებული შტატების საკანონმდებლო ბაზია საიტი მოტანილია სურათზე

2.4 ქართულისამართლებრივისაცნობაროსისტემებისგანვითარება

საქართველოს პრეზიდენტის 2009 წლის 17 ივლისის № 1536 ბრძანებულებით იუსტიციის სამინისტროსთან შეიქმნა მონაცემთა გაცვლის სააგენტო, რომლის მიზანია საქართველოს სამართლებრივ სივრცეში ინფორმაციული ტექნოლოგიების და ინფორმაციის გაცვლის სამართლებრივი რეგულირება. კანონის სრული ტექსტი იხ ვებ გვერდზე laws.codexserver.com/3833.doc).

მუხლი 1. კანონის მიზანი

ამ კანონის მიზანია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს (შემდგომში – სააგენტოს) შექმნა და მისი ფუნქციონირების ძირითადი პრინციპების, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი მოწყობის, უფლებამოსილებებისა და საქმიანობის ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა.

მუხლი 2. სააგენტოს საქმიანობის სამართლებრივი საფუძველი

სააგენტოს საქმიანობის სამართლებრივი საფუძველია საქართველოს კონსტიტუცია, ეს კანონი, საქართველოს კანონმდებლობა და სააგენტოს დებულება, რომელსაც ამტკიცებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრი (შემდგომში – მინისტრი).

მუხლი 3. კანონში გამოყენებულ ტერმინთა განმარტება

ამ კანონის მიზნებისათვის მასში გამოყენებულ ტერმინებს აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) ინფორმაციული ტექნოლოგიები (სისტემები) – ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) მართვა, უზრუნველყოფა ან შემუშავება, რაც ხორციელდება კომპიუტერული, პროგრამული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ერთობლივად გამოყენებით;

ბ) ელექტრონული (ციფრული) მმართველობა – საჯარო მმართველობის განხორციელება ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით;

გ) ინფორმაციული უსაფრთხოება – ინფორმაციისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) არასანქცირებული გამოყენებისა და წვდომისაგან, აგრეთვე განადგურებისა და ცვლილებისაგან დაცვა;

დ) ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) უსაფრთხოება – კომპიუტერული, პროგრამული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მდგრადობისა და მათი გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა. უსაფრთხოება არ ვრცელდება იმ ინფორმაციაზე, რომლის ოპერირებას ან გენერირებას ახდენს ეს ტექნოლოგიები;

ე) მონაცემთა გაცვლის ერთიანი სისტემა – სპეციალური ინფრასტრუქტურა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ პლატფორმაში (ტექნოლოგიაში) მონაცემთა ბაზებსა და ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს (სისტემებს) შორის დამოუკიდებელი სტანდარტული ინტერფეისის არსებობას. მისი ძირითადი ფუნქციაა მონაცემთა ბაზებისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) დაკავშირება საჯარო სექტორში, აგრეთვე ამ ინფორმაციულ რესურსებთან სანქცირებული გარე (სამოქალაქო სექტორის) წვდომის უზრუნველყოფა;

ვ) ელექტრონული დოკუმენტი – „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ელექტრონული დოკუმენტი;

ზ) ელექტრონული ხელმოწერა – „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ელექტრონული ხელმოწერა;

თ) ერთიანი სამთავრობო ქსელი – საქართველოს მთავრობის შესაბამისი დადგენილებით განსაზღვრული ერთიანი სამთავრობო ქსელი;

ი) ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) აუდიტი – ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) ინფრასტრუქტურაში დანერგილი სისტემის უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის შემოწმება.

ძირითადი დებულებები

მუხლი 4. სააგენტოს სამართლებრივი სტატუსი

სააგენტო არის ამ კანონით დაფუძნებული, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი.

მუხლი 5. სააგენტოს საქმიანობის სფერო, საქმიანობის საგანი და

მიზანი

1. სააგენტოს საქმიანობის სფეროა ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) განვითარების ხელშეწყობისა და კოორდინაციისათვის შესაბამისი სტანდარტების შემუშავება და ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება.

2. სააგენტოს საქმიანობის საგანია სახელმწიფო ხელისუფლების განხორციელებისას ელექტრონული მმართველობის პრინციპებზე დაფუძნებული ერთიანი სისტემის შექმნა, ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) და ინფორმაციული უსაფრთხოების პოლიტიკის შემუშავება და მისი განხორციელების ხელშეწყობა.

3. სააგენტოს მიზანია ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) გამოყენებით ახალი სახის მომსახურების დანერგვა, მონაცემთა შენახვისა და მიწოდების სტანდარტის დადგენა, ელექტრონული დოკუმენტების გაცვლის ერთიანი სისტემის შექმნა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) საშუალებით მმართველობის ეფექტიანობის გაზრდა.

მუხლი 6. სააგენტოს უფლებამოსილებები

სააგენტო უფლებამოსილია:

ა) შეიმუშაოს ინფორმაციული ტექნოლოგიები (სისტემები) და ელექტრონული მმართველობის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკა;

ბ) უზრუნველყოს ინფორმაციული უსაფრთხოება, მათ შორის, განახორციელოს საგანმანათლებლო საქმიანობა როგორც საჯარო, ისე სამოქალაქო სექტორში;

გ) განახორციელოს ერთიანი სამთავრობო ქსელის ფუნქციონირების მონიტორინგი;

დ) შექმნას მონაცემთა გაცვლის ერთიანი სისტემა და უზრუნველყოს ინფორმაციული რესურსების ხელმისაწვდომობა;

ე) ხელი შეუწყოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) განვითარებას;

ვ) შეიმუშაოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) სფეროს განვითარებისათვის აუცილებელი სტანდარტები;

ზ) განახორციელოს ციფრული ხელმოწერის სერტიფიკატის (მოწმობის) გამცემის უსაფრთხოების საკითხების მონიტორინგი;

თ) ხელი შეუწყოს ინოვაციური ტექნოლოგიების განვითარებას;

ი) ინფორმაციული უსაფრთხოების რისკების იდენტიფიკაციის მიზნით ჩაატაროს ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) აუდიტი;

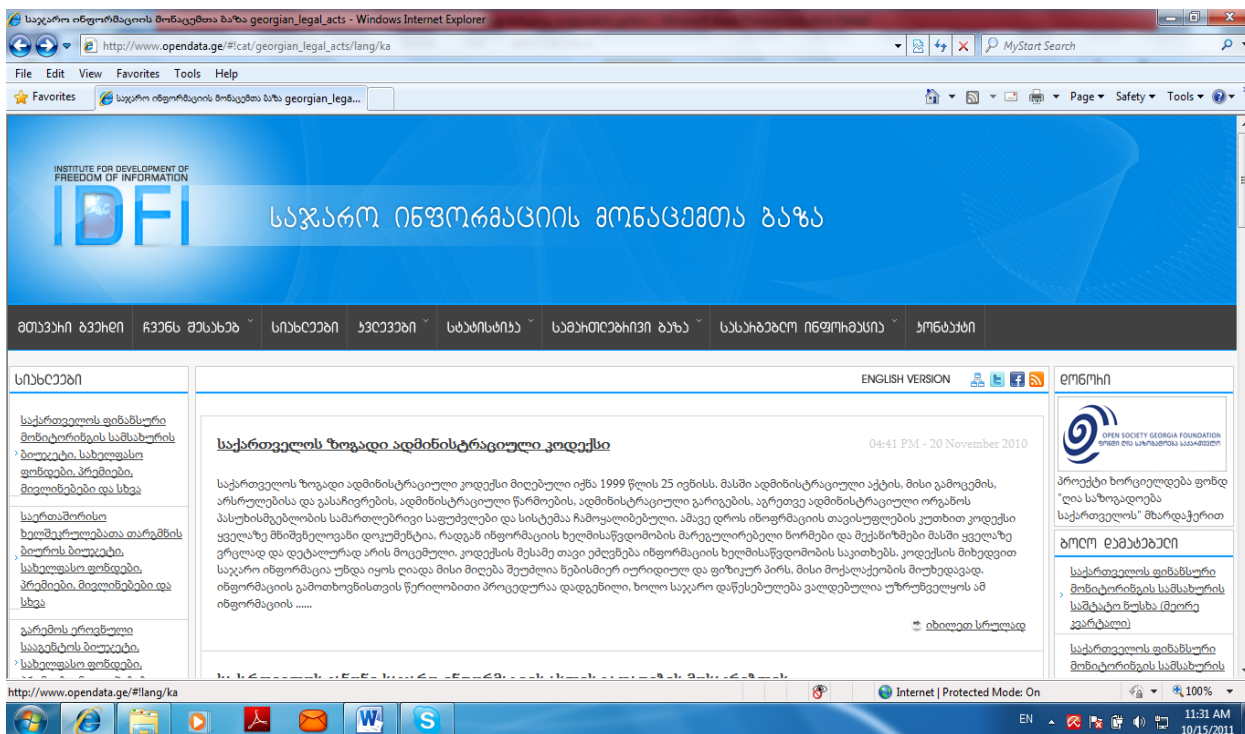
კ) დაამყაროს ურთიერთობა ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) სფეროში მოქმედ ადგილობრივ, საერთაშორისო და უცხო ქვეყნების ორგანიზაციებთან, სახელმწიფო დაწესებულებებთან და კერძო სამართლის სუბიექტებთან;

ლ) მონაწილეობა მიიღოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) სფეროში ადგილობრივ, რეგიონულ და საერთაშორისო პროგრამებში;

მ) შეიმუშაოს ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) სფეროს მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტების პროექტები;

ნ) ინფორმაციული ტექნოლოგიების (სისტემების) განვითარების ხელშეწყობის მიზნით განახორციელოს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებები.

http://www.opendata.ge/#!lang/ka/cat/georgian_legal_acts/topic/52 გვერდზე წარმოდგენილია საჯარო ინფორმაციის მონაცემთა ბაზა სადაც მოცემულია განმარტებები საჯარო და სახელმწიფო საიდუმლო ინფორმაციის, შესაბამისი კანონმდებლობის შესახებ.

სახელმწიფოსაიდუმლოებისმარეგულირებელძირითადსაკანონმდებლო აქტსწარმოადგენს 1996

წელსმიღებულისაქართველოსკანონისსახელმწიფოსაიდუმლოებისშესახებ. კანონისმიხედვითგანსაზღვრულიასაიდუმლოებისსამიკატეგორია: “განსაკუთრებულიმნიშვნელობის” – 20 წლით, “სრულიადსაიდუმლო” – 10 წლით, “საიდუმლო” – 5 წლით. ინფორმაციაუნდაიყოსგანსაიდუმლოებულიმითითებულვადაში, მხოლოდპრეზიდენტსშეუძლიაინფორმაციისგასაიდუმლოებისვადის გახანგრძლივება. ინფორმაციაასევეშეიძლებაიქნასვადაზეადრეგანსაიდუმლოებული, იმშემთხვევაში, თუამსაკითხებზემომუშავესახელმწიფოინსპექციაჩათვისამასსაჭიროდ. იმინფორმაციისზოგადიჩამონათვალი, რომელიცსახელმწიფოსაიდუმლოებადშეიძლებაიქნესმიჩნეული, მუხლშიამოცემული. კანონისმე-7

საქართველოსკანონისსახელმწიფოსაიდუმლოებისშესახებ

The screenshot shows a web browser window with the URL http://www.opendata.ge/#/cat/georgian_legal_acts/lang/ka. The page content is in Georgian and lists several legal acts:

- საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი** (04:41 PM - 20 November 2010): საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი მიღებული იქნა 1999 წლის 25 ივნისს. მასში ადმინისტრაციული აქტის, მისი გამოცემის, არსრულებისა და გასაჩივრების, ადმინისტრაციული წარმოების, ადმინისტრაციული გარიგების, აგრეთვე ადმინისტრაციული ორგანოს პასუხისმგებლობის სამართლებრივი საფუძვლები და სისტემა ჩამოყალიბებული. ამავე დროს ინფორმაციის თავისუფლების კუთხით კოდექსი ყველაზე მნიშვნელოვანი დოკუმენტია, რადგან ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მარეგულირებელი ნორმები და შეტანილი მასში ყველაზე ვრცლად და დეტალურად არის მოცემული. კოდექსის შესამე თავი ეძღვნება ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის საკითხებს. კოდექსის მიხედვით საჯარო ინფორმაცია უნდა იყოს ღიადა მისი მიღება შეუძლია ნებისმიერ იურიდიულ და ფიზიკურ პირს, მისი მოქალაქეობის მიუხედავად. ინფორმაციის გამოთხოვნისთვის წერილობითი პროცედურაა დადგენილი, ხოლო საჯარო დაწესებულება ვალდებულია უზრუნველყოს ამ ინფორმაციის
[იხილეთ სრულად](#)
- საქართველოს კანონი საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლს შესახებ** (04:32 PM - 20 November 2010): 05:55 PM - 18 November 2010 საქართველოს კანონი საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლს შესახებ კანონი ადგენს „მოსაკრებლების სისტემის საფუძვლების შესახებ“ საქართველოს კანონითა და საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით განსაზღვრული საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის ოდენობასა და მისი გადახდის წესს, საქართველოს კანონი საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ
[იხილეთ სრულად](#)
- საქართველოს კანონი სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ** (12:13 PM - 19 November 2010): სახელმწიფო საიდუმლოების მარეგულირებელ ძირითად საკანონმდებლო აქტს წარმოადგენს 1996 წელს მიღებული საქართველოს კანონი სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ. კანონისმიხედვითგანსაზღვრულიასაიდუმლოებისსამიკატეგორია: “განსაკუთრებულიმნიშვნელობის” – 20 წლით, “სრულიადსაიდუმლო” – 10 წლით, “საიდუმლო” – 5 წლით. ინფორმაცია უნდა იყოს განსაიდუმლოებული მითითებულ ვადაში, მხოლოდ პრეზიდენტს შეუძლია ინფორმაციის გასაიდუმლოების ვადის გახანგრძლივება. ინფორმაცია ასევე შეიძლება იქნას ვადაზე ადრე განსაიდუმლოებული, იმ შემთხვევაში, თუ ამ საკითხებზე მომუშავე სახელმწიფო ინსპექცია ჩათვლის ამას საჭიროდ. იმ ინფორმაციის ზოგადი

პრაქტიკული დავალებები

დავალება №1

- 1) მოძებნეთ კანონი მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს შექმნის შესახებ;
- 2) გადმოწერეთ ძირითად ტერმინთა განმარტებები;
- 3) მოძებნეთ შსს-ი ბრძანება №100
- 4) მოძებნეთ კანონები, რომელთა ტექსტში არის სიტყვები "ინფორმაცია" და "ტელეკომუნიკაცია".
- 5) მოძებნეთ კანონები, რომელთა ტექსტში არის სიტყვათა წყობა "კომპიუტერული პროგრამები"

დავალება №2

1. შექმენით დოკუმენტების სია თემაზე: სამოქალაქო სამართალი, ინტელექტუალური საკუთრება-საავტორო უფლება
2. შექმენით საქალაქო და შეიტანეთ დოკუმენტები მასში
3. წაშალეთ ერთ დოკუმენტი საქალაქო დონიდან
4. ამოირჩიეთ რამოდენიმე დოკუმენტი სიიდან და შეიტანეთ ფაილში
5. გამოყავით ერთი დოკუმენტი და შეიტანეთ ახალ საქალაქო დონეზე "საავტორო უფლება"
6. შექმენით საქალაქო "საპატენტო კანონმდებლობა" და შეიტანეთ მასში საქართველოს კანონი საპატენტო კანონმდებლობის შესახებ.

დავალება №3

1. შექმენით საქალაქო "საინფორმაციო კანონმდებლობა" და შეიტანეთ მასში კანონი "ინფორმაციის, ინფორმატიზაციის და ინფორმაციის დაცვის" შესახებ.
2. გამოიტანეთ დოკუმენტის ტექსტი.
3. მოძებნეთ ინფორმაციის განმარტება. გააკეთეთ სანიშნი "ინფორმაციის განსაზღვრება"
4. გააკეთეთ კიდევ რამოდენიმე სანიშნი.
5. გადადით პირველ, ბოლო სანიშნზე
6. გადაარქვით სახელი სანიშნს, წაშალეთ სანიშნები

დავალება №4

1. შექმენით ვორდის დოკუმენტი სახელით "ტერმინოლოგია", რომელიც შეიცავს შემდეგ ცნებებს: "ინფორმაცია, დოკუმენტური ინფორმაცია, კომპიუტერული პროგრამა, დოკუმენტი, დოკუმენტის აუცილებელი ეგზემპლარი, უსაფრთხოება, საარქივო დოკუმენტი, სახელმწიფო საიდუმლო" და სხვა.
2. გააკეთეთ სანიშნები თითოეულ განმარტებაზე

3. შექმენით საქალაქო "საინფორმაციო სამართალი", რომელშიც შეიტანეთ კანონები განმარტებულია მოცემული ცნებები.

დავალება №5.

1. მოძებნეთ და დაათვალიერეთ მსოფლიო და სხვა ქვეყნების საკანონმდებლო ბაზის საიტები.

2.5 რუსულისამართლებრივისაცნობაროსისტემები

1990-ან წლებში, როდესაც იცვლებოდა საკანონმდებლო ბაზა და გაჩნდა მრავალი ახალი კანონი, მწვავედ დადგა სამართლებრივ ინფორმაციასთან ორგანიზაციებისა და მოქალაქეების დაშვების საკითხი. იმ დროისათვის სამართლებრივი ინფორმაცია გაბნეული იყო სხვადასხვა უწყებებში, ქვეყნდებოდა ნაწილობრივ სხვადასხვა წყაროებში. სწორედ მაშინ გაჩნდა კომპიუტერული ტექნოლოგიების ბაზაზე სამართლებრივი მონაცემთა ბაზის შექმნის იდეა, რომელიც დიდი მოცულობის ინფორმაციის შენახვისა და ტექსტებთან მუშაობის საშუალებას მოგვცემდა. პირველმა მსგავს პროექტებთან მუშაობა დაიწყო სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანებამ "გამოთვლითი მათემატიკა და ინფორმატიკა (НПО «ВМИ»)", რომელიც 1989 წელს შეიქმნა მოსკოვის მ. ვ. ლომონოსოვის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოთვლითი მათემატიკისა და კიბერნეტიკის ფაკულტეტის თანამშრომლებისა და კურსდამთავრებულების მიერ. 1990 წელს სერიოზული ძალისხმევა მიმართული იყო საინფორმაციო - სერვისული პროგრამების კომპლექსების შესაქმნელად, რომლის შედეგადაც შეიქმნა სამართლებრივი საცნობარო სისტემა "გარანტი (Гарант)". შემდეგ 1992 წლის იანვარში დაიწყო მუშაობა სისტემაზე "КонсультантПлюс", რომლის სერიული წარმოება და გავრცელება დაიწყო 5 თვის შემდეგ.

სამუშაოები სამართლებრივი საცნობარო სისტემის შესაქმნელად წარმოებდა სანკვეტერბურგშიც. 1991 წლის დეკემბერში სახელმწიფო საწარმომ "კომპიუტერული დამუშავებების ცენტრი (Центр компьютерных разработок) გამოუშვა სამართლებრივი საცნობარო სისტემა "კოდექსი" (Кодекс), რომელიც წარმოადგენდა პროგრამებისა და მონაცემთა ბაზების ერთობლიობას. სწორედ ეს სამი კომპანია — «КонсультантПлюс», «Гарант» და «Кодекс» წარმოადგენს რუსეთში სამართლებრივი საცნობარო სისტემების ბაზარზე მთავარ მოთამაშეს.

ბოლო 15 წლის განმავლობაში რუსეთში გაჩნდა სამართლებრივი საცნობარო სისტემების დამმუშავებელი მრავალი მცირე კომპანიები, მათ შორის სპეციალიზირებული ფირმები, რომლებიც ქმნიან განახლებულ სამართლებრივ მონაცემთა ბაზებს ("რეფერენტი", ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილი "იურისტი", აგრეთვე საკანონმდებლო ინფორმაციის დისკების ("თქვენი უფლებები") გამავრცელებელი კომპანიები და სხვა. გარდა ამისა ბაზრის გარკვეულ ნაწილს წარმოადგენენ სახელმწიფო ორგანიზაციების მიერ შექმნილი სისტემები სახელმწიფო უწყებების სამართლებრივი ინფორმაციული მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად - მაგ. სისტემა "ეტალონი" დამუშავებული რუსეთის ფედერაციის იუსტიციის სამინისტროს სამართლებრივი ინფორმაციის სამეცნიერო ცენტრის მიერ.

უნდა აღინიშნოს, რომ კომპიუტერული სამართლებრივი სისტემების ბაზარი ერთერთი იმ მრავალთაგანი ტექნოლოგიების ბაზარია რუსეთში, სადაც წარმოდგენილია მხოლოდ სამამულო პროდუქტები. თავისი ტექნოლოგიური მახასიათებლებითა და ინფორმაციის მოცულობით რუსული სისტემები არა თუ ჩამორჩებიან, არამედ ზოგიერთი მაჩვენებლებით უსწრებენ საზღვარგარეთულ ანალოგიურ სისტემებს.

სამართლებრივი საცნობარო სისტემა "КонсультантПлюс" ელექტრონული ვერსიის საიტი მოცემულია სურათზე.

სამართლებრივი საცნობარო სისტემა "КонсультантПлюс" სამართლებრივი ინფორმაციის ფართო სპექტრს მოიცავს (1 მლ. 600 ათასი დოკუმენტი). დოკუმენტების ეს მასივი მოიცავს:

სისტემაში არსებული ყველა ინფორმაცია უტყუარი და საიმედოა: ნორმატიული აქტები შემოდიან ოფიციალური ორგანოებიდან (ცენტრალური და რეგიონალური ორგანოების ხელისუფლებისა და მართვის ორგანოები) საინფორმაციო თანამშრომლობის ხელშეკრულების საფუძველზე. გარდა ამისა მოწესრიგებულია მჭიდრო კავშირები უშუალოდ ფინანს სამინისტროს სპეციალისტებთან და სხვა სახელმწიფო ორგანოებთან, აგრეთვე დამოუკიდებელ პროფესიონალ ექსპერტებთან, რომლებიც სპეციალურად საცნობარო სისტემისთვის ამზადებენ ავტორისეულ კომენტარებს, განმარტებებს და სტატიებს აქტუალურ თემებზე.

საინფორმაციო საცნობარო სისტემის "КонсультантПлюс" ავტორები სისტემის მთავარ უპირატესობად მიიჩნევენ დოკუმენტების მარტივ მოძებნას. ყველა დოკუმენტი სისტემაში ქმნიან მკაფიო სტრუქტურის მთლიან საინფორმაციო მასივს. დოკუმენტები საინფორმაციო ბანკში შეტანილია თემატურ განყოფილებებში ("კანონმდებლობა", "სასამართლო პრაქტიკა" და სხვა). სისტემაში რეალიზებულია ერთიან საინფორმაციო მასივში გამჭოლი ძებნა (გამოიყენება

ძებნის საერთო ველი, მაგ. თემატიკა, თარიღი, დოკუმენტის ნომერი და სხვა) და განყოფილებებში ლოკალური ძებნა (ძებნის სპეციალური ველები). სისტემის ძებნის ბარათი საშუალებას იძლევა მოიძებნოს ინფორმაცია დოკუმენტის რეკვიზიტების მიხედვით (დოკუმენტის სახე, მიმღები ორგანო, მიღების თარიღი, დოკუმენტის ნომერი, იუსტიციის სამინისტროში რეგისტრაციის თარიღი, დოკუმენტის დასახელება). ძებნა შეიძლება აგრეთვე თემატიკის მიხედვით, ნებისმიერი სიტყვისა და სიტყვათა ნაკრების მიხედვით. მომხმარებელს საჭირო ძირითადი დოკუმენტების სწრაფ მოძებნაში ეხმარება სამართლებრივი ნავიგატორი - ინტელექტუალური ძებნის საშუალება. სამართლებრივი ნავიგატორი (გზამკვლევი) შედგება ორი სვეტისაგან: მარჯვენაში განთავსებულია საკვანძო ცნებები, მარცხენაში ჯგუფები, რომლებიც აერთიანებენ მსგავს საკვანძო ცნებებს. მომხმარებელი მონიშნავს აუცილებელ ცნებებს და სისტემა აყალიბებს ამ საკითხის ირგვლივ დოკუმენტების სიას. სამართლებრივი ნავიგატორი ეფექტურად ავსებს ძებნის ბარათის შესაძლებლობებს.

გამოვყოთ საცნობარო სისტემის КонсультантПлюс სამართლებრივ ინფორმაციასთან მუშაობის ძირითადი შესაძლებლობები:

1. სისტემა შეიცავს ჰიპერტექსტს. ნორმატიულ სამართლებრივ ინფორმაციასთან მუშაობის მთავარი თავისებურება მდგომარეობს დოკუმენტებს შორის არსებული ურთიერთკავშირების გათვალისწინებასა დამათში ცვლილებების თვალის მიდევნებაში. მათი ამოცანების შედარებით წარმატებული გადაწყვეტა - ერთი დოკუმენტის ტექსტიდან მეორეში გადასვლა ჯვარედინი გადასვლის სისტემის (ჰიპერტექსტი) გამოყენება. არსებითი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე თითოეული დოკუმენტისათვის ინფორმაციული ბანკიდან პირდაპირი (უკუ) მიმართვების სიის მიღების შესაძლებლობას და სიიდან არჩეული დოკუმენტის ტექსტში გადასვლას. პირდაპირი მიმართვის (რესპოდენტი) დოკუმენტი - ეს ის დოკუმენტებია, რომლებიც მოქმედებს დასათვალისწინებელი დოკუმენტი. უკუმიმართის დოკუმენტი (კორესპოდენტი) - ეს ის დოკუმენტებია, რომლებიც მოქმედებენ დასათვალისწინებელ დოკუმენტზე. უნდა აღინიშნოს, რომ კორესპონდენტების (რესპოდენტების) სიებში ყველა მიმართვები მკაფიოდაა კლასიფიცირებული 17 ტიპის მიხედვით, მოწესრიგებულია მნიშვნელობისა და დოკუმენტში შეტანილი ცვლილებების ქრონოლოგიის მიხედვით. სისტემაში შემოტანილია ახალიმრავალდონიანი რუბრიკატორი, რომელიც დაფუძნებულია კანონმდებლობის დარგების საერთო სამართლებრივ კლასიფიკატორზე. სპეციალურად რუბრიკატორისთვის დიდი რაოდენობის რუბრიკებითა და ჩაღრმავების დონეებით დამუშავებულია ასახვის აუცილებელი საშუალებები. ისინი საშუალებას იძლევიან ერთის მხრივ გამოვიყენოთ რუბრიკატორის ხისმაგვარი სტრუქტურის უპირატესობები და მეორეს მხრივ, ჩამოვყალიბოთ რთული საძიებო მოთხოვნები, რომლებიც აერთიანებს ნებისმიერი რაოდენობის რუბრიკებს სხვადასხვა ლოგიკური პირობებით, მათ შორის მაღალი დონისაგ. მომხმარებელს შეუძლია შეინახოს ფორმირებული დოკუმენტების ნაკრები, მაგალითად რაიმე თემატიკის მიხედვით, აგრეთვე მოახდინოს მათი გაერთიანებაან გადაკვეთა. ამით

- შსაძლებელი ხდება მომხმარებლების კოლექტიური მუშაობა ერთი და იგივე პრობლემებზე. ფაქტიურად მათ აქვთ ერთმანეთის შრომის შედეგთან შედარების საშუალება.
2. ფუნქცია "დოკუმენტები კონტროლზე" უზრუნველყოფს ცვლილებების ავტომატურ კონტროლს მომხმარებლისათვის მნიშვნელოვან დოკუმენტებში განყოფილებიდან "კანონმდებლობა" და "კანონპროექტები". მომხმარებელი მნიშვნელოვან დოკუმენტება აყენებს კონტროლზე და რაიმე ცვლილებების გამოჩენისას სისტემა ატყობინებს ამის შესახებ მომხმარებელს. მომხმარებლის მიერ შერჩეული დოკუმენტები თავსდება სისტემურ საქაღალდეში "დოკუმენტები კონტროლზე", ხოლო შეცვლილი დოკუმენტების ასლები საქაღალდეში "ბოლო ცვლილებები დოკუმენტებში კონტროლზე". აღნიშნული საქაღალდის გახსნისას მომხმარებელი ნახავს თუ რომელ დოკუმენტებში მოხდა ცვლილება.
 3. არსებობს დოკუმენტის სწრაფი შესწავლის საშუალება. პირველ რიგში ეს თითოეულ დოკუმენტისათვის იერარქიული დასათაურებაა, საიდანაც შესაძლებელია სწრაფი გადასვლა ტექსტის შესაბამის ფრაგმენტზე და პირიქით. არსებობს ყველა სახეცვლილი დოკუმენტების რედაქციის რეპროსპექტივა, რომლის წყალობითაც მომხმარებელი ფლობს სრულ ინფორმაციას დროის ნებისმიერ მომენტში კანონმდებლობის მდგომარეობაზე. მიმართვების მეფხური საჭირო რედაქციის დოკუმენტის ამორჩევისას ავტორის მასალების ტექსტიდან და სასამართლო გადაწყვეტილებებიდან მასზე გადასვლისას საშუალებას იძლევა. მომხმარებელი განსაზღვრავს თუ რომელ რედაქციაზე მიმართოს - მოქმედზე თუ იმაზე, რომელიც ძალაში იყო კონსულტაციის მომზადებისას ან სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებისას. დოკუმენტის ტექსტში შესაძლებელია კომენტარების შეტანა, რაც აღსაქმელად ანალიზურ საქმიანობას უფრო თვალსაჩინოსა და მოხერხებულს ქმნის. ტექსტში მომხმარებლის კომენტარები სისტემაში ინახება, მათ შორის ტექსტის გადატანისას MSWord-ში და დოკუმენტების ბეჭდვისას, ხოლო აუცილებლობის შემთხვევაში შესაძლებელია ეკრანზე მათი დათვალიერების შესაძლებლობის გამორთვა.
 4. სპეციალისტებს დოკუმენტების შესწავლისას ხშირად უჩნდებათ დამატებითი ინფორმაციის მიღების მოთხოვნილება - მაგ. ექსპერტების კონსულტაციები ბუღალტრულ აღრიცხვასა და გადასახადების დაკისრებასთან, იურისტების კომენტარები, სასამართლო პრაქტიკის და პრესის კომენტარები. სისტემის საშუალებით მსგავსი ცნობები სწრაფად შეიძლება მიიღოს დოკუმენტის ველებში მოთავსებულ სპეციალური ნიშნებზე მიმართვით. ხოლო შესასწავლ დოკუმენტთან დაკავშირებული ყველა დოკუმენტის შესახებ ინფორმაციის მიღება შესაძლებელია ინსტრუმენტების პანელზე არსებული სპეციალური ღილაკით "Link". მომხმარებლისათვის მოხერხებული გარემოს შესაქმნელად დოკუმენტების ტექსტი შეიცავს შენიშვნებს მნიშვნელოვანი ინფორმაციით დოკუმენტის ან მისი ცალკეული ნაწილების გამოყენების შესახებ. მომხმარებელს შესაძლებლობა აქვს სისტემიდან მუშაობის პროცესში შეინახოს ნებისმიერი დოკუმენტი ან მისი ფრაგმენტი მისთვის ჩვეულ MicrosoftWord-ის ფორმატში, აგრეთვე მარტივად მოამზადოს ხელშეკრულებები სისტემიდან აღებული ტექსტის საფუძველზე.

5. სისტემა იძლევა მუშაობის ფართო შესაძლებლობებს საქაღალდეებთან, რომელიც შეიცავს მომხმარებლისათვის საინტერესო დოკუმენტების ჯგუფს და სანიშნებთან (bookmark), რომლითაც მონიშნულია დოკუმენტის მნიშვნელოვანი ფრაგმენტები. ერთ საქაღალდეში შეიძლება შეინახოს სხვადასხვა სახის ინფორმაცია - ნორმატიული დოკუმენტები, კომენტარები, საქმიანი ქაღალდების ფორმები და სხვა, ხოლო სანიშნებით დაფიქსირდეს ტექსტის ფრაგმენტებთან თქვენი კომენტარები. გათვალისწინებულია კოლეგებთან საქაღალდეების და სანიშნების გაცვლის (იმპორტი/ექსპორტი) შესაძლებლობა. სისტემის ინფორმაციის საფუძველზე საკუთარი დოკუმენტების მომზადებისას გათვალისწინებულია ტექსტის ფრაგმენტების გამოყოფის, კოპირების და ვორდის დოკუმენტში გადატანის სპეციალური ინსტრუმენტები.
6. სისტემაში ყზრუნველყოფილია სწრაფი და მოხერხებული შედწევა საცნობარო ინფორმაციასთან (ვალუტის კურსი, საგადასახადო განაკვეთი, კალენდარი და სხვა) და საკანონმდებლო სიახლეები, რომელიც საშუალებას იძლევა ნორმატიული ბაზის ბოლო ცვლილებისა და ახალი დოკუმენტების გამოსვლის საქმი კურსში იყოთ.

სისტემა **КонсультантПлюс** დამუშავებულია პროფესიული პროგრამირების საშუალების **Microsoft Visual C++** გარემოში **Microsoft Foundation Classes** ბიბლიოთეკის გამოყენებით. ეს პროგრამული ყზრუნველყოფა ფაქტობრივად წარმოადგენს სტანდარტს რთული სისტემების დასამუშავებლად და იძლევა პროგრამული პლატფორმის გამოყენების ფართო შესაძლებლობას, რომელიც უზრუნველყოფს ოპერატულად, რამდენიმე წუთში ინფორმაციის განახლებას სისტემაში, მონაცემთა ბაზასთან ყველა ოპერაციების მაღალ სისწრაფეს, როგორც დოკუმენტების მოძებნისას ისე ერთმანეთთან დაკავშირებული დოკუმენტების სიის შედგენისას, აგრეთვე მთელ რიგ სხვა სერვისულ შესაძლებლობებს და გამართვის საშუალებებს.

სისტემის ყველა მომხმარებელი მუდმივად იღებს სერვისულ მომსახურებას, სისტემასთან მუშაობის შესწავლას, პროგრამის განახლებული ვერსიის მიღებას, დოკუმენტების მოძებნა ინდივიდუალური შეკვეთით და სხვა.

მთელი სამართლებრივი ინფორმაციის გავრცელების ქსელი **КонсультантПлюс** - უმსხვილესი სერვისული ქსელია, რომელიც მუშაობს სამამულო სამართლებრივი-საინფორმაციო მომსახურების ბაზარზე. ამჟამად იგი მოიცავს 300 რეგიონულ ინფორმაციულ ცენტრს, რომლებიც განლაგებულია მსხვილ ქალაქებში და 400-ზე მეტ სერვისულ განყოფილებას დასახლებულ პუნქტებში.

თავი 3. გამოძიების კომპიუტერიზაცია

3.1 სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების კომპიუტერიზაცია

სამართლებრივ ინფორმატიკაში ჩამოყალიბდა დამოუკიდებელი მიმართულება, რომლის მიზანია კომპიუტერის გამოყენება გამოძიების სფეროში. მეცნიერულ კრიმინალისტიკაში

დამკვიდრდა ტერმინი "გამოძიების კომპიუტერიზაცია" . გამოძიების სფეროში კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენება მოიცავს შემდეგ მიმართულებებს:

1. საინფორმაციო-სადიებო სისტემების და მონაცემთა ბანკების ავტომატიზაცია;
2. დამაშაულთა რეგისტრაციისა და იდენტიფიკაციის ავტომატიზირებული სისტემების შექმნა;
3. გამომძიებლის საქმიანობის დაგეგმვისა და აღრიცხვის ავტომატიზირებული სისტემების შექმნა;
4. სხვა მიმართულებები.

კომპიუტერი საშუალებას იძლევა:

- გაიზარდოს მეთოდური ინფორმაციის მოცულობა;
 - კონკრეტულ საქმეზე აუცილებელი რეკომენდაციების ძებნის გამარტივება, მეთოდური რეკომენდაციების მიღება მონიტორზე სხვადასხვა ფორმებში (ცხრილები, სქემები, სიები და სხვა);
 - მტკიცებულებების სრული გამოყენების დემონსტრაცია;
- მრავალეპიზოდურ საქმეში კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენება იძლევა

შემდეგი ამოცანების გადაწყვეტის საშუალებას:

- გამომძიებლების პერსონალური შემადგენლობის აღრიცხვა;
- დანაშაულის ეპიზოდების მონაცემების ფორმირება;
- მონაცემების დაჯგუფება ყველა პირზე, რომლებიც ფიგურირებენ გამოძიების მასალებში
- თითოეულ ექვმიტანილზე (დამნაშავეზე) ინფორმაციის დაგროვება;
- დაკავებული პირების თვისებების, ნიშნებისა და
- დაკავების ვადებისა და დაკავებაში ყოფნის ვადების კონტროლი;
- მონაცემების მომზადება საბრალდებო დასკვნისათვის;
- ცნობებისა და სხვა ანგარიშგების დოკუმენტების შედგენა.

როგორც ავღნიშნეთ, შინაგან საქმეთა სამინისტროში (შსმ) დიდი ყურადღება ეთმობა ერთიანი საინფორმაციო სივრცის შექმნას. ამ იდეის საფუძველში დევს ავტომატიზირებული საინფორმაციო-სადიებო სისტემების გამოყენება, სხვადასხვა მონაცემთა ბანკიდან ინფორმაციის ოპერატიულად მისაღებად. შსმ - ს მთავარი საინფორმაციო ცენტრი ამ პროცესებში გამოდის კოორდინატორის როლში.

შინაგან საქმეთა განყოფილებების თანამშრომლებისათვის პროფესიულ საქმიანობაში გამოყენებული სამძებრო და კრიმინალისტური ანგარიშები ხელმისაწვდომია მთელი რიგი ავტომატიზირებული ინფორმაციულ-სადიებო სისტემების (აისს) საშუალებით.

კერძოდ ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემები განკუთვნილია მაგალითად:

- იარაღებზე და პატრონებზე დამღების შესახებ ინფორმაციის შესანახად და მოსამძებნად. სისტემა საშუალებას იძლევა შევიტანოთ დამღების მონაცემები, შევცვალოთ ადრე შეტანილი ინფორმაცია, განვახორციელოთ დამღების ძებნა მოცემული პირობების

მიხედვით, ასევე შევინახოთ და გამოვიტანოთ ეკრანზე დამდის გრაფიკული გამოსახულება.

- შევიტანოთ იარაღის შესახებ მონაცემები, შევცვალოთ, მოვძებნოთ მოცემული პირობებით, აგრეთვე შევინახოთ და გამოვიტანოთ ეკრანზე და საბეჭდზე მახასიათებლები, იარაღის და ანაბეჭდების დეტალების გრაფიკული გამოსახულებები.
- საბრძოლო, სპორტულ და სანადირო გადაჭრილ იარაღზე ინფორმაციის შესანახად და მოსაძებნად. სისტემა საშუალებას იძლევა შევიტანოთ მონაცემები მასრებზე, შევცვალოთ ადრე შეტანილი ინფორმაცია, განვახორციელოთ ძებნა მოცემული პირობების მიხედვით, ასევე შევინახოთ და გამოვიტანოთ ეკრანზე მასრის გრაფიკული გამოსახულება და მახასიათებლები.
- სპორტულ და სანადირო იარაღზე ინფორმაციის შესანახად და მოსაძებნად. სისტემა საშუალებას იძლევა შევიტანოთ მონაცემები იარაღზე, შევცვალოთ ადრე შეტანილი ინფორმაცია, განვახორციელოთ ძებნა მოცემული პირობების მიხედვით, ასევე შევინახოთ და გამოვიტანოთ ეკრანზე იარაღზე და კვალწარმოქმნელ დეტალებზე გრაფიკული გამოსახულება.
- განკუთვნილია ცივ იარაღზე ექსპერტული დასკვნების გენერაციისათვის. სისტემა დასკვნის შექმნისათვის საჭირო მონაცემების შეტანის, საექსპერტიზო იარაღის ანალოგის შერჩევის, დასკვნის გენერაციის, რედაქტირების და ბეჭდვის საშუალებას იძლევა, ამასთან ლაზერულ პრინტერზე ბეჭდვისას შესაძლებელია ანალოგის გამოსახულების დაბეჭდვა დასკვნაში. პროგრამა აგრეთვე ცივი იარაღის შემცველ საინფორმაციო-საცნობარო სისტემასთან მუშაობის საშუალებას იძლევა, რომელიც ექსპერტული დასკვნების გენერატორის შემადგენელი ნაწილია.
- ბოლო დროს დამუშავებულია და ექსპლოატაციაა მახასიათებლების კლასიფიკაცია;
- გამოძიების პროცესში მიღებული მტკიცებულებების სისტემატიზაცია ეპიზოდების მიხედვით;

ექსპლოატაციაში შევიდა შემდეგი ავტომატიზირებული ინფორმაციულ-საძიებო სისტემები:

- ავტომატიზირებული ინფორმაციულ საძიებო სისტემა (აისს) ” Оpozнание ” უზრუნველყოფს უკვალოდ დაკარგულ, ამოუცნობ გვამებზე, უცნობ ავადმყოფებსა და ბავშვებზე ინფორმაციის გაცემას რუსეთის და სნგ-ს მოქალაქეებსა და მოქალაქეობია არ მქონე პირებზე;
- აისს “ФР-Оповещение” უზრუნველყოფს: საწარმოების და ორგანიზაციების საჩივრების მიხედვით დამნაშავეების, ალიმენტების არ გადამხდელი, უკვალოდ დაკარგულების აღრიცხვას; ამუშავებს მოთხოვნებს ძებნაში გამოცხადებულ პირებზე, აგრეთვე ამზადებს განცხადებებსა ან ძებნის შეწყვეტის ცირკულარებს;
- აისს “Автопоиск” გასცემს ინფორმაციას მსუბუქ და სატვირთო ავტომობილებზე, ავტობუსებზე, ნახევრადმისაბმელ ავტომობილებზე შემდეგი მონაცემების მიხედვით: სახელმწიფო ნომერი, ძრავის, ძარისა და შასის ნომერი. შსს-ს შსგ-ის საინფორმაციო

ცენტრებში დამატებით წარმებს მოტოციკლეტების, მობროლებისა და მოტოკალასკების რეგისტრაცია;

- აისს “Антиквариат” გასცემს ცნობებს ისტორიულ, მხატვრულ და სამეცნიერო ფასეულობის მქონე დაკარგულ და ნაპოვნ საგნებზე. ასეთ საგნებს მიეკუთვნებიან: არქეოლოგიური საგნები, ადრეული ხანის ნივთები, ისტორიული რელიქვიები, მხატვრული ნაწარმოებები, და ხელოვნების ნიმუშები;
- აისს “Вещь” უზრუნველყოფს ცნობებს დანომრილი ნივთების, დოკუმენტების, სახელმწიფო მიმოქცევის ფასიანი ქაღალდების ქურდობასა და ამოღებაზე;
- აისს “Сейф” მეტალის საცავების (სეიფის) გატეხვის დანაშაულებებზე ცნობების შეგროვების, დამუშავების და გაცემის საშუალებას იძლევა;
- აისს “Досье” საშუალებას იძლევა მივიღოთ ცნობები განსაკუთრებით საშიშ რეციდივისტებზე, კანონიერ ქურდებზე და სხვა კრიმინალურ ავტორიტეტებზე: განსაკუთრებული ნიშნები, სამუშაო და საცხოვრებელი ადგილი, კავშირები, ჩვევები და სხვა;
- აისს “Насилие” უზრუნველყოფს პიროვნების მიმართ ჩადენილ ძალადობასთან დაკავშირებული მძიმე გაუხსნელ და გახსნილ დანაშაულებებზე ისეთი ცნობებით, როგორცაა ადგილი, დრო და შესრულების წესი, ამოღებული მტკიცებულებების აღწერის და სხვა.

სამართალდარღვევებისა და დანაშაულებების აღრიცხვის, ჩადენილი უცხოელი მოქალაქეებისა და მოქალაქეობის არ მქონე პირების მიერ დამუშავებულია და ფუნქციონირებს შემდეგი აისს:

- აისს “Криминал И Адмпрактика” უზრუნველყოფს ცნობებით ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების შესახებ;
- აისს “Криминал И Розыск” შეიცავს ცნობებს ძებნაში მყოფ ან მოძებნილ უცხოეთის მოქალაქეებზე;
- აისს “Криминал И Наказание” უზრუნველყოფს ცნობებით უცხოეთის იმ მოქალაქეებზე, იმყოფებიან გამომიებაში, დაკავებულები ან სასჯელის მოხდის პროცესში;
- სისტემა “Учет оружия” განკუთვნილია იმ იარაღის აღრიცხვის ავტომატიზაციისთვის, რომლებიც შემოსულია ტყვია/მასრათეკის შესამოწმებლად. სისტემა საშუალებას იძლევა შევიტანოთ, შევინახოთ შევცვალოთ და დავათვალიეროთ და გავცეთ/დავბეჭდოთ ინფორმაცია აღრიცხულ იარაღზე. პროგრამა საშუალებას იძლევა გავცეთ ბეჭდვაზე სტატისტიკური მონაცემები ბაზაში არსებული იარაღის შესახებ.
- სისტემა “Учет объектов” განკუთვნილია შემოსული ობიექტების (პატრონა, ტყვია, მასრა) აღრიცხვის ავტომატიზაციისთვის. სისტემა უზრუნველყოფს ასაღრიც ობიექტზე მონაცემების შეტანას, შენახვას, შეცვლას და გამოტანას ეკრანზე, ბეჭდვას, როგორც ცხრილის სახით ისე თითოეული ობიექტისათვის ბარათის სახით. პროგრამა ბაზაში არსებული ობიექტების სტატისტიკური ანგარიშების ბეჭდვის საშუალებას იძლევა.
- სისტემა "Учет фальшивых денежных знаков" განკუთვნილია ყალბი ფულადი ნიშნების კართოთეკიდან შესამოწმებლად ფულადი ბილეთების აღრიცხვის ასტომატიზაციისთვის.

სისტემა შედგება სერვერისა და ლოკალურ ქსელში გაერთიანებულ ორი სამუშაო ადგილისაგან. სისტემა ადრე შეტანილი ინფორმაციის რედაქტირების, გარკვეული პირობებით ძებნის, ახალი ინფორმაციის შეტანის, შენახვის, მონაცემების ბეჭდვის, აგრეთვე ბაზაში არსებულ ყალბ კუპონებზე სტატისტიკური მონაცემების ბეჭდვის საშუალებას იძლევა. პროგრამას აქვს შესაძლებლობების ფართო სპექტრი ექსპერტ-კრიმინალისტიკის დასახმარებლად.

შსსსპატრულოპოლიციისდეპარტამენტის საექსპერტო-კრიმინალისტიკურმთავარსამმართველოშიგაიხსნახალილაბორატორია,
რომელიც აღჭურვილია საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ტექნიკური და პროგრამული უზრუნველყოფით,
რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელია დასახვა დასხვა საექსპერტო კვლევების შემდეგ მიღებული შედეგების ატარება,
ექსპერტიზებისა და გამოკვლევების ხარისხის ამაღლება და კრიმინალისტიკურისაქმიანობის სრულყოფისათვის საჭირო დონის ძიებების განხორციელება.

ახლად გახსნილ ლაბორატორიაში ტარდება ბალისტიკური კვლევა,
მიმდინარეობს ბიოლოგიური ობიექტების არსებობისა და სახეობების განსაზღვრა,
ტარდება მიკრონაწილაკების, ლაქ-საღებავების, ბოჭკოების,
ნავთობპროდუქტებისა და ხელის ნაწილების ექსპერტიზა; ნარკოტიკული საშუალებების,
ფარმაცეპუტებისა და ნავთობპროდუქტების ქრომატოგრაფიული კვლევა.
ასაფეთქებელი ნივთიერებების სახეობის განსაზღვრა; დოკუმენტების ტექნიკური ექსპერტიზა,
დაქტილოსკოპიურ კვლევაში მიმდინარეობს მემბრანული ადგილიდან წარმოდგენილი ნივთმტკიცებების დამუშავება კვალის გამოვლენის მიზნით; აუდიო და ვიდეომასალის ტექსტობრივი გაშიფვრა.

შსს-ს სამმართველოში დამუშავებულია რიგი ავტომატიზირებული ინფორმაციული სისტემები (აის) გამოძიების ინფორმაციული უზრუნველყოფისათვის. ერთერთ ასეთ სისტემას წარმოადგენს "Арсенал", რომელიც შეიცავს:

- აის "Картоотека уголовных дел", რომელიც აკონტროლებს საქმის მოძრაობას, პროცესუალური ვადების დაცვას, ჩატარებული ექსპერტიზების სახეებსა და რაოდენობას, მეცნიერულ-ტექნიკური საშუალებების და მეთოდების გამოყენებას, თანამშრონლების საქმიანობას და ნაშაულების პროფილაქტიკისათვის, ახდენს მათი სამუშაოს და დატვირთვის ხარისხის შეფასებას;
- აის "Анализ статистических показателей", შეიცავს საგამომძიებლო მუშაობის მაჩვენებლებს, რომლებიც აუცილებელია გამოძიების მართვის დონეზე სამართავი გადაწყვეტილებების მისაღებად;
- აის "Доказательства", უზრუნველყოფს მრავალი პროცესუალური დოკუმენტების მომზადების ავტომატიზაციას. სისტემა ახორციელებს დაკითხვის ოქმებისა და ჩვენებებში დაფიქსირებული რეკვიზიტების მიხედვით ინფორმაციის ძებნას, აგრეთვე აანალიზებს საქმის მასალებს.
- აის "Постановления", უზრუნველყოფს ბრალდებულად მიჩნევის და საბრალდებო დასკვნის, საქმის შეწყვეტის/შეჩერების და სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის უარის დადგენილებების მომზადების პროცესის ავტომატიზაციას.

კომპლექსი "Арсенал" მუდმივად ვითარდება და სრულყოფილი ხდება.

მუშავდება კომპიუტერულ ფოტოთექსტთან და дактоучетам მიმართვის ინტეფეისი, წარმოებს ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილების სპეციალიზირებულ ექსპერტულ სისტემებთან ინტეგრაციის სამუშაოები.

კომპიუტერული სისტემა "Face Manager" დამუშავებულია გრაფიკული მონაცემთა ბაზის შექმნისა და წარმოებისათვის შსს-ს ორგანოების მიერ ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაში გამოსაყენებლად ისეთი ამოცანების გადწყვეტისათვის, რომლებიც დაკავშირებულია არსებული ვიდეო ჩანაწერების ან მისი ფრაგმენტების მიხედვითობიექტების მოძებნასა და ამოცნობასთან.. არსებული ტექსტური და ვიდეო ინფორმაციის კატალოგიზაცია და სწრაფი შეღწევა, მისი გადაცემა ელექტრონული კავშირის არხებით და სხვა შესაძლებლობები არსებითად განასხვავებს "Face Manager"-ს ტრადიციული არქივებისა და ვიდეოკასეტებისაგან.

სისტემის შევსება შესაძლებელია არსებული ვიდეო ან ფოტოთექსტიდან. გამოსახულება შეიტანება კომპიუტერში ვიდეოკამერიდან, ვიდეომანკიფონიდან ვიდეო პლატის ან სკანერის საშუალებით. სისტემა ტექსტური ველებით (რეკვიზიტებით) ინფორმაციის ძებნის საშუალებას იძლევა, ახორციელებს სურათების სხვადასხვა რეჟიმში დათვალიერებას და ბეჭდვას ნებისმიერ პრინტერზე. მონაცემთა ბაზა დაცულია არასანქცირებული შეღწევისგან.

"Face Manager"-ი ადაპტირებულია სხვადასხვა მონაცემთა ბაზების მართვის სისტემასთან. რუსეთის ფედერაციის პროკურატურის ორგანოების ინფორმაციული უზრუნველყოფის ფარგლებში დამუშავებულია ფუნქციონალური ქვესისტემა "Кვალი" (След),

სატრანსპორტო პროკურატურაში გამოსაყენებლად. ოპერატიულ-სამძებრო მუშაობის პრაქტიკაში და დანაშაულების გამოძიებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ანტომატიზირებულ სისტემას "Модус операнди". ადამიანს ახასიათებს ესა თუ ის მოქმედება შეასრულოს მისთვის ჩვეულ მანერაში, ხოლო ადამიანის საქმიანობის შედეგი ასახავს პიროვნების თავისებურებებს (ინდივიდუალური გამოცდილება, ფსიქოლოგიური წყობა, ჩვევები). ანალოგიურად დამნაშავეები არც თუ იშვიათად მიყვებიან ძალადობის გარკვეულ სახეს და ასრულებენ მას თანდათან გამომუშავებული ხერხებით. დანაშაულის მეთოდი, მათი მომზადების მოქმედებების სისტემა განპირობებულია გარემო პირობებით და პიროვნების ფსიქოფიზიოლოგიური თვისებებით. სისტემა "Модус операнди" გარკვეულწილად წარმოადგენს მონაცემების ერთობლიობას დამნაშავეების მოქმედებების მეთოდების შესახებ.

საწყისი ინფორმაცია შედგება ორი ნაწილისაგან: ცნობილი დამნაშავეების აღწერა და დანაშაულების შესრულების მეთოდების აღწერა. კართოთეკით შემდგენიარად სარგებლობენ: დაადგენენ რა ახლად ჩადენილ დამახასიათებელ ნიშნებს მათ ადარებენ "Модус операнди"-ის მონაცემებს და მონაცემების თანხვედრისას წამოაყენებენ ვერსიას, რომ დანაშაული ჩადენილია იმავე პიროვნების მიერ, რომელიც მოქმედებდა ადრე გამოყენებული იმავე მეთოდებით. იმავედროულად გადაისინჯება ადრე გაუხსნელი დანაშაულებების კართოთეკა, შესრულებული მსგავსი მეთოდებით. მეთოდების დამთხვევის შემთხვევაში შეიძლება ორი ვერსიის წამოყენება: დანაშაული ანალოგიური შესრულების მეთოდით ჩაიდინა პირმა, რომელიც მიეკუთვნება გარკვეულ პირთა ჯგუფს; დანაშაული ჩაიდინა ერთი და იმავე პირმა.

3.2. იურისტისავტომატიზირებულისამუშაოადგილი

ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილი (ასა) წარმოადგენს პრობლემურ-ორიენტირებულ პროგრამულ-ტექნიკურ კომპლექსს, რომელიც მოიცავს უშუალოდ მომხმარებლის სამუშაო ადგილზე კომპიუტერთან დიალოგის რეჟიმში მისი პროფესიული ამოცანების გადასაწყვეტად შესაბამის პროგრამულ, ტექნიკურ, ინფორმაციულ და მეთოდურ უზრუნველყოფას.

ასა - ის ტექნიკურ ბაზას მეტწილად წარმაიდგენს უშუალოდ პერსონალის სამუშაო ადგილზე განთავსებული პერსონალური კომპიუტერი. ცალკეულ შემთხვევებში ტექნიკურ ბაზას შეიძლება წარმოადგენდეს დიდ ან მცირე კომპიუტერთან მიერთებული ტერმინალი (დისპლეი), რომელიც უზრუნველყოფს მონაცემების დისტანციურ დამუშავებას. საზღვარგარეთულ ლიტერატურაში ასა-ს ნაცვლად გამოიყენება ტერმინი "სამუშაო სადგური".

სისტემის "ასა" საშუალებით შეიძლება ტელეთათბირების ორგანიზება, ელექტრონული ფოსტის შექმნა, რომელის გულისხმობს მომხმარებლებს შორის სამსახურებრივი დოკუმენტაციის უქალაქოდ გაცვლას. ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილის საშუალებით შესაძლებელია ამოცანის გადაწყვეტის დიალოგური რეჟიმის უზრუნველყოფა (საქმიანი თამაშები). მრავალი "ასა"-ს სისტემები შეიცავენ დამატებით სერვისებს: მონაცემების კოპირება, აღდგენა, დაარქივება, იმპორტ-ექსპორტი, კორესპონდენციების მომზადება ტექსტური რედაქტორებით, ელექტრონული ფოსტის გამოყენება და სხვა.

სპეციალისტის საქმიანობის მიხედვით ესა თო ის "ასა" შეიძლება აღჭურვილი იყოს სატელეფონო და რადიო კავშირის საშუალებებით, ანალიზატორებით, გამზომი ხელსაწყოებით და სხვა.

ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვის მნიშვნელოვანი ამოცანაა გამომძიებლის, მოკვლევის, ექსპერტ-კრიმინალისტის, ოპერატიული მორიგის, უბნის ინსპექტორის და ასე შემდეგ სპეციალიზირებული ავტონატიზირებული სამუშაო ადგილის შექმნა. ამ სამუშაო ადგილებზე უნდა მზადდებოდეს და ინახებოდეს მთელი ინფორმაცია, გათვალისწინებული უნდა იყოს ნებისმიერი სახის დოკუმენტების დამუშავება, რომლის შედეგადაც შესაძლებელი გახდება მთელი სამუშაოების გადართვა სისხლის სამართლის ან სხვა საქმეების ფორმირებასა და გაფორმებაზე.

გამომძიებლის "ასა"-ს ბაზა უნდა შეიცავდეს ოპერატიული, საცნობარო, მტკიცებულობების, მეთოდური და ორგანიზაციული სახის ინფორმაციას.

ოპერატიულს მიეკუთვნება არაპროცესუალური წყაროებიდან მიღებული ინფორმაცია, ძირითადად მოკვლევის ორგანოებიდან (ნასამართლეობის შესახებ ცნობები, ოპერატიულ-საცნობარო აღრიცხვის სხვა მონაცემები).

საცნობაროს მიეკუთვნება: ინფორმაცია გამოსაძიებელ უბანზე, რაიონში, მხარეში დანაშაულებების მდგომარეობის შესახებ; ცნობები ორგანიზაციებსა და საწარმოებზე; სამართალდამცავი ორგანოების სიები; საექსპერტო დაწესებულებების ჩამონათვალი და სხვა.

მტკიცებულებით ინფორმაციას წარმოადგენს პროცესუალური (საპროცესო) წყაროებიდან მიღებული ინფორმაცია და შეიცავს ცნობებს გამოსაძიებელი მოვლენის გარემოებების შესახებ. ეს ინფორმაცია შედის სისხლის სამართლის საქმეებში.

მეთოდურ ინფორმაციას მიეკუთვნება ინფორმაცია, რომელიც თავმოყრილია სპეციალურ ლიტერატურაში ცალკეული სახის დანაშაულებების გამოძიების, გამოძიების წარმოების ტექნიკისა და ტაქტიკის შესახებ რეკომენდაციების სახით.

ორგანიზაციულს მიეკუთვნება ცნობები, რომელიც შედის სისხლის სამართლის საქმეების კონსპექტებში, დანაშაულებების გამოძიების გეგმებში, მალ შორის კალენდარულ გეგმებში და სხვა.

3.3 კომპიუტერისგამოყენებასასამართლოექსპერტიზაში

კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენება სასამართლო ექსპერტიზის გამოყენებაში დაკავშირებულია ამ სფეროში ავტონატიზირებული საინფორმაციო საძიებო სისტემების შექმნასთან. ასეთი სისტემების შექმნა წახალისებულია იმით, რომ ასეთი კვლევების ობიექტების რანგში წარმოდგენილია ათასობით სხვადასხვა სახის მასალები, ნივთიერებები, ნაკეთობები, რომელთაგან თითოეული მათგანი ხასიათდება მრავალი ნიშანთვისებებით.

ტრადიციულად სასამართლო ექსპერტიზის დაწესებულებებში იქმნებოდა საცნობარო საინფორმაციო ფონდები - სხვადასხვა ობიექტების ნაკრებების, იარაღის სახეების, საბრძოლო მასალების, ფეხსაცმელების, შუქფარების ნამსხვრევების და სხვა.

სასამართლო ექსპერტიზის ავტომატიზირებული საინფორმაციო საძიებო სისტემა უნდა შეიცავდეს კომპლექსურ მონაცემთა ბაზას ჩატარებული ექსპერტიზის მასალების შესახებ.

სასამართლო ექსპერტიზაში ავტომატიზირებული ტექნოლოგიების გამოყენება მნიშვნელოვნად ამარტივებს და აჩქარებს ნივთმტკიცებულებების ამოცნობას თუკი იგი ფიგურირებდა ადრე მომხდარ დანაშაულებების საექსპერტო მონაცემებში.

3.4 დაქტილოსკოპიურიექსპერტიზა

დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზა, როგორც პიროვნების იდენტიფიკაციის საშუალება ცნობილია უძველესი დროიდან. შემონახულია ძველ ჩინეთში, აგრეთვე ძველი ცივილიზაციის სხვა კერებში, ადამიანის იდენტიფიკაციისთვის თითის ანაბეჭდების გამოყენების დოკუმენტური მტკიცებულებები.

XX საუკუნის 80-ან წლების დასაწყისში გამოჩნდა თითის ანაბეჭდებით პიროვნების იდენტიფიკაციის ავტომატიზირებული სისტემის პირველი ვერსიები. სისტემაგამოიყენებდა არა მარტო ექსპერტის მიერ მომზადებულ აღწრილ ინფორმაციას, არამედ გრაფიკული ინფორმაციასაც, რომელიც სისტემის მიერ აავტომატურ რეჟიმში მუშავდებოდა.

ამჟამად, მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში გამოიყენება მონოდაქტილოსკოპური რეგისტრაციის ავტომატიზირებული სისტემები. რუსეთში მოცემული სფეროს პიონერი ლ. გ. ეჯუბოვი იყო, რომელმაც შეთავაზა დაქტილოსკოპიური რეგისტრაციის ახალი ნახევრავტომატური სისტემა. მეტნაკლებად რთული ამოცანა -პაპილარული უზორის (სახის) კოდირება - ამ სისტემაში ე.წ ზონალურ-წერტილოვანი კოდის საშუალებით წყდებოდა. ოპტიკური პროექციის საშუალებით გადიდებულ თითის ანაბეჭდებზე, რომელიც ორი კორდინატა ღერძის მიმართ მკაცრად განსაზღვრული სახითიყო განლაგებული, უზორის დეტალები წერტილებით გამოისახებოდა. თითოეული წერტილის კორდინატები კომპიუტერის მეხსიერებაში ორი რიცხვით შეიყვანებოდა.

რუსეთში დამუშავებულია თითის და ხელისგულის ანაბეჭდების მიხედვით ავტომატიზირებული დაქტილოსკოპიური საინფორმაციო-საცნობარო სისტემა " Папилон ".

შეყვანილი დაქტილოსკოპიური გამოსახულების დამუშავებისას სრულდება ავტომატური კოდირება მისი ზოგადი თავისებურებების მიხედვით: ანაბეჭდის ცენტრის მდებარეობა და უზორის სახე, პაპილარული ხაზების, ცენტრების ორიენტაცია, და დეტლების ორიენტაცია - თუკი ისინი არის, და სხვა. ცხადია, რომ პარამეტრების ასეთი ჯგუფი არ იძლევა საშუალებას მრავალი ათასი დაქტილობარათიდან ცალსახად მოიძებნოს ობიექტი, თუმცა წყდება დამუშავების პროცესის მაქსიმალური ავტომატიზაციის ამოცანა და მნიშვნელოვნად ვიწროვდება ძებნის არე ანაბეჭდების კოდის წინასწარი ანალიზის ხარჯზე.დღეისათვის სისტემის " Папилон " მონაცემთა ბაზაში 10-20 ათასიდან 3,5 მილიონამდე დაქტილობარათია.ამ სისტემის გამოყენების ეფექტურობას ადასტურებს ის ფაქტიც, რომ მისი გამოყენებით გახსნილია 60 000-ზე მეტი დანაშაული.

ამ სისტემის ძირითადი შესაძლებლობებია:

- ოპტოელექტრონული დაქტილოკოპირება: თითების გათრევა, ხელისგულების ანაბეჭდი, საკონტროლო დამაგრება;
- დაკავებულის, მისი განსაკუთრებული ნიშნების ელექტრონული ფოტოგრაფირება;
- ელექტრონული ბარათის შედგენა; დაქტილობარათების მაღალი ხარისხით ბეჭდვა.

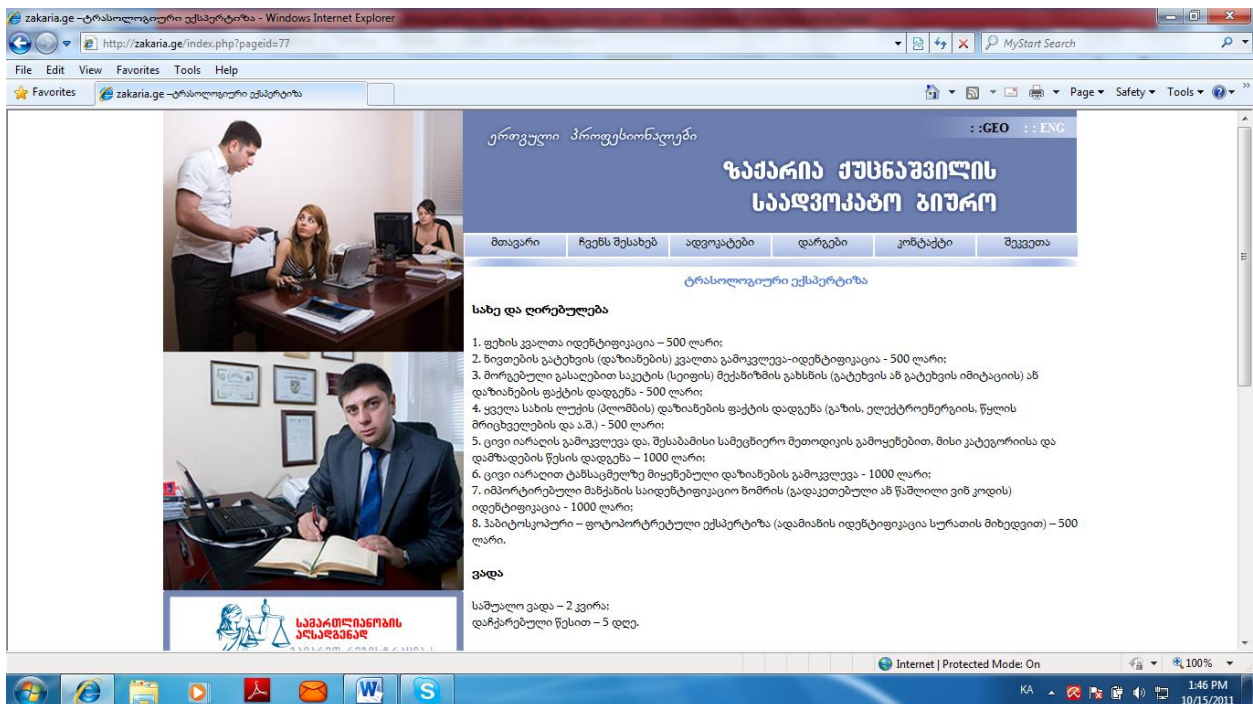
ამ სისტემის გამოყენების მაღალი ეფექტურობა მდგომარეობს:

- მაღალი ხარისხის დაქტილობარათების მომზადებაში;
- ექვმიტანილის შემოწმება მისი დაკავებიდან 1-3 საათში ადრე გაუხსნელიდანაშაულების კვალის მიხედვით;
- პირის დანაშაულის ჩადენაში მონაწილეობის შემოწმება, რომელიც დაკავებული არისსხვა გარემოებებიდან გამომდინარე - ფაქტის გამოვლენა, როდესაც პირი წარუდგა სხვისი საპასპორტო მონაცემებით.

ცხადია, ეს სისტემა ფლობს უეჭველ ღირსებებს ტრადიციულ დაქტილოსკოპურ მეთოდებთან შედარებით ფედერალური კანონის "О государственной дактилоскопической регистрации в РФ" რეალიზაციისას.

ავტომატიზირებული დაქტილოსკოპიური საინფორმაციო სისტემები წარმატებით გამოიყენება ექსპერტულ-კრიმინალისტურ განყოფილებებში დანაშაულებების გახსნისას. აღნიშნულ განყოფილებებში სისტემის ეფექტური გამოყენება განპირობებულია ინფორმაციულ ცენტრებსა და ექსპერტულ-კრიმინალისტურ განყოფილებებში ერთიანი მონაცემთა ბაზის წარმოებით.

საქართველოში ამ სახის ექსპერტიზას ახორციელებს კერძო საადვოკატო სააგენტო ზაქარია ქუცნაშვილის ხელმძღვანელობით.

3.5. ფონოსკოპირიექსპერტიზა

გამოთვლითი ტექნიკის დანერგვით და სიგნალების დამუშავების ციფრული მეთოდების განვითარებით შესაძლებელი გახდა სიგნალების არა მარტო ამპლიტუდური, სიხშირული და დროითი ანალიზი, არამედ პრაქტიკულად მისი ყველა აკუსტიკური პარამეტრების გაზომვა.

სისტემებში СКИФ, СИГ, Диалект, SIS, SASIS, Phonograph და სხვა რეალიზებული ხმოვანი სიგნალების დამუშავების და ანალიზის კომპიუტერული ტექნოლოგიები საშუალებას იძლევიან განხორციელდეს:

- ამოცნობის სისტემაში შეყვანილი ხმოვანი (სიტყვიერი) სიგნალის აუტენტურობის (ანუ ეკუთვნის თუ არა მოცემულ პირს) დადგენა. ტექნიკური სისტემები, რომლებიც ამ ტიპის ამოცანებს წყვეტენ გამოიყენებიან საკონტროლო-გამშვებ პუნქტებში, ობიექტისდაცვაზე დაყენების და მოხსნისათვის ტელეფონით, ეთერში გასვლის კონტროლისათვის და სხვა;
- პიროვნების იდენტიფიკაცია სადავო ფონოგრამაზე დაფიქსირებული მეტყველების ნიხედვით. ეს ამოცანა განსხვავებულია წინა ამოცანისაგან შემთხვევითი და წინასწარგანზრახული დაზიანებების შესაძლო არსებობის გამო;
- ერთი ფონოგრამის რეპლიკების გაყოფა პიროვნებების მიხედვით. ასეთი ამოცანა ჩვეულებრივად დგება რაიმე ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებების ჩატარების შემდეგ. ამ შემთხვევებში აუცილებელია საუბრის მონაწილეების ზუსტი რაოდენობის დადგენა და რეპლიკების ცალსახად იდენტიფიკაცია, ამასთან ხშირად გამომძიებლებს ხმის ნიმუშები ჩვეულებრივად არ გააჩნიათ;
- აუდიო მასალების ნამდვილობის დადგენა და სხვა მრავალი.

ფონოგრამების კრიმინალისტური კვლევის კომპიუტერული სისტემა "Signal Viewer" განკუთვნილია ექსპერტ-კრიმინალისტებისათვის ფონოგრამების ობიექტური გამოკვლევის ინსტრუმენტების მიწოდება, რომლებიც პასუხობენ მაღალი დონის მოთხოვნებს. სისტემის მთავარი ამოცანებია:

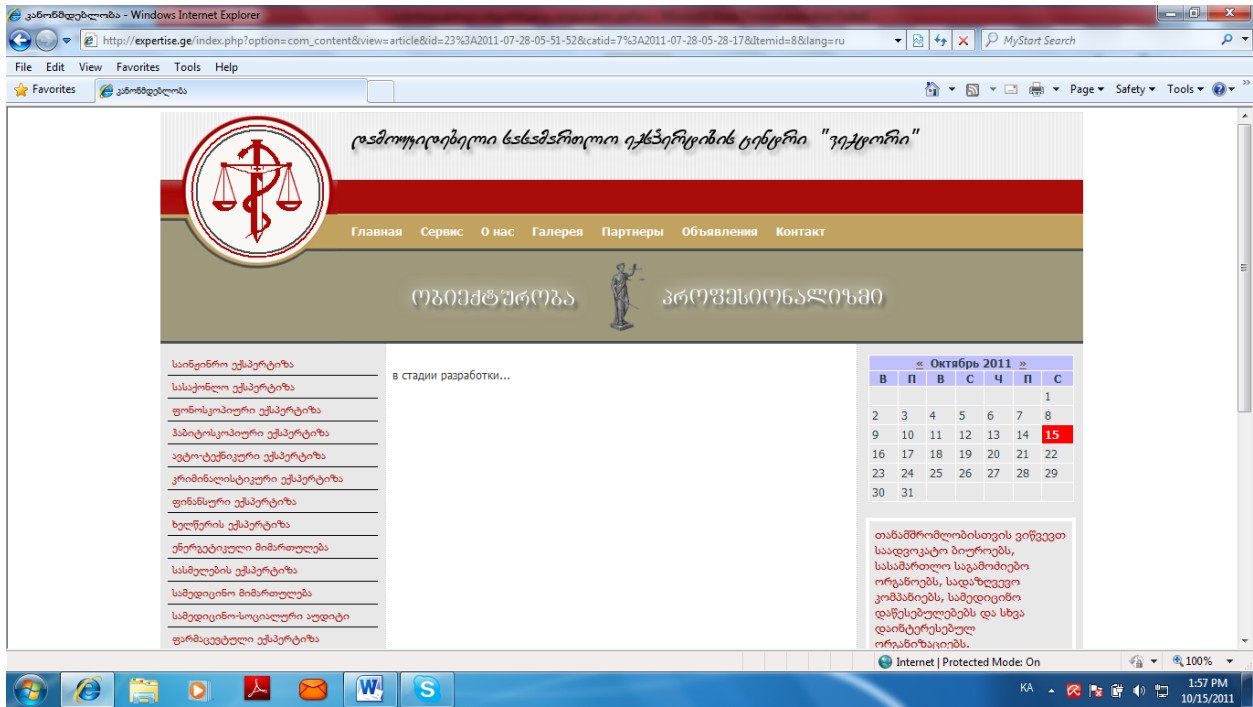
- პიროვნების იდენტიფიკაცია მეტყველების მიხედვით;
- მაგნიტაფონის ფონოგრამის მონტაჟის ნიშნების დადგენა;
- მაგნიტოფონის დიაგნოზი და იდენტიფიკაცია ფონოგრამის მიხედვით;
- ხმის გამომცემი ობიექტების დიაგნოზი და იდენტიფიკაცია;
- იმპულსური ხარვეზებითა და ხმაურით დამოწვეული გაურკვეველი დიალოგის შინაარსის დადგენა;
- ფონოგრამის ორიგინალისა და ასლის გარკვევა და სხვა.

ფონოგრამის გამოკვლევისას ექსპერტი მუდმივად ხედავს:

- ფონოობიექტის ზოგად ხედს სიმძლავრის დინამიკის სახით;
- ფონოობიექტის მიკროსეგმენტს ანალიზის მიმდინარე წერტილში ოსცილოგრამის სახით;

- ფონოობიექტის ანალიზის 7 ძირითად ფორმას: ოსცილოგრამას, ამპლიტუდურ-ფონურ სპექტრს, ჰარმონულობის და ხმის ძირითადი ტონის ინდიკატორს, სონოგრამას, ჰარმონოგრამას და ინტონოგრამას.

საქართველოში შეიქმნა დამოუკიდებელი საექსპერტო ცენტრი „ვექტორი“, <http://expertise.ge/>

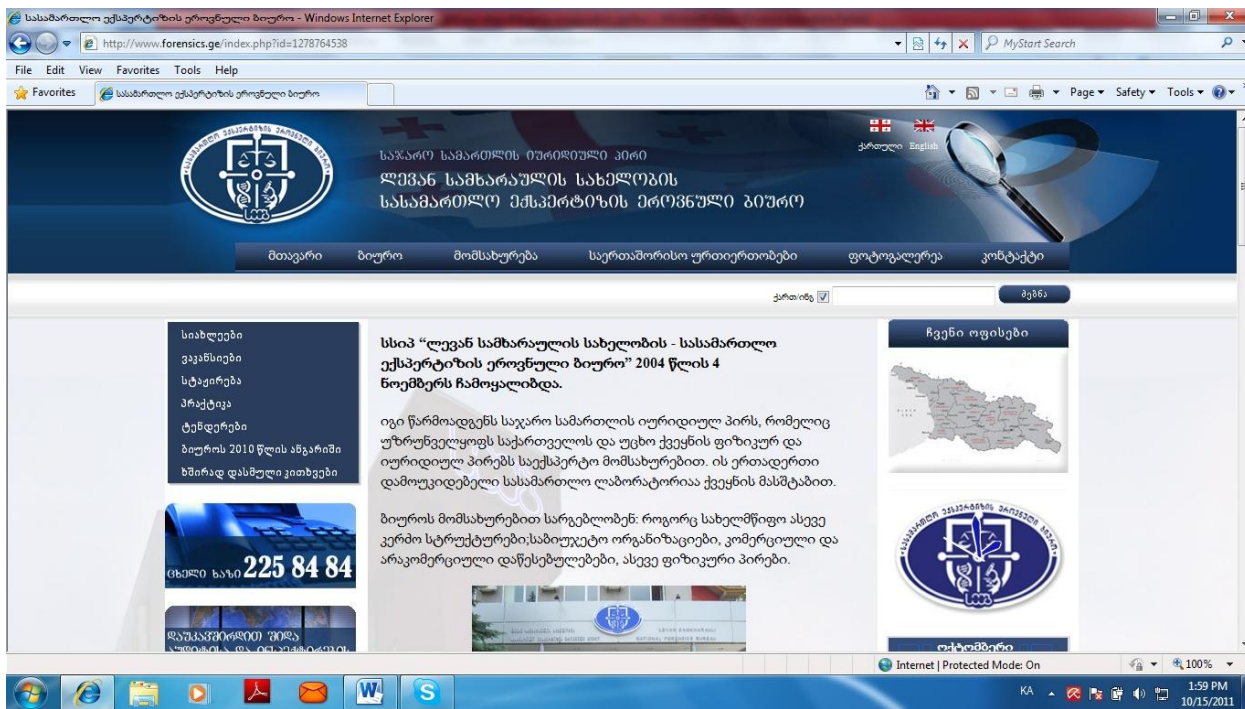

ასევე ფუნქციონირებს საჯარო სამართლის იურიდიული პირი სასამართლო ექსპერტისის ეროვნული ბიურო - <http://www.forensics.ge>.

ბიუროა ხორციელებს სრულფასოვან დამოუკიდებელ საექსპერტო მომსახურების შემდეგ დარგებში:

- დოკუმენტების ტექნიკური და ხელწერის ექსპერტიზა
- ბალისტიკური ექსპერტიზა
- ტრასოლოგიური ექსპერტიზა
- დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზა
- ავტო-ტექნიკური, სატრანსპორტო ტექნიკური, ავტო-სასაქონლო, საავიაციო და სარკინიგზო-ტექნიკური ექსპერტიზა
- კომპიუტერული, ვიდეო და ფონოსკოპიური ექსპერტიზა
- სახანძრო-ტექნიკური ექსპერტიზა
- ფინანსური ექსპერტიზა
- სამშენებლო და საინჟინრო-ტექნიკური ექსპერტიზა
- სასაქონლო ექსპერტიზა
- ზოგადი ქიმიური ექსპერტიზა

- ნარკოტიკული, მომწამვლელინივთიერებებისა და ფარმპრეპარატებისექსპერტიზა
- კვების (მათმორისბავშვთა) პროდუქტების, თამბაქოსნაწარმის, ალკოჰოლიანიდაუალკოჰოლოსასმელებისექსპერტიზა
- ნავთობპროდუქტებისექსპერტიზა
- რადიაციულიექსპერტიზა
- სამედიცინოექსპერტიზა
- ფსიქიატრიულიდაფსიქოლოგიურიექსპერტიზა
- ნარკოლოგიურიექსპერტიზა
- ბიოლოგიურიექსპერტიზა(დნმ, სეროლოგია, ფარმაკოგენეტიკა, ვენურითრომბოზი,მემკვიდრულიძუძუსკიბოდასხვა)
- სასამართლოექსპერტიზისეროვნულიბიუროსსხვა მომსახურება

2004 წლიდან ფუნქციონირებს იუსტიციის სამინისტროს ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო, http://justice.gov.ge/lang_id=GEO&sec_id=23&info_id=282index.php?lang_id=GEO&sec_id=23&info_id=282

ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო იუსტიციის სამინისტროს ექსპერტიზისა და სპეციალურ გამოკვლევათა ცენტრისა და შრომის, ჯანრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს ექსპერტიზის სამსახურების ბაზაზე შეიქმნა. ეს სტრუქტურული ცვლილება სისტემის უკეთ მართვისა და ექსპერტიზის სფეროში ერთიანი პოლიტიკის ჩამოყალიბებისათვის გახდა აუცილებელი.

იუსტიციის სამინისტროს ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო უფლაბამოსილია განახორციელოს:

დოკუმენტების ტექნიკური ექსპერტიზა; ხელნაწერებისა და ხელმოწერების ექსპერტიზა; ბალისტიკური ექსპერტიზა; ტრასოლოგიური ექსპერტიზა; ავტო-ტექნიკური, სატრანსპორტო-ტრასოლოგიური და ავტოსასაქონლო ექსპერტიზა; კომპიუტერული, აუდიო-ვიდეო, პომეოსკოპიური და ფონოსკოპიური ექსპერტიზა; დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზა; ფინანსური და ბუღალტრული ექსპერტიზა; ნივთიერებების, მასალებისა და ნაკეთობების ექსპერტიზა; მცენარეული ობიექტების ექსპერტიზა; ნავთობპროდუქტების ხარისხის ექსპერტიზა; კვების პროდუქტების, ალკოჰოლიანი და უალკოჰოლო სასმელების, აგრეთვე თამბაქოს ნაწარმის ექსპერტიზა; საინჟინრო - ტექნიკური ექსპერტიზა; სამედიცინო ექსპერტიზა; ჰისტოლოგიური ექსპერტიზა; ფიზიკო - ტექნიკური ექსპერტიზა; სამედიცინო - ქიმიური ექსპერტიზა; ფსიქიატრიული შემოწმება და ექსპერტიზა; ნარკოლოგიური შემოქმედა და ექსპერტიზა. ბიუროს აქვს დამოუკიდებელი ბალანსი, საბანკო და სახაზინო ანგარიშები, ბეჭედი და იურიდიული პირის სხვა ატრიბუტები. მას ხელმძღვანელობს უფროსი, რომელსაც იუსტიციის მინისტრი ნიშნავს. ბიუროს უფროსს ჰყავს მოადგილეები, მათ შორის ერთი პირველი მოადგილე. ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროზე კონტროლს იუსტიციის სამინისტრო ახორციელებს.

3.6 ვიდეოთვალთვალის კომპიუტერული სისტემები

პროგრამულ-აპარატული კომპლექსი “ВИЙ-5А” განკუთვნილია საავტომობილო ტრანსპორტის აგრეგატებზე საიდენტიფიკაციო ნომრების იდენტიფიკაციისათვის და გამოიყენება:

- ✓ ავტომობილების კრიმინალისტიკური გამოკვლენისათვის:
 - აგრეგატების ნომრების ნამდვილობის დადგენა;
 - პირველად ნომრების აღდგენა დაზიანებული რელიეფის შემთხვევაში;
 - სანომრე ნიშნების ტექნოლოგიის ცვლილების დადგენა;
- ✓ საერთო ტრასოლოგიური გამოკვლევა, რელიეფის და ზედაპირის დეფექტოსკოპია;
- ✓ ობიექტების გამოსახულების ავტომატური შეყვანა კომპიუტერში და დამუშავება;
- ✓ მიღებული გამოსახულების გამოკვლევა სპეციალური პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებით: გაზონვა, შედარება და სხვა.
- ✓ მაგნიტურ ოპტიკური ვიზუალიზაცია (მოვ) და სხვა.

ვიდეო თვალთვალის თანამედროვე სისტემებს უნარი აქვთ არა მარტო გაზარდოს დასაცავი ობიექტების დაცვის ხარისხი, არამედ გადაწყვიტოს სხვადასხვა საგნებისა და ადამიანების ავტომატური იდენტიფიკაციის ამოცანები. საქართველოში შინაგან საქმეთა სამინისტროს განყოფილებები ფართოდ იყენებენ ავტოტრანსპორტზე ვიდეოთვალთვალის საგზაო სისტემებს.

პროგრამულ აპარატული კომპლექსი **MR-777** წარმოადგენს სპეციალიზირებულ კომპიუტერულ TV - სისტემას, რომელიც უზრუნველყოფს მოძრავ ავტომობილებზე სახელმწიფო რეგისტრაციის ნომრების აღმოჩენას, ამოცნობას და ჩაწერას.

სისტემის ძირითადი მახასიათებლებია:

- ნომრების აღმოჩენისა და ამოცნობის საიმედოობა - 95% მეტი;
- ტრასაზე ავტომობილის მოძრაობის შეზღუდვა - 1 არხისთვის 200 კმ/სთ;
- ერთი კამერისათვის კონტროლის ზონის სიგანე - 3 მეტრი. რამოდენიმე კამერის სინქრონული მუშაობისას ერთ კომპიუტერში (სისტემა უზრუნველყოფს 4 ვიდეო კამერის ჩართვას, რომელთაგან თვითოეული აკონტროლებს გზის ერთ ზოლს) შესაძლებელია კონტროლის ზონის 6,9 ან 12 მეტრამდე გაზრდას (ანუ იმუშაოს ავტომობილების მიერ რიგითობის დარღვევის პირობებში);
- როგორც წინა ისე უკანა ყველა სახის ნომრების ამოცნობა - მოძველებული, დიპლომატიური, ნაციონალური ნომრები და სხვა;

ასეთი სისტემები თავიანთ საქმიანობაში შეიძლება გამოიყენონ, როგორც შსს-ოს სამძებრო განყოფილებებმა ავტოტრანსპორტის ძებნისას და დარღვევის ფაქტების ფიქსაციისათვის, ისე არასაუწყებო დაცვის ორგანიზაციებმა დაცვის ტერიტორიაზე დაშვების ორგანიზაციისათვის.

ავტომატური რეგისტრაციისასპიკეტებზე და ტრასაზე კამერები ყენდება მოძრაობის ზოლზე პოსტის სიახლოვეს - კომპიუტერი კი პიკეტის შენობაში. ამოცნობილი ნომერი, თარიღი დრო და ადგილი ფიქსირდება კომპიუტერულ ოპერატიულ ჟურნალში, რაც საშუალებას იძლევა დროის ნებისმიერ მონაკვეთში მივიღოთ ყველა საჭირო ინფორმაცია გამვლელ ავტომობილებზე ძირითადი პროცესის გაჩერების გარეშე. ნებისმიერი ძებნის შედეგი შეიძლება გამოიბეჭდოს, გაკეთდეს ასლი ან გადაეცეს კომპიუტერული კავშირის სისტემებით. თვითოეული დაფიქსირებული ნომერი მოწმდება მონაცემთა ბაზაში. ასეთი შეიძლება იყოს, როგორც გლობალური ისე რეგიონალური ან ადგილობრივი ბაზები, მაგალითად გატაცებული მანქანების, ძებნაში მყოფი მანქანების, გაზრდილი ინტერესის მქონე მანქანები და სხვა. თუ შესაბამისი მაჩვენებლები აღმოჩენილი იქნება სისტემა ასრულებს მოცემული ბაზისთვის გაწერილ მოქმედებებს - გამოაქვს ინფორმაცია მონიტორზე, გამოსცემს ხმოვან შეტყობინებას, ჩართავს ან გამორთავს ნებისმიერ გარე მოწყობილობას და სხვა. სისტემის რეაქცია პროგრამირდება მომხმარებლის მიერ, ის შეიძლება იყოს ერთნაირი ბაზის ყველა ნომრის მანქანისათვის ან ინდივიდუალური თითოეული ნომრისათვის.

საკონტროლო პოსტიდან შედარებით ნაკლებ მანძილზე საგზაო სატრანსპორტო შემთხვევის დამრღვევის ძებნისას რეგისტრაციის ჟურნალით ყოველთვის შესაძლებელია, როგორც თითონ დამრღვევის, ისე პოტენციური თვითმხილველების გავლის დროის მოძებნა. განვითარებული სისტემის დაყენებისას შესაძლებელია მანქანის მარშრუტის შედგენა, როგორც უშუალოდ მოძრაობის პროცესში (თვალთვალისას), ისე მარშრუტის აღდგენა წარსულში (გამომიებისას).

ავტომატიზირებული საინფორმაციო საცნობარო სისტემა "პორტრეტი" ("Портрет") გრაფიკული ინფორმაციის შემცველი მონაცემთა ბაზის შექმნის საშუალებას იძლევა. ეს შეიძლება იყოს სკანერით, უშუალოდ ციფრული კამერით, ვიდეოკამერით ან ვიდეომანკინტაფონით გადაღებული გამოსახულებები. ძებნა ხორციელდება ნებისმიერი არსებული პარამეტრებით:

გვარი; დაბადების თარიღი; საცხოვრებელი ადგილი; დანაშაულია შემადგენლობა და მეთოდი, აგრეთვე სიტყვიერად აღწერილი პარამეტრებით: სახის ფორმა, თვალები, ცხვირი, წარბები და სხვა. მოცემული რეკვიზიტებით განხორციელებული ძებნისას მოძებნილი ფოტოსურათები გამოიტანება ეკრანზე ვიზუალური გადარჩევისათვის. დამოსახულებები ასევე შეიძლება გამოიბეჭდოს ნებისმიერი ტიპის პრინტერზე.

ავტომატიზირებული სისტემა "ფოტორობოტი" ("Фотобот") განკუთვნილია ინპირების ფოტორობოტის შედგენაში, რომლებიც დანაშაულის ჩადენაშია ეჭვმიტანილი. პორტრეტის აწყობა ხორციელდება შემდეგი ცალკეული ელემენტებისაგან, როგორცაა ვარცხნილობა, თვალები, ცხვირი და ასე შემდეგ. გარდა ამისა წარმოდგენილია ისეთი ელემენტების ჯგუფი როგორცაა თავსაბურავების, სათვალეების, ულვაშების, ნაოჭების, საყურეების ზედა ტანსაცმელის და სხვა. არსებობს პროფილის ტიპის პორტრეტის ელემენტების ჯგუფი. მიღებული პორტრეტი შეიძლება შესწორდეს ხელით. ასევე შესაძლებელია პორტრეტის ელემენტების ურთიერთმდებარეობის შეცვლის შესაძლებლობა და სხვა.

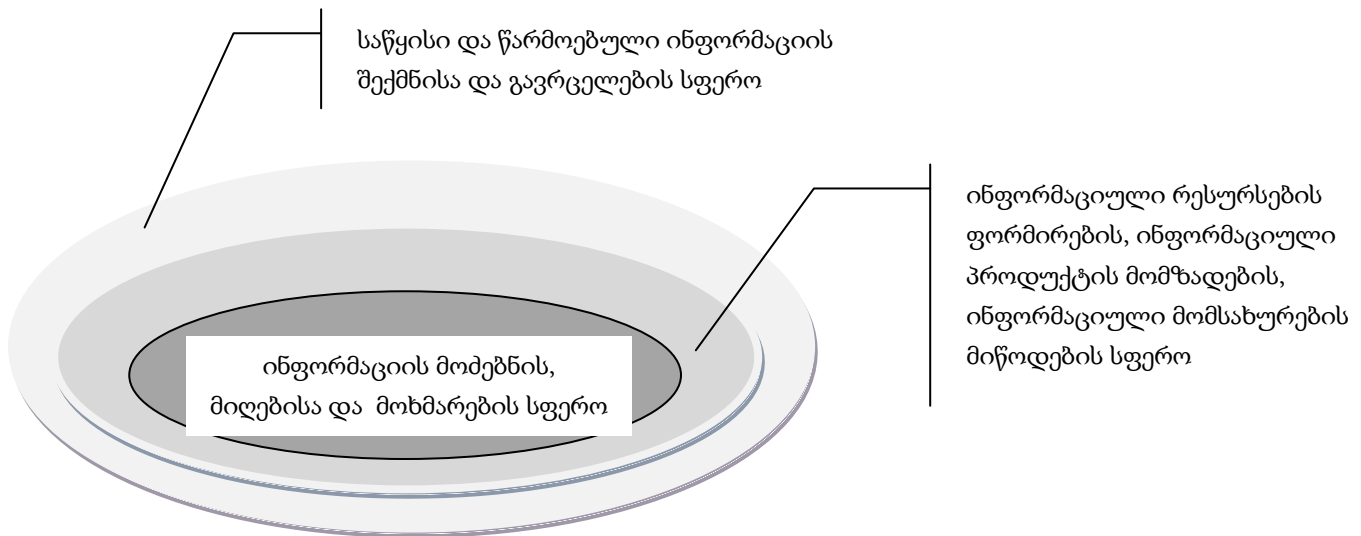
თავი 4. ინფორმაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობების სფერო.

4.1. ინფორმაციული სფეროს ცნება, შემადგენლობა და შინაარსი

კანონმდებლობით ინფორმაციული სფერო განსაზღვრულია, როგორც ” საქმიანობის სფერო, რომელიც დაკავშირებულია ინფორმაციის გავრცელებასთან, გარდაქმნასა და მოხმარებასთან”. (საქართველოს კანონი ”ინფორმაციის საერთაშორისო გაცვლაში მონაწილეობის შესახებ”). ხოლო ინფორმაციული პროცესი, როგორც ინფორმაციის წარმოების, გადაცემის, მოძებნის, მიღებისა და გავრცელების პროცესი (საქართველოს კანონი ”ინფორმაციის ინფორმატიზაციის და ინფორმაციის დაცვის შესახებ”). ინფორმაციული პროცესს აგრეთვე უნდა მიეკუთვნოს ინფორმაციული სისტემების, ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნისა და გამოყენების პროცესი.

საზოგადოებრივი ურთიერთობები, რომლებიც ექვემდებარებიან სამართლებრივ რეგულირებას ინფორმაციულ სფეროში, წარმოიქმნებიან სწორედ ამ ინფორმაციული პროცესების შესრულებისას. ასეთ საზოგადოებრივ ურთიერთობებს უწოდებენ ინფორმაციულ ურთიერთობებს, ხოლო ინფორმაციული პროცესების შესრულებისათვის საქმიანობას - ინფორმაციულ საქმიანობას.

ინფორმაციასა და მის მიმოქცევასთან დაკავშირებული საზოგადოებრივი ურთიერთობების კვლევისათვის წარმოვადგინოთ ინფორმაციული სფეროს მოდელი. ინფორმაციის სახისა და წარმოდგენის მეთოდების, მისი გარდაქმნისა და მიმოქცევის თავისებურებებიდან გამომდინარე ინფორმაციული სფერო შეიძლება გაიყოს ორ ნაწილად: ძირითადი ნაწილი ანუ საკუთრივ ინფორმაციის მიმოქცევის ნაწილი და ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს ინფორმაციის მიმოქცევას, რომელთაგან თითოეული თავის მხრივ იყოფა სფეროებათ. ძირითადი ნაწილი მოიცავს სამ სფეროს, მიმოქცევის უზრუნველყოფის - ორ სფეროს.

ნახ. ინფორმაციული სფეროს ზოგადი სტრუქტურა

გარე წრის ზედა სექტორი გამოხატავს საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის შექმნისა და გავრცელების სფეროს, დაბლა სექტორი - ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, ინფორმაციული პროდუქტის

მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების და მიწოდების სფეროს. ეს ორი სექტორი ზემოქმედებს ინფორმაციის მოძებნის, მიღებისა და მოხმარების სფეროზე - შუა სექტორი.

დღეისათვის საქმიანობა ინფორმაციულ სფეროში წარმოუდგენელია ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემების, მონაცემთა ბანკების, მათი ქსელების და სხვა - გამოთვლითი ტექნიკისა და საკომუნიკაციო საშუალებების განოყენებაზე ორიენტირებული ინფორმაციული ტექნოლოგიების გარეშე. ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვამ შექმნა ინფორმაციული პროცესების ეფექტიურობის გაზრდის, ინფორმაციული მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესების ახალი შესაძლებლობები და ფაქტობრივად მოახდინა რევოლუცია საინფორმაციო კონუნიკაციებში. შეიქმნა ტრადიციულისაგან თვისობრივად განსხვავებული ინფორმაციის ახალი მატერიალური მატარებლები და მათი ტირაჟირების ახალი მექანიზმები.

შეიძლება ჩამოვყალიბოთ საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებისა და საინფორმაციო პროცესების მართვის შემდეგი სფეროები:

- ინფორმაციული სისტემების, ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნის სფერო;
- ინფორმაციული უსაფრთხოების საშუალებებისა და მექანიზმების შექმნისა და გამოყენების სფერო;
- ინფორმაციის მოხმარების სფერო;
- ინფორმაციული რესურსების შექმნის, ინფორმაციული პროგუქტის მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების მიწოდების სფერო;
- საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის შექმნისა და გავრცელების სფერო;

გაჩნდა დამატებითი სფერო, რომელიც უზრუნველყოფს ძირითად სფეროებს პროგრამულ-ტექნიკური საშუალებებით, კავშირისა და ტელეკომუნიკაციის საშუალებები - ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნისა და გამოყენების სფერო.

ინფორმაციის შექმნა, გარდაქმნა და მოხმარება, განსაკუთრებით კავშირის და ტელეკომუნიკაციის თანამედროვე სისტემების პირობებში მოითხოვს აქცენტების გამახვილებას ინფორმაციულ სფეროში უსაფრთხოების პრობლემებზე.

ინფორმაციული უსაფრთხოების ძირითად დანიშნულებად შეიძლება ჩაითვალოს: ინფორმაციის არასანქცირებული ჩარევის საფრთხეების გამოვლენა და დაცვა; ინფორმაციული უფლებები და პიროვნების თავისუფლების დაცვა; პიროვნების, საზოგადოების, სახელმწიფოს დაცვა ცრუ, საზიანო ინფორმაციისგან, დეზინფორმაცია.

ამასთან დაკავშირებით ჩნდება კიდევ ერთი უზრუნველყოფის სფერო - ინფორმაციული უსაფრთხოების საშუალებების შექმნისა და გამოყენების სფერო.

ინფორმაციული სისტემების, საინფორმაციო ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნის სფერო წარმოიქმნა და ვითარდება სხვა დანარჩენი სფეროების მოთხოვნების შესაბამისად. ამავე დროს, ნებისმიერი ძირითადი სფერო წარმოუდგენელია პროგრამულ-ტექნიკური და ტელეკომუნიკაციების საშუალებების გამოყენების გარეშე.

ინფორმაციული უსაფრთხოების საშუალებებისა და მექანიზმების შექმნისა და გამოყენების სფერო უზრუნველყოფს ინფორმაციული პროცესების რეალიზაციას გამომდინარე პიროვნების, საზოგადოების და სახელმწიფოს უსაფრთხოების მოთხოვნებიდან საინფორმაციო სფეროში. იგი წარმოიშვა და ვითარდება ზემოთ შამოთვლილი ოთხი სფეროს მოთხოვნებიდან გამომდინარე და უზრუნველყოფს მათ უსაფრთხო ფუნქციონირებას.

ინფორმაციული სივრცის დაყოფა სფეროებათ პირობითია, რადგანაც ისინი მჭიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. საწყისი ინფორმაცია იქმნება გარემოს ზემოქმედების შედეგად, აგრეთვე წარმოებული ინფორმაციის და ინფორმაციული რესურსებიდან ცნობების საფუძველზე. წარმოებული ინფორმაცია იქმნება როგორც საწყისი ინფორმაციის ასევე ცნობებით ინფორმაციული რესურსებიდან. ინფორმაციული რესურსები კი იქმნება საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის საფუძველზე და ბოლოს ინფორმაციის მოხმარების საფუძველზე კვლავ იქმნება ახალი საწყისი და წარმოებული დოკუმენტირებული ინფორმაცია, ყალიბდება ან ივსება ინფორმაციული რესურსები. ამრიგად, იკვრება ინფორმაციის წრიული მოძრაობა, ანუ ინფორმაციის მიმოქცევა ინფორმაციულ სივრცეში.

ერთი და იგივე ფიზიკური პირი შეიძლება სხვადასხვა სფეროში იყოს სხვადასხვა სუბიექტის რანგში. მაგალითად, სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი შეიძლება მუშაობდეს მონაცემთა ბანკის ადმინისტრატორად ინფორმაციული რესურსების სფეროში, გამოვიდეს მომხმარებლის რანგში ინფორმაციის ძებნის, მიღებისა და მოხმარების სფეროში, გამოვიდეს ინფორმაციული სისტემის მოხმარების სპეციალისტის რანგში, აგრეთვე მონაწილეობა მიიღოს ინფორმაციული უსაფრთხოების სფეროს ფარგლებში ინფორმაციის დაცვის საკითხების გადაწყვეტისას.

4.2 ინფორმაციისძებნის, მიღებისადამოხმარებისსფერო

ეს სფერო გარკვეულ მოსაზრებით ინფორმაციის მიმოქცევის სფეროა. სწორედ აქ წარმოიქმნება მოთხოვნილება ინფორმაციაზე და ხდება მომხმარებლების ფართო წრის უზრუნველყოფა ინფორმაციით. მოცემული სფეროს ძირითადი სუბიექტებია მომხმარებლები ან ინფორმაციის მიმღებები. მათ რიცხვს მიეკუთვნებიან მოქალაქეები, მეცნიერები, სპეციალისტები, იურიდიული და ფიზიკური პირები, სახელმწიფო ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოები, სხვა სუბიექტები, რომლებიც მოქმედებენ ინფორმაციის ძებნის და მიღების მათი კომპეტენციის ფარგლებში, ან თავისი ამოცანებისა და ფუნქციების რეალიზაციისათვის კონსტიტუციური ნორმებით დადგენილი უფლებების ფარგლებში. არსებითად ესენია საქართველოს მთელი მოსახლეობა და მომხმარებლები საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან.

მომხმარებლის ძირითადი მიზანი შესაბამისი ცნობების მიღებაა გარკვეული გადაწყვეტილების მისაღებად. ამასთან, როგორც წესი, ინდივიდუალურად ახორციელებს ინფორმაციის მოძებნის, მიღების, გადაცემის ცალკეულ მოქმედებებს, სხვა სფეროს სუბიექტებისაგან (ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, ინფორმაციული პროდუქტის მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების მიწოდების) განსხვავებით, რომლებიც დოკუმენტების ნაკადის და მოთხოვნების დამუშავებისაწარმოო საქმიანობას ასრულებენ ინფორმაციული რესურსების ფორმირებისა და მომხმარებლისათვის ინფორმაციული პროდუქტის მომზადებისა და მომსახურების მიწოდების მიზნით.

ამ სფეროს ძირითადი ობიექტია ნებისმიერი ინფორმაცია, რომელიც მოითხოვება თითოეულის მიერ. ეს შეიძლება იყოს აუდიო და აუდიოვიზუალური ინფორმაცია, ტექსტური ინფორმაცია, სხვადასხვა სახის სახის და დანიშნულების ინფორმაციული პროდუქტია მომზადებული და მიწოდებული ინფორმაციული რესურსების მფლობელების მიერ (ცალკეული დოკუმენტები, თემატური ნაკრებები, დოკუმენტების მასივი მონაცემთა ბანკის სახით და სხვა).

სახელმწიფო ინფორმაციულ რესურსებთან ფიზიკური და იურიდიული პირების დაშვება გარდა მათი პირადი ინფორმაციული მოთხოვნების დაკმაყოფილებისა წარმოადგენს საზოგადოებრივი კონტროლის მექანიზმს სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოების, საზოგადოებრივი, პოლიტიკური და სხვა ორგანიზაციების საქმიანობაზე, აგრეთვე ეკონომიკის, ეკოლოგიის და საზოგადოებრივი საქმიანობის სხვა სფეროებზე.

4.3 საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის შექმნისა და გავრცელების სფერო

ინფორმაცია ამ სფეროში იქმნება ზემოთ განხილული ინფორმაციის ძეგლისა და მიღების სფეროს სუბიექტების ინფორმაციული მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად. აღნიშნული სფეროს ფუნქციონირების უზრუნველყოფ სუბიექტებს წარმოადგენს ინფორმაციის მწარმოებლების ფართო წრე. ესაა მოქალაქეები და მათი გაერთიანებები, მეცნიერები და სპეციალისტები, ჟურნალისტები და მიმომხილველები, ორგანიზაციები, საწარმოები, სახელმწიფო და ადგილობრივი მართვის ორგანოები. ინფორმაცია ვრცელდება მასიური ინფორმაციის საშუალებებით, ფოსტით, ინტერნეტით, აგრეთვე იურიდიული და ფიზიკური პირების მოქმედების შედეგად, რომლებიც ქმნიან სხვადასხვაგვარ დოკუმენტებს ნორმატიული სამართლებრივი აქტების შესაბამისად. ესაა მასობრივი ინფორმაცია, ცნობები და რეკლამები, სამეცნიერო-კვლევითი ანგარიშები, სტატისტიკური მონაცემები, შემოსავლების მონაცემები, ინფორმაცია მოქალაქეებზე და სხვა მრავალი დოკუმენტები. ინფორმაცია პრაქტიკულად იქმნება ადამიანის ნებისმიერი ინტელექტუალური საქმიანობის პროცესში.

შექმნილი საწყისი და წარმოებული ინფორმაცია (ანოტაციები, რეფერატები, დასკვნები და სხვა) იყოფა შემდეგი სახის ჯგუფებად:

- ინფორმაცია, როგორც შემოქმედების შედეგი - მეცნიერული და ლიტერატურული ნაწარმოებები, გამოგონებები, აღმოჩენები, საწარმოო საიდუმლოებები;
- აუცილებელი წარსადგენი დოკუმენტაცია, ანუ დოკუმენტირებული ინფორმაცია, რომლებიც მზადდება ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ საკუთარი საქმიანობის ანგარიშგების სახით და წარედგინება აუცილებელი დოკუმენტების ეგზემპლარები უფლებამოსილ ორგანოებს და ორგანიზაციებს;
- დოკუმენტირებული ინფორმაცია მოქალაქეებზე - პირადი ინფორმაცია, რომელიც მზადდება და წარედგინება თვითოეულის მიერ თავისი უფლებების და მოვალეობების შესრულებისას;
- აუცილებელი დოკუმენტირებული ინფორმაცია, რომელიც მზადდება და ვრცელდება სახელმწიფო და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების, სასამართლო ორგანოების, საზოგადოებრივი გაერთიანებების მიერ მათი კომპეტენციის შესაბამისად;
- მასიური ინფორმაცია, რომელიც შეიცავს იმფორმაციული ხასიათის შეტყობინებებს, რომელიც მზადდება და ვრცელდება მასიური ინფორმაციის საშუალებებით მოსახლეობის ინფორმირების მიზნით, მათ შორის იურიდიული და ფიზიკური პირების საქმიანობის რეკლამა, მომხმარებლისათვის შეთავაზებული პროდუქციის და მომსახურების შესახებ;
- ინფორმაცია არჩევნებსა და რეფერენდუმების შესახებ და სხვა საწყისი წარმოებული ინფორმაცია.

შემოქმედების პროცესში შეიძლება წარმოიქმნას შემდეგი დოკუმენტირებული ინფორმაცია:

- ლიტერატურული და მეცნიერული ნაწარმოებები; გამოგონებებისა და საწარმოო ნიმუშების პატენტები, მოწმობები სასარგებლო მოდელების შესახებ; საწარმოო და მეცნიერული საიდუმლოებების (ნოუ-ჰაუ) შემცველი დოკუმენტები.
- აუცილებელი დოკუმენტირებული ინფორმაცია (დოკუმენტების აუცილებელი საკონტროლო ეგზემპლარები, სააღრიცხვო, სტატისტიკური, საგადასახადო, სარეგისტრაციო და სხვა ასეთი სახის ინფორმაცია) იქმნება ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ აუცილებელი ანგარიშგების წესით და ეგზავნება სხვადასხვა ორგანოებს და ორგანიზაციებს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. ასეთი სახის დოკუმენტირებულ ინფორმაციას წარმოადგენს სხვადასხვა საანგარიშო ფორმები.

- ინფორმაცია მოქალაქეებზე (პერსონალური მონაცემები) იქმნება მოქალაქეების მიერ მათ ყოველდღიურ საქმიანობაში, მათ შორის დაკავშირებული მათი უფლებების და თავისუფლებების რეალიზაციასთან და ვალდებულებების შესრულებისას (მაგ. სამხედრო ვალდებულებები) და წარედგინება სხვადასხვა სუბიექტებს, როგორც პირადი მონაცემები.
- ოფიციალური დოკუმენტირებული ინფორმაცია იქმნება სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების და თვითმართველობის ორგანოების, სასამართლო ორგანოების, საზოგადოებრივი გაერთიანებების მიერ მათი სტატუსის და მათზე დაკისრებული ფუნქციების შესაბამისად. საქართველოს კანონის "საავტორო უფლებების და მომიჯნავე უფლებების შესახებ" შესაბამისად ოფიციალური დოკუმენტები (კანონები, სასამართლო გადაწყვეტილებები, სხვა საკანონმდებლო, ადმინისტრაციული და სასამართლო ხასიათის ტექსტები), აგრეთვე მათი ოფიციალური თარგმანები არ წარმოადგენენ საავტორო უფლების საგანს.

ოფიციალური დოკუმენტების სახით დოკუმენტირებული ინფორმაცია უნეტეს შემთხვევაში ღიაა და შეიძლება თავისუფლად გავრცელდეს. გამონაკლისია ინფორმაცია, რომელიც ეხება მოქალაქეებს (მაგ. სასამართლო გადაწყვეტილება), რომელიც ვრცელდება მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად. ინფორმაციული ხასიათის მქონე, მოვლენებისა და ფაქტების შემცველი დოკუმენტირებული ინფორმაცია ძირითადად იქმნება მასიური ინფორმაციის საშუალებებით.

4.4 ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, ინფორმაციული პროდუქტების მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების სფერო

ამ სფეროში წინა სფეროებისაგან განსხვავებით თავმოყრილია რეპროსპექტიული დოკუმენტირებული ინფორმაცია ინფორმაციული რესურსების ფორმით, როგორც კაცობრიობის ცოდნის ერთობლიობის აკუმულიატორი (მარაგი), დაგროვილი ცივილიზაციის მთელი წლების განმავლობაში. საქართველოს კანონი " ინფორმაციის, ინფორმატიზაციის და ინფორმაციის დაცვის შესახებ" იზღუდა ინფორმაციული რესურსების ცნების შემდეგ განმარტებას: "ინფორმაციული რესურსები ცალკეული დოკუმენტები, დოკუმენტების ცალკეული მასივები ინფორმაციულ სისტემებში (ბიბლიოთეკებში, არქივებში, ფონდებში, მონაცემთა ბანკებში, სხვა ინფორმაციულ სისტემებში" (მუხლი).

ეს სფერო, როგორც საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის შექმნისა და გავრცელების სფერო, წარმოადგენს განსაკუთრებულად მძლავრ დამაგროვებელს და იმავდროულად ინფორმაციის გენერატორს, რომელიც ეფუძნება რეპროსპექტიული დოკუმენტირებული ინფორმაციის შეკრებას, დაგროვებას, დოკუმენტირებული ინფორმაციის (მონაცემების) მასივების შენახვას და გავრცელებას სხვადასხვა სახით და ფორმით, მათ შორის თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით.

ინფორმაციული სისტემების, მათ შორის ავტომატიზირებულის, მონაცემთა ბანკების, მათი ქსელების, პირველ რიგში ინტერნეტის საშუალებით და თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით სრულდება ინფორმაციის შეგროვების, დაგროვების, შენახვის, ინფორმაციული რესურსების წარმოების, მოძებნისა და გავრცელების პროცესების რეალიზაცია.

ამ სფეროში გამოიყოფა შემდეგი სახის სუბიექტები:

- მოქალაქეები, მათ შორის უცხოეთის, მოქალაქეობის არ მქონე პირები;

ორგანიზაციები:

- ბიბლიოთეკები; არქივები; მუზეუმები; ინფორმაციული ცენტრები და სხვა ინფორმაციული სტრუქტურები - ინფორმაციული ფონდები, ინფორმაციის ანალიზის ცენტრები, ინფორმაციული სააგენტოები; სხვა ორგანიზაციები - ინფორმაციული რესურსების მფლობელები;

სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები:

- საქართველოს პარლამენტი, პრეზიდენტი, პრეზიდენტის ადმინისტრაცია;
- საკონსტიტუციო სასამართლო, უმაღლესი სასამართლო, უმაღლესი საარბიტრაჟო სასამართლო;

საქართველოს მთავრობა: სამინისტროები, უწყებები, კომიტეტები; და სხვა.

გამოიყენება ინფორმაციული რესურსების ფორმირების და გამოყენების სხვადასხვა ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები. ინფორმაციული რესურსების მფლობელები შეიძლება იყოს როგორც დამოუკიდებელი ინფორმაციული ცენტრები, საინფორმაციო ორგანიზაციები, ფორმები, საწარმოები, დაწესებულებები, რომლებსაც აქვთ იურიდიული პირის სტატუსი, ასევე ცალკეული საინფორმაციო სტრუქტურები (სამმართველოები, განყოფილებები, ლაბორატორიები და სხვა) სხვა იურიდიული პირის შემადგენლობაში, აგრეთვე ფიზიკური პირები.

ინფორმაციული რესურსებიდან ინფორმაცია ვრცელდება ინფორმაციული პროდუქტის მომზადების და ინფორმაციული მომსახურების შედეგად.

საქართველოს კანონმდებლობაში "მონაწილეობა ინფორმაციის საერთაშორისო გაცვლაში" გამნარტებულია ეს ტერმინები: *ინფორმაციული პროდუქტი* - დოკუმენტირებული ინფორმაცია, რომელიც მომზადებულია მომხმარებლების მოთხოვნების შესაბამისად მომხმარებლების მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად. ხოლო *ინფორმაციული მომსახურება* - სუბიექტების (მესაკუთრეები და მფლობელები) მოქმედება მომხმარებლების ინფორმაციული პროდუქციით უზრუნველსაყოფად (მუხლი).

ინფორმაციული მასივების ფორმირების და ინფორმაციის გავრცელების წესების მიხედვით ინფორმაციული რესურსები შეიძლება დაიყოს ორ დიდ კლასად - სტაციონალური და მობილური.

სტაციონალური ინფორმაციული რესურსები, როგორც წესი იქმნება და გამოიყენება სპეციალიზირებულ საინფორმაციო ორგანიზაციებში მათი ინფორმაციული სისტემებისა და ქსელების, მათ შორის ინტერნეტის საშუალებით. ასეთი ინფორმაციული რესურსებიდან ინფორმაციის გავრცელების მექანიზმი რეალიზებულია ინფორმაციული მომსახურების გაწევით, ანუ მათთან მომხმარებლების მიმართვისას ამ ორგანიზაციის ინფორმაციულ სისტემებში ინფორმაციის ძებნით. ამასთან, ძებნა შეიძლება განხორციელდეს როგორც უშუალოდ მომხმარებლის მიერ თუკი მას ასეთი შესაძლებლობა ეძლევა შესაბამისი საინფორმაციო სისტემით, ასევე შუამავლის საშუალებით. მომხმარებელმა უნდა იცოდეს საინფორმაციო ორგანიზაციის ადგილმდებარეობა და მისი რესურსებიდან ინფორმაციის მიღების პირობები. ეს ფუნქცია ამჟამად შედარებით ეფექტურად გამოიყენება ინტერნეტის დახმარებით. ასეთი მექანიზმი დამყარებულია მომხმარებლების მიზანსწრაფულ მიზიდვაზე ინფორმაციული რესურსების მფლობელებთან - მომხმარებელი მოძრაობს რესურსისაკენ.

მობილური ინფორმაციული რესურსები ფორმირდება სახელმწიფო და კომერციული ინფორმაციული ორგანიზაციებით როგორც სპეციალური ინფორმაციული პროდუქტი, ძირითადად მონაცემთა ბანკების სახით. ასეთი ინფორმაციული პროდუქტი ტირაჟირდება და ვრცელდება კომპლექსურად - მონაცემთა ბანკი შეიცავს მონაცემთა ბაზასაც და ძებნის აპარატსაც. ამ შემთხვევაში,

შეიძენს რა ასეთ ბანკს, მომხმარებელი იღებს საკუთარ კომპიუტერზე მის ინდივიდუალური სარგებლობით შესაძლებლობას. შესაბამისად "რესურსი" მოძრაობს მომხმარებლისაკენ.

ინფორმაციული რესურსები შეიძლება დაიყოს სხვადასხვა საფუძველის მიხედვით.

ინფორმაციული რესურსები ინფორმაციის სახის მიხედვით: სამართლებრივი ინფორმაცია; სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაცია; პოლიტიკური ინფორმაცია; ფინანსურ-ეკონომიკური ინფორმაცია; სტატისტიკური ინფორმაცია; მეტროლოგიური ინფორმაცია; სამედიცინო ინფორმაცია; პერსონალური ინფორმაცია და სხვა.

ინფორმაციული რესურსები მათთან დაშვების მიხედვით: ღია ინფორმაცია (შეუზღუდავი დაშვება); შეზღუდული დაშვების ინფორმაცია (სახელმწიფო საიდუმლო, კონფედენციალური ინფორმაცია, კომერციული საიდუმლოება, პროფესიონალური საიდუმლო, სამსახურებრივი საიდუმლო, პერსონალური მონაცემები, პირადი საიდუმლო).

ინფორმაციული რესურსები ინფორმაციის მატარებლების მიხედვით: ქალაქზე, მანქანურ მატარებლებზე, კომპიუტერის ეკრანზე გამოსახულების სახით, კომპიუტერის მეხსიერებაში, კავშირის არხში, სხვა სახის მატარებლებზე.

ინფორმაციული რესურსები ინფორმაციის ფორმირებისა და გავრცელების მიხედვით: სტაციონალური და მობილური.

ინფორმაციული რესურსები შენახვის ორგანიზაციისა და გამოყენების მიხედვით:

ტრადიციული ფორმები: დოკუმენტების მასივი, დოკუმენტების ფონდი, არქივები.

ავტომატიზირებული ფორმები: ინტერნეტი, მონაცემთა ბანკები, ცოდნის ბაზები, ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემები (ქსელები).

ინფორმაციული რესურსები საკუთრების ფორმების მიხედვით: სახელმწიფო საკუთრება, მუნიციპალური საკუთრება, კერძო საკუთრება, კოლექტიური საკუთრება.

ინფორმაციული პროდუქტი და ინფორმაციული მომსახურებაც ასევე იყოფიან სახეებად.

ინფორმაციული პროდუქტი: დოკუმენტები, მონაცემები; ნაკრები დოკუმენტები, მონაცემები; ცნობები, ანალიტიკური ცნობები; მონაცემთა ბაზები, მონაცემთა ბანკი; სხვა ინფორმაციული პროდუქტები.

ინფორმაციული მომსახურება:

ინფორმაციული მომსახურების სამსახურები: ინფორმაციის ძებნა, ინფორმაციის დამუშავება, მონაცემების გაცემა, ინფორმაციის შენახვა.

ინტერნეტის ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემების, მონაცემთა ბანკის და მათი ქსელების გამოყენების მომსახურება:

საკონსულტაციო მომსახურება, ინფორმაციის გადაცემის მომსახურება, ინტერნეტთან შეღწევის მომსახურება, ელექტრონული ფოსტის გამოყენების და პირადი საიტების ფორმირების მომსახურება.

ინფორმაციული პროდუქტები და მომსახურება მომხმარებელს მიეწოდება სხვადასხვა საფუძველზე: კანონის საფუძველზე; ხელშეკრულების საფუძველზე; მოთხოვნის საფუძველზე; სხვა საფუძველებით. მომხმარებელი ინფორმაციულ პროდუქტს და მომსახურებას იღებს ან თვითმომსახურების სახით, ან შუამავლის საშუალებით. ინფორმაცია შეიძლება მიიღოს უფასოდ ან გარკვეული საფასურით.

ინფორმაციული რესურსების ფორმირებისას, მომზადებისა და მომხმარებლისათვის მიწოდებისას განსაკუთრებით ინტერნეტით სარგებლობისას აუსილებელია მათი დაცვა არასანქცირებული ჩარევისაგან.

დაცული უნდა იყოს: ინფორმაციული რესურსები ყველა სახის მატარებლებზე, განსაკუთრებით შეზღუდული დაშვების ინფორმაცია (მაგ. ელექტრონული ციფრული ხელმოწერა); ინფორმაციული სისტემები და მათი ქსელები; საინფორმაციო ტექნოლოგიები და მათი უზრუნველყოფის საშუალებები.

ინფორმაციის დაცვის საშუალებებისა და მექანიზმების სტრუქტურა და შინაარსი ინფორმაციული რესურსების ფორმირებისა და გამოყენებისას განისაზღვრება კომპიუტერის და მათი ქსელების ახალი შესაძლებლობებით. აუსილებელია გადაწყდეს მატერიალურ მატარებელზე ნებისმიერი დოკუმენტირებული ინფორმაციის არასანქცირებული ჩარევისაგან დაცვის საკითხები. ინფორმაციის დაცვისათვის ინდა შეიქმნას და დაინერგოს დაცვის ტექნიკური, პროგრამული, ორგანიზაციული, სამართლებრივი და სხვა მექანიზმები.

განსაკუთრებული ყურადღება მიმართულია სახელმწიფო ინფორმაციული რესურსების ფორმირებისა და გამოყენების იმ ნაწილში, რომელიც ეხება ინფორმაციის სრულ და დროულ ფორმირებას და აქტუალიზაციას. ძირითადი მიზანია - მომხმარებლისათვის, უპირველესად მოქალაქეებისათვის, ამ რესურსებიდან მაქსიმალურად სრული და ღია ინფორმაციის მიწოდება ინფორმაციის ძებნასა და მიღების კონსტიტუციური უფლებების რეალიზაციისათვის.

4.5 ინფორმაციული ტექნოლოგიების დამათისაშუალებების შექმნის და გამოყენების სფერო.

ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი საშუალებების შექმნის და გამოყენების სფეროს ობიექტებს მიეკუთვნებიან: ინფორმაციული სისტემები, ინფორმაციული ტექნოლოგიები და მათი უზრუნველყოფის საშუალებები. საქართველოს კანონით "ინფორმაციის, ინფორმატიზაციის და ინფორმაციის დაცვის შესახებ" განსაზღვრულია ცნება "ინფორმაციული სისტემა" - ორგანიზაციულად მოწესრიგებული დოკუმენტების ერთობლიობა (დოკუმენტების მასივი) და საინფორმაციო ტექნოლოგიები, მათ შორის გამოთვლითი ტექნიკისა და კავშირის საშუალებების გამოყენებით, რომლებიც ახორციელებენ ინფორმაციულ პროცესებს. მოცემულია აგრეთვე ტერმინის "ავტომატიზირებული ინფორმაციული სისტემების და მათი ტექნოლოგიის" განმარტება. ესაა პროგრამული, ტექნიკური, ლინგვისტური, სამართლებრივი, ორგანიზაციული საშუალებები (კომპიუტერული პროგრამები, გამოთვლითი ტექნიკისა და კავშირის საშუალებები, ლექსიკონები, კლასიფიკატორები, ინსტრუქციები და მეთოდისკები, დებულებები, თანამდებობრივი ინსტრუქციები, სქემები და მათი აღწერა, სხვა საექსპლოატაციო და თანმხლები დოკუმენტაცია), რომლებიც გამოიყენება ან იქმნება საინფორმაციო სისტემის დაპროექტებისას და უზრუნველყოფენ მათ ექსპლოატაციას.

ინფორმაციულ სისტემებს ეკუთვნიან სხვადასხვა სახის ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემები. პირველ რიგში ესაა ინტერნეტი, აგრეთვე ავტომატიზირებული მართვის სისტემები, მონაცემების დამუშავების ავტომატიზირებული სისტემები, სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის ავტომატიზირებული სისტემები და სხვა მონაცემთა ბანკები, ცოდნის

ბაზები, ექსპერტული სისტემები, ინფორმაციული-გამოთვლითი სისტემები, ინფორმაციული სატელეკომუნიკაციო სისტემები და ქსელები, აგრეთვე ამ სისტემების და ტექნოლოგიების უზრუნველყოფის საშუალებები.

ძირითადი ტექნიკური საშუალებებია - გამოთვლითი ტექნიკის საშუალებები, გამრავლების და კოპირების საშუალებები, ორგანიზაციული ტექნიკა, კავშირის და ტელეკომუნიკაციის საშუალებები და სხვა. პროგრამული საშუალებები - ოპერაციული სისტემები, გამოყენებითი პროგრამები, ტელეკომუნიკაციის პროგრამული საშუალებები, სხვა პროგრამული საშუალებები. ლინგვისტური საშუალებები - ლექსიკონები, ორთოგრაფიული ცნობარები, კლასიფიკატორები. ორგანიზაციულ-სამართლებრივი საშუალებები - ნორმატიულ სამართლებრივი და სამართლებრივი აქტები, ნორმატიულ-ტექნიკური დოკუმენტები, დებულებები, თანამდებობრივი ინსტრუქციები.

მოცემული სფეროს სუბიექტები შეიძლება ორ ჯგუფად გაიყოს: სუბიექტები, რომლებიც ორგანიზაციას უწევენ და ახორციელებენ ინფორმაციული სისტემების, ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების დამუშავებას; სუბიექტები, რომლებიც მოიხმარენ ჩამოთვლილ ობიექტებს.

ინფორმაციული სისტემების დამამუშავებელი და მაკოორდინებელი სუბიექტების რანგში გამოდიან შემკვეთები და შემსრულებლები. ესენია სახელმწიფო მართვის ორგანოები, იურიდიული და ფიზიკური პირები - ორგანიზაციები და საწარმოები, სპეციალისტები.

ინფორმაციული სისტემის, ინფორმაციული ტექნოლოგიების მოხმარების სუბიექტებია სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოები, მათო ქვეგანყოფილებები, იურიდიული და ფიზიკური პირები.

ამ სფეროში სუბიექტების საქმიანობის ერთერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება უნდა იყოს თანამედროვე ინფორმაციული საზოგადოების ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის პროგრამულ-ტექნიკური ნაწილის ფორმირება და განვითარება. მოცემულ შემთხვევაში ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის ქვეშ იგულისხმება გამოთვლითი ტექნიკის, კავშირისა და ტელეკომუნიკაციის საშუალებები, აგრეთვე მასიური ინფორმაციისა და ინფორმაციული რესურსების ორგანიზაციული ერთობლიობა, რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციული პროცესების - ინფორმაციის წარმოების, მოპოვების, დაგროვების, შენახვის, მოძებნის, გავრცელებისა და მოხმარების ეფექტურ და ხარისხიან მართვას პიროვნებების, სახელმწიფოს, საზოგადოების მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად. **დღეისათვის, როგორც ხშირად იწოდება ესაა "ინტერნეტის ქართული ფრაგმენტი".**

ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის პროგრამულ-ტექნიკურ ნაწილში ასახული უნდა იყოს გამოთვლითი ტექნიკის, კავშირისა და ტელეკომუნიკაციის შექმნასა და გამოყენებასთან დაკავშირებული ღონისძიებები, აგრეთვე საქართველოში საინფორმაციო ქსელების შექმნისა და განვითარების ღონისძიებები საერთაშორისო ინფორმაციულ ქსელებსა და ინტენეტში გასვლით.

კერძოდ, სახელმწიფომ უნდა განსაზღვროს თავისი პოზიცია შემდეგ ძირითად საკითხებზე: ქართული პროგრამულ-ტექნიკური საშუალებების, კავშირისა და ტელეკომუნიკაციის საშუალებების წარმოების განვითარება და გამოყენება, მათი კონკურენტუნარიანობა საერთაშორისო დონეზე; გამოთვლითი ტექნიკისა და ტექნოლოგიების უცხოეთიდან შემოტანა და დანერგვა სახელმწიფო ინტერესების დაცვის გათვალისწინებით; საქართველოში სახელმწიფო ბიუჯეტისა და კერძო დაბანდების, უცხოური ინვესტიციების ხარჯზე საინფორმაციო ქსელების შექმნა საქართველოს ინფორმაციული უსაფრთხოების დაცვაში სახელმწიფო კონტროლის პირობებში. საქართველოს საინფორმაციო ქსელების ინტეგრაცია საზღვარსიქითა ქსელებში, პირველ რიგში ინტერნეტში.

4.6

ინფორმაციული უსაფრთხოების საშუალებების დამექანიზმების შექმნისა და გამოყენების სფერო.

საქართველოს კანონის, "საერთაშორისო ინფორმაციის გაცვლაში მონაწილეობის შესახებ" შესაბამისად ინფორმაციული უსაფრთხოების ქვემ იგულისხმება საზოგადოების ინფორმაციული გარემოს დაცულობის მდგომარეობა, რომელიც უზრუნველყოფს ინფორმაციის ფორმირებას, გამოყენებას და განვითარებას მოქალაქეების, საზოგადოების, სახელმწიფოს ინტერესების შესაბამისად. ინფორმაციული უსაფრთხოების საფრთხის თავიდან აცილება და ლიკვიდაცია ემყარება დაცვის მექანიზმების და საშუალებების დამუშავებას და რეალიზაციას. ეს შეიძლება იყოს ორგანიზაციული, ტექნიკური, პროგრამული, სოციალური, სამართლებრივი და სხვა მექანიზმები. ინფორმაციული უსაფრთხოების საკითხები ეხება როგორც სუბიექტებს რომელთა ინტერესები და უფლებები ექვემდებარება დაცვას, ისე სუბიექტებს რომლებიც უზრუნველყოფენ ასეთ დაცვას.

პრაქტიკულად ეს ყველა ის სუბიექტია, რომლებზეც იყო საუბარი ინფორმაციული სფეროს ფარგლებში: სახელმწიფო ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები, იურიდიული და ფიზიკური პირები, ინფორმაციის მწარმოებლები და მომხმარებლები; სახელმწიფო ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები, იურიდიული და ფიზიკური პირები რომლებიც ამუშავებენ და იყენებენ საინფორმაციო სისტემებს, ტექნოლოგიებს და მათი უზრუნველყოფის საშუალებებს; ორგანიზაციები, საწარმოები, დაწესებულებები, რომლებიც ქმნიან და აწოდებენ ინფორმაციულ რესურსებს; სახელმწიფო სტრუქტურები და თანამდებობის პირები რომლებიც უზრუნველყოფენ ინფორმაციულ უსაფრთხოებას.

ინფორმაციის მოძებნის, მიღების და მოხმარების სფეროში დაცული უნდა იყოს: მომხმარებლების უფლებები ინფორმაციის მიღებასა და გამოყენებაზე; მოქალაქე, საზოგადოება, სახელმწიფო საზიანო, საშიში, მცდარი ინფორმაციის ზემოქმედებისაგან.

ინფორმაციის შექმნის (წარმოების) სფეროში დაცვას ექვემდებარება პირველ რიგში: ინფორმაცია, როგორც ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტი; დოკუმენტირებული ინფორმაცია, როგორც ინტელექტუალური და ნივთობრივი საკუთრება.

ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, მომზადების და მომხმარებლისათვის ინფორმაციული პროდუქტის და მომსახურების მიწოდების სფეროში არასანქცირებული ჩარევისაგან აუცილებელია დაიცვას: ინფორმაციული რესურსი ყველა სახის მატარებელზე, მათ შორის შრზლუდული მოხმარების ინფორმაციის შემცველი; ინფორმაციული სისტემები და მათი ქსელები; სხვა ინფორმაციული ტექნოლოგიები და მათი უზრუნველყოფის საშუალებები.

ინფორმაციული სისტემების, ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნისა და გამოყენების სფეროში, მოთხოვნებიდან გამომდინარე უპირველესად ინფორმაციული უსაფრთხოების სფეროში უნდა დამუშავდეს ტექნიკური, ორგანიზაციული და პროგრამული დაცვის ყველა საშუალებები. ამასთან პირველ რიგში დაცული უნდა იქნას: მანქანური მატარებლები ინფორმაციით, მაგალითად, ელექტრონული ციფრული ხელმოწერის საშუალებებით; მონაცემთა (ცოდნის) ბაზები ავტომატიზირებული საინფორმაციო სისტემებისა და ქსელების შემადგენლობაში; კომპიუტერების და მათო ქსელების პროგრამული საშუალებები.

ინფორმაციული უსაფრთხოება იმყოფება სახელმწიფოს მკაცრი კონტროლის ქვეშ, რასთან დაკავშირებითაც პრეზიდენტის მიერ დამტკიცებულია საქართველოს ინფორმაციული უსაფრთხოების დოქტრინა. იგი წარმოადგენს ოფიციალური შეხედულებების ერთობლიობას ინფორმაციული უსაფრთხოების მიზნებზე, ამოცანებზე, პრინციპებსა და უსაფრთხოების ძირითად მიმართულებებზე.

დოქტრინა ინფორმაციული უსაფრთხოების სფეროში: სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირების; ინფორმაციული უსაფრთხოების სრულყოფის სამართლებრივი, მეცნიერულ-ტექნიკური, მეთოდური და ორგანიზაციული უზრუნველყოფის წინადადებების მომზადების; ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნობრივი პროგრამების დამუშავების საფუძველია.

დოქტრინა, ინფორმაციულ სფეროსთან მიმართებაში, ავითარებს ნაციონალური უსაფრთხოების კონცეფციას.

თავი 5. ინფორმაციული კანონმდებლობა

5.1 ინფორმაციული კანონმდებლობის ცნება, სტრუქტურა და ზოგადი დახასიათება.

საინფორმაციო კანონმდებლობა არის სამართლის ნორმების ერთობლიობა, რომელიც არეგულირებს საზოგადოებრივ ურთიერთობებს საინფორმაციო სფეროში. ასეთ ნორმებს ინფორმაციულ-სამართლებრივ ნორმებს უწოდებენ.

ინფორმაციული კანონმდებლობა საქართველოში ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების სტადიაშია. მისი შექმნისა და განვითარების ამოცანები შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობის შექმნისა და განვითარების საერთო ამოცანებს და დაფუძნებულია შემდეგზე: კანონპროექტების შემუშავება მიმდინარეობს აქტუალური და მუდმივად განახლებადი (არა ნაკლები ოთხ წელში ერთხელ) პროგრამით; მხედველობაში მიიღება საერთოდ აღიარებული საერთაშორისო სამართლის პრინციპები და საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები; ინფორმაციული კანონმდებლობის ფარგლებში ხორციელდება უპირველესად კონსტიტუციის შესაბამისი

ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმები; ინფორმაციული კანონმდებლობა მჭიდროდ უკავშირდება საქართველოში მიმდინარე რეფორმებს; დაცული იუნდა იყოს ინფორმაციული კანონმდებლობის მკაფიო სტრუქტურა და მთლიანობა; ტარდება ახალი საკანონმდებლო აქტების რაოდენობის მინიმიზაცია მათი ხარისხის ხარჯზე და მოქმედ კანონმდებლობაში შესწორებების შეტანით; ინფორმაციული კანონმდებლობის ხარვეზებისა და დუბლირებული ნორმების აღმოფხვრა მოქმედ კანონმდებლობაში; ინფორმაციულ-სამართლებრივი საკანონმდებლო აქტების და მათი ფუნქციონირების მექანიზმების რეალიზაციის უზრუნველყოფის კანონქვემდებარე აქტების დროული შექმნა; ინფორმაციული კანონმდებლობის საჯაროობის და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

სამართლის ნორმები შეიძლება იყოს პირდაპირი მოქმედების ან სისტემური წარმონაქმნი. ამ იკანასკნელის დანიშნულებაა შესაბამისი სახის ურთიერთობების კომპლექსური რეგულირების პირობების შექმნა კანონქვემდებარე აქტების საშუალებით.

ინფორმაციული ურთიერთობების რეგულირების სამართლებრივი სისრულე ინფორმაციული კანონმდებლობის ჩარჩოებში მიიღწევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ინფორმაციულ სამართლებრივი ნორმების ერთობლიობა გადაფარავს ურთიერთობების მატრიცის მთელ სიმრავლეს ინფორმაციული სფეროს ყველა შესაძლო სუბიექტებსა და ობიექტებთან მიმართებაში. ხოლო, რადგანაც ინფორმაცია აღწევს მოქალაქის, სპეციალისტის, ხელმძღვანელის, იურიდიული პირის, სახელმწიფოს საქმიანობის ყველა სფეროსა და მიმართულებაში, ამიტომ ინფორმაციული კანონმდებლობის შემადგენელი ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმებიც აისახება საქართველოს მთელ კანონმდებლობაში, როგორც ვერტიკალურად (ნორმატიულ სამართლებრივი აქტების სახეების მიხედვით), ასევე ჰორიზონტალურად (კანონმდებლობის დარგების მიხედვით).

ინფორმაციული კანონმდებლობის "ვერტიკალური" სტრუქტურა, ისე, როგორც საქართველოს მთელი კანონმდებლობა იგება "კანონის უზენაესობის" პრინციპიდან გამომდინარე: იერარქიულად მაღლა მდგომი აქტების ნორმებს აქვთ უფრო მეტი იურიდიული ძალა და გამნსაზღვრავენ ყველა ქვემდებარე აქტების შესაბამის ნორმებს. საკანონმდებლო და სხვა სამართლებრივი აქტების იერარქია ასე შეიძლება წარმონადგინოთ:

- საქართველოს კონსტიტუცია
- საქართველოს სუბიექტების კონსტიტუციური კანონები;
- საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებები და განკარგულებები;
- საქართველოს სუბიექტების საკანონმდებლო აქტები;
- საქართველოს მთავრობის დადგენილებები და განკარგულებები;
- საქართველოს სუბიექტების აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოების ნორმატიული სამართლებრივი აქტები;
- ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების სამართლებრივი აქტები.

აქტების იერარქიის არსებობა განპირობებულია იმით, რომ პრაქტიკაში სამართლებრივი ნორმების რეალიზაცია მოითხოვს პრეზიდენტის, მთავრობის, საქართველოს შემადგენელი სუბიექტების აქტების, სხვა იერარქიულად ქვემდგომი სუბიექტების ნორმატიული აქტების

მიღებას. აქტების სისტემა ივსება ადგილობრივი თვითმართველობის აქტებით, რომლებიც ასრულებენ ზემდგომი აქტების მითითებებს კონკრეტულ პირობებში.

რაც შეეხება ინფორმაციულ კანონმდებლობას, აქ არის თავისებურება, რომელიც განაპირობებს ზემოთ ჩამოთვლილი იერარქიის დამატებითი სამართლებრივი აქტების მიღების აუცილებლობას. ინფორმაციულ კანონმდებლობაში ჯერ კიდევ არის მრავალი დაურეგულირებელი სამართლებრივი ურთიერთობები ანუ ხარვეზები. რადგანაც ან ხარვეზების აღმომფხვრელი კანონების შექმნა მოითხოვს მნიშვნელოვან დროს, ამიტომ აღმასრულებელი ხელისუფლების და სხვა სუბიექტების აღმასრულებელი ორგანოები, აუცილებელი კანონების მიღებამდე, არც თუ ისე იშვიათად იღებენ შესაბამისი ურთიერთობების მარეგულირებელ სამართლებრივ აქტებს.

ასე მაგალითად, საქართველოს პრეზიდენტის მიერ სამართლებრივი ინფორმაციზაციის საკითხებზე მიღებულია მთელი რიგი აქტები, რომლებიც ადგენენ მუშაობის პროგრამას ამ სფეროში და ეხება ურთიერთობებს, რომლებიც უნდა დარეგულირდეს საქართველოს კანონმდებლობით "სამართლებრივი ინფორმაციის შესახებ", რომლის პროერქტიც დამუშავების ეტაპზეა.

ინფორმაციული კანონმდებლობის "ჰორიზონტალური" სტრუქტურა თავის თავში მოიცავს არა მარტო ნორმებს, რომლებიც შედიან ინფორმაციისა და ინფორმაციზაციის პრობლემების სპეციალური ნორმატიული აქტების ბლოკში, არამედ საქართველოს კანონმდებლობის სხვა დარგების ნორმებშიც. საზღვარგარეთული გამოცდილების ანალიზი და საქართველოში ამ მიმართულებით ჩატარებული კვლევები ცხადყოფს, რომ ინფორმაციული კანონმდებლობა - კომპლექსური დარგია, რომელიც მოიცავს, როგორც ინფორმაციის პრობლემებისადმი მიძღვნილ კანონმდებლობის ზოგიერთ დარგს მთლიანად და სპეციალურ ნორმატიულ აქტებს, ისე კანონმდებლობის სხვა დარგების აქტებში ცალკეულ ინფორმაციულ-სამართლებრივ ნორმებს. ინფორმაციული კანონმდებლობის სტრუქტურა ასე შეიძლება წარმოვადგინოთ:

- ინფორმაციული კანონმდებლობის საერთაშორისო ნორმები;
- საქართველოს კონსტიტუციის ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმები;
- კანონმდებლობის დარგები, რომელთა აქტები მთლიანად ეძღვნება ინფორმაციული კანონმდებლობის საკითხებს;
- კანონმდებლობის დარგები, რომელთა აქტები შეიცავენ ცალკეულ ინფორმაციულ-სამართლებრივ ნორმებს;

უფრო დაწვრილებით, ინფორმაციული კანონმდებლობის სტრუქტურა, როგორც შემადგენელი დარგების ერთობლიობა, შეიძლება ასე წარმოვადგინოთ:

- საქართველოს კონსტიტუცია (კონსტიტუციის ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმები);
- კანონმდებლობის დარგები, რომელთა აქტები მთლიანად ეძღვნება ინფორმაციული კანონმდებლობის საკითხებს;

კანონმდებლობა ინტელექტუალური საკუთრების შესახებ;

კანონმდებლობა მასიური ინფორმაციის საშუალებების და მას-მედიის შესახებ;

კანონმდებლობა ინფორმაციული რესურსების ფორმირების და მომხმარებლისათვის მათი მიწოდების შესახებ;

კანონმდებლობა ინფორმაციის ძებნის, მიღების, გადაცემის და გამოყენების უფლებების რეალიზაციის შესახებ;

კანონმდებლობა ინფორმაციული სისტემების, მათი ქსელების, სხვა ინფორმაციული ტექნოლოგიების და მათი უზრუნველყოფის საშუალებების შექმნის და გამოყენების შესახებ;

- კანონმდებლობის დარგები, რომელთა აქტები შეიცავენ ცალკეულ ინფორმაციულ-სამართლებრივ ნორმებს:

კონსტიტუციური და ადმინისტრაციული კანონმდებლობა (სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების კომპეტენციების განსაზღვრა სახელმწიფო ინფორმაციული რესურსების ფორმირებისა და გამოყენების ნაწილში);

სამოქალაქო კანონმდებლობა (ინფორმაციის თავისებურებების, როგორც სამართლებრივი რეგულირების ობიექტის აღრიცხვის ნაწილში);

სისხლის სამართლის კანონმდებლობა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის კანონმდებლობა (ინფორმაციულ სფეროში სამართალდარღვევაზე პასუხისმგებლობის ნაწილში);

შრომის კანონმდებლობა (საინფორმაციო ქსელებში შრომითი საქმიანობისა ახალი ფორმებისა და სახეების ნაწილში);

კანონმდებლობა საწარმოებსა და სამეწარმეო საქმიანობის და კეთილსინდისიერი კონკურენციის შესახებ (ქსელებში მუშაობისას ახალი შესაძლებლობების წარმოშობასთან დაკავშირებით).

განვიხილოთ ინფორმაციული კანონმდებლობის შემადგენლობა შემდეგი თანმიმდევრობით:

1. საქართველოს კონსტიტუციის ინფორმაციულ სამართლებრივი ნორმები;
2. საკანონმდებლო დარგები, რომელთა აქტები მთლიანად ეძღვნება ინფორმაციული კანონმდებლობის საკითხებს;
3. საკანონმდებლო დარგები, რომელთა აქტები შეიცავენ ცალკეულ ინფორმაციულ სამართლებრივ ნორმებს.

5.2 საქართველოს კონსტიტუციის ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმები

ინფორმაციაზე უფლებების ძირითადი მოცულობა შედის საქართველოს კონსტიტუციის შემდეგ ნორმაში: “ყველას აქვს უფლება თავისუფლად მოძებნოს, მიიღოს, გადასცეს, აწარმოოს და გაავრცელოს ინფორმაცია ნებისმიერი კანონიერი გზით . . .” .

ინფორმაციის თავისუფლად ძებნის და მიღების უფლება ნიშნავს ყველას უფლებას მიმართოს სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებს, საზოგადოებრივ გაერთიანებებს, ორგანოებს

და ორგანიზაციებს, კერძო ფირმებს, სხვა სტრუქტურებს საკითხებზე, რომლებიც ეხება ძირითად უფლებებს და თავისუფლებებს და გაცხადებულია საქართველოს კონსტიტუციაში, აგრეთვე მოთხოვნილი ინფორმაციის მიღებას მათგან.

ინფორმაციის გადაცემის უფლება ნიშნავს ინფორმაციის თითოეულის-თითოეულთან გაცვლის უფლებას.

ინფორმაციის წარმოების და გავრცელების უფლება ნიშნავს თითოეულის თავისუფლებას შემოქმედებასა და ინტელექტუალურ საქმიანობაზე, რომელიც ქმნის ახალს ან აწარმოებს ინფორმაციას, აგრეთვე ნაწარმოები ინფორმაციის თავისუფლად გავრცელებას კანონიერი გზით.

ეს უფლებები შეიძლება შეზღუდული იყოს მხოლოდ კანონით.

სახელმწიფო ორგანოებიდან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიდან ინფორმაციის მიღების უფლება ასევე დაკანონებულია საქართველოს კონსტიტუციით: "საქართველოს მოქალაქეებს უფლება აქვთ მიმართონ პირადად, აგრეთვე მიმართონ ინდივიდუალურად და კოლექტიურად სახელმწიფო ორგანოებს და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს".

სახელმწიფო ორგანოებიდან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიდან ინფორმაციის მიღების უფლება აკისრებს ამ სტრუქტურებს მოთხოვნილი ინფორმაციის მომზადებისა და გაცემის მოვალეობას, რაც დაკანონებულია **ნორმაში ნაწ.2, გვ. 24**: "სახელმწიფო მართველობის ორგანოები და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები, მათი თანამდებობის პირები ვალდებულია უზრუნველყოს თვითოეულის შესაძლებლობა გაეცნოს დოკუმენტებსა და მასალებს, რომლებიც უშუალოდ ეხება მათ უფლებებსა და თავისუფლებებს, თუ სხვა რამ არაა გათვალისწინებული კანონით".

შემოქმედების და ინტელექტუალური საქმიანობის თავისუფლება, შემოქმედებითი საქმიანობით მიღებული ინტელექტუალური საკუთრების უფლება ასევე დაკანონებულია კონსტიტუციის შემდეგ ნორმებში: "თითოეულს გარანტირებული აქვს აზრისა და სიტყვის თავისუფლება" (**ნაწ.1 გვ. 29**); "თითოეულს გარანტირებული აქვს ლიტერატურული, მხატვრული, მეცნიერული, ტექნიკური და სხვა სახის შემოქმედების უფლება, სწავლება. ინტელექტუალური საკუთრება დაცულია კანონით" (ნაწ. 1, გვ. 44); თვითოეულს აქვს კულტურულ ცხოვრებაში მონაწილეობის და კულტურული დაწესებულებებით სარგებლობის უფლება, კულტურულ ფასეულობებთან დაშვების უფლება" (**ნაწ. 2, გვ 44**).

გაცხადებულია მასიური ინფორმაციის წარმოებისა და გავრცელების უფლების გარანტია: "გარანტირებულია მასიური ინფორმაციის თავისუფლება. აკრძალულია ცენზურა" (**ნაწ.5 გვ. 29**).

უფლება ინფორმაციაზე შეიძლება შეიზღუდოს საქართველოს კანონით იმ ზომით, რა ზომითაც ეს აუცილებელია კონსტიტუციური მოწყობის, ზნეობის, ჯანმრთელობის, სხვა პირების უფლებების და კანონიერი ინტერესების, ქვეყნის თავდაცვის და უსაფრთხოების დაცვის მიზნით. ამასთან დაკავშირებით კონსტიტუციაში ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვის საკითხებზე: ". . . ცნობების ჩამონათვალი, რომელიც წარმოადგენს სახელმწიფო საიდუმლოებას, განისაზღვრება საქართველოს კანონით" (**ნაწ. 4, გვ 29**).

დადგენილია პირადი საიდუმლოს უფლება, პირის ან პერსონალური მონაცემების შესახებ ინფორმაციის კონფიდენციალურობა: "თითოეულს აქვს პირადი ცხოვრების, პირადი და ოჯახური საიდუმლოს, თავისი პატივის და კეთილდღეობის ხელშეუხებლობის უფლება" (ნაწ. 1, გვ 23). "თითოეულს აქვს მიმოწერის, სატელეფონო საუბრების, საფოსტო, სატელეგრაფო და სხვა შეტყობინებების საიდუმლოების უფლება . . . (ნაწ. 2, გვ 23).

ამასთან, პირდაპირ ეკრძალება, ვინც არ უნდა იყოს, მოქალაქის თანხმობის გარეშე მასზე ინფორმაციის შეგროვება: " პირის თანხმობის გარეშე დაუშვებელია პირადი ცხოვრების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება, გამოყენება და გავრცელება" (ნაწ. 1, გვ 23).

საქართველოს კონსტიტუცია აგრეთვე კრძალავს სხვა ინფორმაციის მიღებას ნებისმიერი მოქალაქისაგან მისი ნებაყოფლობითი თანხმობის გარეშე ან მისი დარწმუნება უარყოს ადრე მიწოდებული ინფორმაცია: " არავინ არ შეიძლება იყოს იძულებული თავისი შეხედულებებისა და მრწამსის ან მასზე უარის გამოხატვისგან" (ნაწ. 3, გვ 29).

განსაკუთრებული ყურადღება კონსტიტუციაში ეთმობა ეკოლოგიური ინფორმაციის საჯაროობას: "თითოეულს აქვს ხელსაყრელი გარემო პირობების, მისი მდგომარეობის შესახებ სანდო ინფორმაციის, და ეკოლოგიური სამართალდარღვევით მისი ჯანმრთელობისათვის მიყენებული ზარალის ანაზღაურების უფლება" (სტ, 42). ეს ნორმა ამყარებს თითოეულის უფლებას მიიღოს ინფორმაცია გარემო პირობების შესახებ ნებისმიერი სამთავრობო და არასამთავრობო სტრუქტურებისაგან, აგრეთვე ადგენს ამ სტრუქტურების მიერ ასეთი ინფორმაციის მომთხოვნელისათვის მიწოდების ვალდებულებას. პირდაპირაა გათვალისწინებული ასეთი ინფორმაციის დაფარვისათვის პასუხისმგებლობა: "თანამდებობის პირების მიერ იმ ფაქტებისა და გარემოებების დაფარვა, რომელიც საფრთხეს უქმნის ადამიანის ცხოვრებასა და ჯანმრთელობას ისჯება კანონის თანახმად" (ნაწ. 3, გვ 41).

საქართველოს კონსტიტუცია უკრძალავს საზოგადოებასა და თითოეულ მოქალაქეს საზიანო, სახიფათო ინფორმაციის გავრცელებას: "დაუშვებელია სოციალური, რასობრივი, ნაციონალური ან რელიგიური შურისა და მტრობის გამომწვევი პროპაგანდა ან აგიტაცია". აკრძალულია სოციალური, რასობრივი, ნაციონალური, რელიგიური ან ენობრივი უპირატესობების აგიტაცია" (ნაწ. 2, გვ 29).

სახელმწიფო შეიძლება ჩაითვალოს სამართლიანად იმ შემთხვევაში, თუ მოქალაქის ძირითადი უფლებების და თავისუფლებების შემცველი ნებისმიერი კანონი ან სხვა ნორმატიული აქტები თანისუფლად იქნება გავრცელებული და თითოეულს მიეცემა მათი მოძებნის და მიღების უფლება. ასეთი პირობები რეალიზებულია კომსტიტუციის ნაწ.3 სტ.15 ნორმაში ". . . ნებისმიერი ნორმატიული სამართლებრივი აქტები, რომლებიც ეხება ადამიანის და მოქალაქის უფლებებს, თავისუფლებებს და ვალდებულებებს არ შეიძლება გამოყენებული იქნას მის გამოქვეყნებამდე საყოველთაო გაცნობისათვის".

განხილული ძირითადი ინფორმაციული უფლებები და თავისუფლებები მიეკუთვნებიან ადამიანის და მოქალაქის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს. საქართველოს კონსტიტუციის სტ. 2

ნათქვამია:”ადამიანი, მისი უფლებები და თავისუფლებები წარმოადგენს უმთავრეს ფასეულობას. ადამიანის და მოქალაქის უფლებებისა და თავისუფლებების აღიარება, შესრულება და დაცვა სახელმწიფოს ვალდებულებაა”.

აქედან გამომდინარეობს, რომ საქართველოს სახელმწიფომ, მისი სახელმწიფო ორგანოების სახით უნდა ჩამოაყალიბოს და გაატაროს ისეთი ინფორმაციული პოლიტიკა, რომელიც მიმართულია თანამედროვე ინფორმაციული სტრუქტურების ჩამოყალიბებასა და განვითარებაზე, აგრეთვე ინფორმაციული კანონმდებლობის, როგორც ინფორმაციული საზოგადოების სამართლებრივი ბაზის სრულყოფისა და განვითარებისათვის, ინფორმაციულ-სამართლებრივი კულტურის, სამართლებრივი განათლებისა და აღზრდის ამაღლებაზე. უნდა დამუშავდეს და განხორციელდეს ინფორმაციული პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების შესაბამისი სახელმწიფო პროგრამები.

პრაქტიკული დავალებები

მოძებნეთ და გამოხატეთ ანგააკეთეთ პრეზენტაცია შემდეგი საკითხების ირგვლივ:

- 1 კანონმდებლობა ინტელექტუალ საკუთრების შესახებ
- 2 კანონმდებლობა საავტორო უფლებებისა და მომიჯნავე უფლებების შესახებ
- 3 საპატენტო კანონმდებლობა
- 4 კანონმდებლობა ნოუ-ჰაუზე

მოძებნეთ საკანონმდებლო აქტები ინფორმაციული მომსახურების შესახებ:

- 1 კომპიუტერული პროგრამებისა და მონაცემთა ბაზის სამართლებრივი დაცვა
- 2 კანონმდებლობა სამართლებრივი ინფორმაციის შესახებ
- 3 კანონმდებლობა პირადი ინფორმაციის შესახებ
- 4 კანონმდებლობა ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, ინფორმაციული პროდუქტის მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების გაწევის შესახებ
- 5 კანონმდებლობა ინფორმაციული უსაფრთხოების შესახებ
- 5 ექსპერტიზის სამსახურებისა და ექსპერტიზის სახეების შესახებ.

მოძებნეთ:

- 1 საქართველოს კონსტიტუციის ინფორმაციულ სამართლებრივი ნორმები;
- 2 საკანონმდებლო დარგები, რომელთა აქტები მთლიანად ეძღვნება ინფორმაციული კანონმდებლობის საკითხებს;
- 3 საკანონმდებლო დარგები, რომელთა აქტები შეიცავენ ცალკეულ ინფორმაციულ სამართლებრივ ნორმებს.

მოსაზრება: სასურველია შეიქმნას ინფორმაციულ სამართლებრივი პორტალი - ავტომატიზირებული სამართლებრივ-საცნობარო სისტემა, საიდანაც ხელმისაწვდომი გახდება ყველა საჯარო ინფორმაცია.

შინაარსი

თავი 1. სამართლებრივი ინფორმაცია და სამართლებრივი ინფორმატიკა	2
1.1 სამართლებრივი ინფორმატიკის საგანი და ამოცანები	2
1.2 ინფორმაცია, ინფორმაციული საზოგადოება, ინფორმაციის კლასიფიკაცია.	6
1.3 სამართლებრივი ინფორმაცია და მისი კლასიფიკაცია.	10
თავი 2. ინფორმატიკის პროგრამული საშუალებები	17
2.1 სამართლებრივი ინფორმატიზაცია	17
2.2 სამართლებრივის აცნობარო ავტომატიზირებული სისტემები	18
2.3 სამართლებრივი ინფორმაციის უცხოურის აძიებოს სისტემები.	19
2.4 ქართული სამართლებრივის აცნობაროს სისტემების განვითარება	21
პრაქტიკული დავალებები	25
2.5 რუსული სამართლებრივის აცნობაროს სისტემები	26
თავი 3. გამოძიების კომპიუტერიზაცია	30
3.1 სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების კომპიუტერიზაცია	30
3.2. იურისტის ავტომატიზირებული სამუშაო ადგილი	36
3.3 კომპიუტერის გამოყენებას სამართლო ექსპერტიზაში	37
3.4 დაქტილოს კოპირი ექსპერტიზა	38
3.5 ფონოსკოპირი ექსპერტიზა	40
3.6 ვიდეოთვალთვალის კომპიუტერული სისტემები	43
თავი 4. ინფორმაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობების სფერო.	46
4.1. ინფორმაციული სფეროს ცნება, შემადგენლობა და შინაარსი	46
4.2 ინფორმაციის ძებნის, მიღების ადამიანების სფერო	48
4.3 საწყისი და წარმოებული ინფორმაციის შექმნის ადაგავრცელების სფერო	49
4.4 ინფორმაციული რესურსების ფორმირების, ინფორმაციული პროდუქტების მომზადების, ინფორმაციული მომსახურების სფერო	50
4.5 ინფორმაციული ტექნოლოგიების დამათი საშუალებების შექმნის ადაგამოყენების სფერო.	53
4.6 ინფორმაციული უსაფრთხოების საშუალებების ადამექანიზმების შექმნის ადაგამოყენების სფერო.	55
თავი 5. ინფორმაციული კანონმდებლობა	56
5.1 ინფორმაციული კანონმდებლობის ცნება, სტრუქტურა და ზოგადი დახასიათება.	56
5.2 საქართველოს კონსტიტუციის ინფორმაციულ-სამართლებრივი ნორმები	59
პრაქტიკული დავალებები	63